

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2016

Lucie Večerníková

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Diplomová práce

Lucie Večerníková

**Sociální a demografický vývoj na panství Blatná
v 17.-19. století**

Social and Demographic Development of the Manor
Blatna in 17th-19th Century

Praha 2016

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Ivaně Ebelové, CSc. za odborné vedení a podporu při vytváření této práce, dále pracovníkům SOkA Strakonice a NA za trpělivost a ochotu při mém bádání v archivu a v neposlední řadě Biskupství českobudějovickému, jež mi umožnilo nahlédnout do církevních fondů uložených v SOkA Strakonice.

Ráda bych poděkovala také své rodině, manželovi a všem blízkým a přátelům, kteří mě při vytváření této práce podporovali a bez jejichž pomoci by nebylo možné ji dokončit.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá sociálním a demografickým vývojem na blatenském panství v 17.-19. století. Během téměř třísetletého období sleduje jednotlivé demografické ukazatele, jimiž jsou především natalita, sňatečnost, mortalita, neopomíjí ale i detailnější problémy (nemanželské děti, vícečetné porody, příčiny úmrtí, velikost jednotlivých vsí...). Kromě informací získaných z matričních knih autorka čerpá i z dalších zdrojů, jakými jsou např. soupisy poddaných či sčítací operáty, jež umožňují zkoumat sociální postavení obyvatel tohoto jihočeského panství, především pak jejich zaměstnání, nebo aktuální počet poddaných. Závěrečnou část představuje soupis všech příjmí a příjmení, která se v daném období na panství Blatná vyskytla.

Klíčová slova

natalita, sňatečnost, mortalita, příčina úmrtí, příjmí-příjmení, Blatná, demografie

ABSTRACT

The topic of this diploma thesis is the social and demographic progress in manor Blatná in the 17th-19th century. During almost three hundred years' period the various demographic indicators are monitored, such as natality, nuptality, mortality but there are also described other detailed problems (f.e. illegitimate children, multiple births, causes of death, sizes of individual villages, etc.) In addition to information obtained from the register books the thesis author uses all kind of different sources, such as seigniorial registers or censuses, which enable to study the population social status of this south-czech manor, especially their occupation, or the actual amount of dependants. In the final section of the diploma thesis there is presented the list of all cognomens and surnames, which occurred in that period in manor Blatná.

Keywords

natality, nuptality, mortality, cause of death, cognomen-last name, Blatná, demography

SEZNAM ZKRATEK

AMB	Archiv města Blatná
APA	Archiv pražského arcibiskupství
ČL	Český lid
ed.	editor
HJP	Hille Jan Pavel
inv. č.	inventární číslo
kart.	karton
NA	Národní archiv
NOZ	(matrika) narozených, oddaných, zemřelých
SAP	Sborník archivních prací
sign.	signatura
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
VS Blatná	Velkostatek Blatná

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 PRAMENY A LITERATURA	13
1.1 Matriky	13
1.1.1 Vývoj matričních zápisů.....	14
1.1.2 Matriky farnosti Blatná	16
1.1.3 Matriky dalších farností	21
1.2 Soupisy poddaných a sčítací operáty	22
1.2.1 Soupis poddaných podle víry z roku 1651	22
1.2.2 Soupisy poddaných	22
1.2.3 Sčítací operáty a jejich předchůdci	23
1.3 Katastry	24
1.3.1 Berní rula – Prácheňsko	24
1.3.2 Tereziánský katastr	25
1.3.3 Josefínský katastr	25
1.3.4 Stabílí katastr	26
1.4 Církevní prameny.....	26
1.5 Jiné prameny.....	27
1.5.1 Fond Velkostatek Blatná	28
1.5.2 Fond Archiv města Blatná	28
1.5.3 Fondy jednotlivých cechů	28
1.5.4 Fond Hille Jan Pavel	28
1.6 Literatura	29
2 PANSTVÍ BLATNÁ	31

2.1 Dějiny panství.....	31
2.1.1 Důsledky třicetileté války.....	32
2.2 Farnost Blatná.....	33
2.3 Obce na blatenském panství	34
3 POČET OBYVATEL A DOMŮ.....	37
3.1 Období před třicetiletou válkou	38
3.2 Od třicetileté války do zakoupení statku Škvořetice (1701)	39
3.3 Doba osvícenských reforem	42
3.4 Devatenácté století ve znamení „demografické revoluce“	44
3.5 Požáry.....	47
4 NATALITA.....	49
4.1 Počet narozených	49
4.2 Vícečetné porody	53
4.3 Nemanželské děti.....	54
4.4 Mrtvorozené děti.....	56
5 SŇATEČNOST	58
5.1 Počet uzavřených sňatků	58
5.2 Věk snoubenců.....	61
5.3 Vdovy a vdovci.....	63
6 MORTALITA	65
6.1 Počet zemřelých.....	65
6.2 Epidemie moru.....	69
6.3 Věk nebožtíků.....	70
6.4 Příčiny úmrtí ve druhé polovině 19. století	72
7 DALŠÍ DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE	75

7.1	Přirozený přírůstek obyvatelstva	75
7.2	Cechy a povolání lidí v Blatné.....	75
7.3	Náboženské složení obyvatelstva	78
8	ŽIDÉ NA BLATENSKÉM PANSTVÍ.....	80
8.1	Počet židů v 17. a 18. století.....	80
8.2	Počet židů v 19. století	82
9	JMÉNA BLATENSKÝCH OBYVATEL	85
9.1	Vymřelá příjmení.....	86
10	MOŽNOSTI A LIMITY PRAMENŮ	88
10.1	Natalita	88
10.2	Sňatečnost.....	89
10.3	Mortalita	90
10.4	Povolání.....	90
10.5	Příjmení a křestní jména.....	91
10.6	Jiné	92
	ZÁVĚR.....	93
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	95
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	102
	SEZNAM PŘÍLOH	106
	PŘÍLOHY	107

ÚVOD

Písemné prameny raného novověku představují velmi obsáhlý zdroj informací. Obzvlášť bohaté na dochované archiválie jsou jižní Čechy. Jako amatérský genealog jsem se s velkou řádkou z nich při svém bádání několikrát setkala. Proto když jsem se rozmýšlela, jaké téma si vybrat pro svoji diplomovou práci, hned první myšlenka vedla k rodopisným zdrojům a tomu, jak by se daly využít i jinak, než pouze ke studiu předků. Odtud byl jen krůček k nápadu podrobného zpracování některého z jihočeských panství v podobě socio-demografické sondy.

Dalším krokem se stalo hledání tzv. ideálního panství; tedy rozlohou ani malého, ani velkého, s dostatečným počtem a různorodostí dochovaných pramenů, které by umožnily ukázat na delším časovém úseku široké spektrum informací, jež z nich lze čerpat, a aby výsledná data nemohla být příliš zkreslena. Proto jsem si nakonec zvolila panství Blatná; matriky zde začaly být vedeny ještě před třicetiletou válkou, soupisy poddaných začínají rokem 1694, bohatý zdroj představují i fondy uložené v SOA Třeboň a SOkA Strakonice. To vše posloužilo jako základ práce, která vychází z metod společenskovědní disciplíny zvané historická demografie.

Již od dob antiky se historikové i kronikáři zaobírali některými vybranými demografickými jevy. Ať už se jednalo o lidnatost jednotlivých měst a zemí, nebo informace důležité z vojenského hlediska (počty padlých vojáků, velikost armády apod.). Jindy pojednávali autoři o lidech, kteří zemřeli v důsledku epidemií či živelných pohrom. A takových příkladů by se našlo jistě víc. Nejinak tomu bylo i u nás. Ovšem teprve doba 16. století s sebou přinesla systematickou evidenci obyvatelstva a jeho proměn v čase. Zprvu se jednalo pouze o lokální záležitosti. Ty však vzápětí nabraly celozemský charakter. Matriky, především římskokatolické, představují bezesporu jeden z pilířů při demografickém bádání v době minulé, kdy ještě neexistovaly úřední statistiky, jak je známe z dnešní doby. Přesto je možné na základě jejich podrobného studia za použití statistických metod takovéto informace získat. Poprvé byl tento postup použit v Anglii v 17. století. Průkopníkem v naší zemi se stal Johann Mellitsch¹, který

¹ Johann Mellitsch (1763-1837), česky Jan Meliř, lékař a porodník, zabýval se demografickou analýzou.

v josefínském období provedl rozbor více než stoletého období matrik pokřtěných, oddaných a zemřelých na Malé Straně.² K plnému rozvinutí historické demografie jako vědního oboru došlo ale až po druhé světové válce.

Cíl práce

Hlavním smyslem této práce je přehledné zpracování dostupných archivních pramenů z období od přelomu 16. a 17. století do roku 1900 formou demografických metod. Základní ukazatele jsou znázorněny především v podobě tabulek a grafů, díky nimž je možno data velmi rychle a snadno porovnávat mezi sebou. Nejednou jsem se pustila i do studia detailnějšího problému, jež zkoumám v kratším časovém horizontu (např. z jaké sociální vrstvy pocházely v 19. století matky nemanželských dětí, jaké nejrozumnější příčiny úmrtí nalezneme v matrikách druhé poloviny 19. století, otázka židů na panství apod.). Na druhé straně je v práci představeno velké množství konkrétních pramenů, které je možno podrobit demografickému zkoumání. V případě, že jsem tak sama neučinila, nastiňuji v poslední kapitole možnosti a směr budoucího výzkumu.

² MAUR, Eduard: *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)* in: Sborník archivních prací 20, 1970, s. 425.

1 PRAMENY A LITERATURA

Nejdůležitějšími prameny k tvorbě této práce se staly matriční knihy farnosti Blatná, z nichž byla čerpána převážná většina demograficky zaměřených informací. Vedle toho bylo třeba prozkoumat nepřeberné množství potenciálně vhodných písemností a vybrat z nich takové, které by svým obsahem mohly téma dokreslit či přiblížit z jiného úhlu pohledu. Mezi nimi hrají nejdůležitější roli soupisy poddaných dochované pro starší období a sčítací operáty z druhé poloviny 19. století. Neméně bohatým zdrojem je fond Velkostatek Blatná či Archiv města Blatná a mnoho jiných pramenů, z nichž některé byly i edičně zpracovány.

Je třeba si uvědomit, že tyto dokumenty zpravidla nevznikaly z potřeb demografických, nýbrž za jiným účelem (výběr daní, registrace církevních úkonů, přehled brané schopnosti apod.), a jako s takovými je nutné s nimi zacházet. Jelikož se jedná o masovou evidenci individuálních jevů, je možné je statisticky zpracovat.

Díky probíhající digitalizaci archiválií v SOA Třeboň, která se již dávno nezaměřuje pouze na matriky, nýbrž i na záležitosti velkostatkové, městské, inventáře apod., bylo možné značnou část materiálu prozkoumat tzv. na dálku. To umožnilo zahrnout do práce mnohem větší skupinu pramenů, než bylo původně zamýšleno.

1.1 Matriky

Vedení katolických matrik bylo nařízeno roku 1563 tridentským koncilem. Jejich uvedení do praxe se však lišilo zemi od země, farnost od farnosti. U nás pocházejí nejstarší matriky z první poloviny 16. století (Jáchymov 1531, Horní Blatná 1541, Abertamy 1544), další následují ve druhé polovině. Pověštinou se však jedná o matriky protestantské. V polovině následujícího století byla už i písemná evidence katolických obřadů (křty a sňatky; úmrtí, respektive pohřby, se začaly zapisovat až později) běžná takřka ve všech farnostech, a to na základě nařízení olomoucké (1591) a pražské synody (1605).³

³ MAUR, Eduard: *Historická demografie*. Praha 1983, s. 52-53.

1.1.1 Vývoj matričních zápisů

Přestože vedení matrik⁴ se ujalo poměrně rychle, podoba zápisů zůstávala dlouhou dobu velmi různorodá, a to i přesto, že roku 1614 ji předepsal římský rituál. Jednalo se o přesně stanovené formulace v podobě větného zápisu: pro zápisy křtů musely obsahovat datum narození i křtu, jméno křtícího kněze, jméno dítěte, rodičů a kmotrů a farnost; u sňatku se mělo zaznamenávat datum ohlášek, překážky (pokud nějaké byly), datum sňatku, jméno oddávajícího, jména, bydliště a farnost obou snoubenců (v případě vdov jméno zesnulého manžela) a svědků; v případě úmrtí bylo povinností zapsat den úmrtí, jméno zemřelého a jeho otce, bydliště, věk, den pohřbu, místo pohřbení, jméno kněze, datum zpovědi, přijetí nejsvětější svátosti a posledního pomazání. Velká část údajů však byla především v 17. století opomíjena, nejvíce to platilo pro zápisy v matrikách úmrtí, které datem založení často zaostávají nad dvěma zbylými. V 18. století se stává běžným ještě údaj o příslušnosti k panství.

Jako nebyla jednota při vedení zápisů, tak i jazyk matrik se lišil farnost od farnosti. Čeština, němčina i latina se až do poloviny 18. století porůznu střídaly, záleželo na osobě zapisujícího. Pokud jím byl kněz, zpravidla používal latinu, naproti tomu kantor či zvoník (ti mohli psát do matrik pouze do roku 1685)⁵ volili národní jazyk.

Roku 1760 nařídila pražská konzistoř jednotnou matriční formuli v latinském jazyce. Čeština a němčina tak na chvíli zcela zmizely. Ovšem již roku 1770 se začala v matrikách prosazovat reformní činnost osvěcenského absolutismu. Vzápětí vyšla řada státních nařízení, která přišla s dosud nevídanými změnami: zavedení bezplatného zápisu o křtu, zákaz používání jmen po chalupě, zákaz uvádění jmen nemanželských otců, ochrana matrik před ohněm či používání právě vzniklých domovních čísel při zápisech do matrik. Vůbec největší změnou bylo nařízení o zavedení nových matričních formulářů ve formě rubrik, čímž byly nahrazeny dosavadní větné formulace. Rubriky byly zavedeny hned od počátku roku 1771, někde ručně nadepsané, jinde v tištěné podobě. Jazykem byla stále ještě latina.

⁴ Informace této podkapitoly byly čerpány z článku E. Maura *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in *Historická demografie* 6, 1972.

⁵ E. Maur: *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in *Historická demografie* 6, 1972, s 43.

Zápisy o křtech evidovaly den narození a křtu, jméno kněze, dítěte, rodičů a kmotrů (včetně uvedení jejich zaměstnání, bydliště a poddanské příslušnosti), náboženství (nově vedle katolictví také nekatolické vyznání), místo a číslo domu; v oddacích matrikách byly rubriky pro den sňatku, jméno oddávajícího, jména snoubenců a svědků (opět s uvedením jejich původu, zaměstnání, bydliště a poddanské příslušnosti), náboženství, místo a číslo domu, naopak mizí informace o ohláškách; informace o úmrtí zahrnovaly kromě data úmrtí i den pohřbu, jméno pohřbívajícího, zda byl nebožtík zaopatřen, jeho jméno a náboženství, hřbitov, místo posledního bydliště s číslem domu a věk. Je třeba mít na mysli, že v podstatě až do této doby mohou být matriky značně nespolehlivé a vedené s přestávkami.

Další velkou změnou bylo prohlášení matrik veřejnými knihami. Stalo se tak 1. 5. 1781 (pro jinou víru než katolickou až od roku 1829). Největším zásahem ale bylo zavedení nových, podrobnějších formulářů za Josefa II. roku 1784.⁶ Ty se s drobnějšími úpravami udržely v platnosti až do poloviny 20. století. V matrikách narozených (jak se nově označovaly) přibýly informace o pohlaví dítěte, jeho legitimitě a příjmení obou rodičů (u matek se dosud uvádělo převážně pouze křestní jméno); u zápisů sňatků musel být nově uveden věk snoubenců a jejich rodinný stav; v případě úmrtí musela být evidována příčina skonu. Navíc byli od této doby kmotři/svědkové povinni připojit svůj vlastnoruční podpis (případně tři křížky za provedení podpisu jinou rukou) do příslušných kolonek přímo v matrice narozených/oddaných. Navíc musely být vedeny zápisy v knize pro každou obec ve zvláštním oddílu (dosud byly řazeny chronologicky za sebou bez ohledu na místo bydliště). Toto nařízení neplatilo pouze pro katolické faráře, nýbrž i židovské rabíny. Spolu s tím zcela vymizela latina a do popředí se dostaly čeština s němčinou.

Ke snadnější orientaci měly sloužit tzv. abecední indexy (od roku 1790), proti případnému zneužití matriky bylo zavedeno povinné foliování stránek (1782). Po zkušenostech z předchozích období, kdy často docházelo ke ztrátám knih (ať už v důsledku požáru, přírodní katastrofy či vinou lidského faktoru), měly být nově

⁶ Zdůvodnění matričního patentu: *Obyvatelstvo českých zemí v letech 1754-1918*, ed. Václav Sekera, Praha 1978, s. 36-37.

vyhotovovány matriční duplikáty (zprvu dva, od roku 1800 pouze jeden). Jméno porodní báby se začalo uvádět od počátku 19. století, a to přesto, že jeho zapisování bylo nařízeno až 1825.

Roku 1850 došlo k opětovné úpravě rubrik v matrikách. Přibyla informace o mrtvorozenosti, bývalém panství, okresním soudu, podkrajském úřadu, kraji a bábě (jméno, bydliště, zkoumaná/nezkoumaná) v matrikách narozených, u zápisů sňatků se navíc objevují doplňující poznámky jako doklady o ohláškách, plnoletosti, vdovství atd. Ve třetím typu knih, čili úmrtních, se nově muselo navíc připsovat číslo ohledacího protokolu. Poslední velkou změnou se stalo povolení občanských sňatků (1868), a tím zavedení civilních matrik (nejprve pro oddané, o dva roky později i pro narozené a zemřelé).

1.1.2 Matriky farnosti Blatná

Většina obcí na panství spadala pod farnost Blatná. S vedením matrik⁷ se zde začalo poměrně brzy, a to ještě před třicetiletou válkou. Nejstarší zápisy se dochovaly v tripartitní matrice: pro sňatky od roku 1632, pro křty od roku 1635. Záznamy o úmrtí tato česky psaná kniha ještě neobsahuje. Následuje nepřetržitá řada vedená až do současnosti. Pro potřeby této práce jsem se omezila na prvních 31 knih, tedy do roku 1900⁸ včetně:

Tabulka č. 1. Římsko-katolické matriky farnosti Blatná

kniha	datace	zápisy vedeny pro
1 [matrika NO]	N 1635-1682 O 1632-1682	celou farnost
2 [matrika NOZ]	N 1681-1740 O 1684-1740 Z 1701-1740	Blatná, Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Dobšice, Dvoretice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Škvořetice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy

⁷ Všechny uvedené matriky jsou uloženy v SOA Třeboň a přístupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

⁸ Tímto rokem končí veřejně přístupné záznamy pro narozené, kteří jsou vedeni v římsko-katolických matrikách farnosti Blatná, proto bylo toto datum zvoleno jako horní hranice výzkumu.

3	[matrika NOZ]	N 1740-1758 O 1740-1759 Z 1740-1759	Bezdědovice, Blatenka, Blatná, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, samota u Blatenky, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, samota, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy
4	[matrika NOZ]	N 1758-1784 O 1758-1784 Z 1759-1784	Bezdědovice, Blatenka, Blatná, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, samota u Blatenky, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, samota, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy
5	[matrika N]	N 1784-1802	Bezdědovice, Blatenka, Blatná, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, samota u Blatenky, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, samota, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy
6	[matrika N]	N 1798-1812	Blatná, Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, Mačkov,
7	[matrika N]	N 1810-1839	Blatná
8	[matrika N]	N 1839-1860	Blatná
9	[matrika N]	N 1860-1878	Blatná
10	[matrika N]	N 1879-1893	Blatná
10A	[matrika N]	N 1894-1908	Blatná
11	[matrika N]	N 1813-1834	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
12	[matrika N]	N 1834-1856	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
13	[matrika N]	N 1856-1868	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
14	[matrika N]	N 1868-1878	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum,

		Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
15 [matrika N]	N 1879-1889	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
16 [matrika N]	N 1890-1901	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
17 [matrika O]	O 1784-1823	Bezdědovice, Blatenka, Blatná, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy
18 [matrika O]	O 1823-1864	Blatná
19 [matrika O]	O 1864-1893	Blatná
20 [matrika O]	O 1894-1921	Blatná
21 [matrika O]	O 1824-1860	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, samota u Blatenky, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, samota, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy
22 [matrika O]	O 1861-1881	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
23 [matrika O]	O 1882-1901	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
24 [matrika Z]	Z 1784-1810	Bezdědovice, Blatenka, Blatná, Buzice, Dobšice, Drahenický Málkov, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Chobot, Laciná, Lhotka, Mačkov, Nevželice, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Vahlovice, Zbuzy

25	[matrika Z]	Z 1805-1848	Blatná
26	[matrika Z]	Z 1848-1878	Blatná
27	[matrika Z]	Z 1879-1905	Blatná
28	[matrika Z]	Z 1810-1870	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
29	[matrika Z]	Z 1871-1891	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy
30	[matrika Z]	Z 1892-1923	Bezdědovice, Blatenka, Buzice, Čermák, Dobšice, Dvořetice, Hajany, Hněvkov, Chlum, Laciná, Lhotka, Mačkov, Pacelice, Paračov, Paštiky, Rošice, Řečice, Skaličany, Strž, Střížovice, Újezd u Skaličan, Václavov, Vahlovice, Zbuzy

Jazykem zápisů byla až do roku 1740 čeština, jejich forma odpovídala církevním předpisům. Vyjma první knihy volili faráři větný zápis se zvlášť vyčleněnými rubrikami pro datum a místo, v případě matrik zemřelých i pro věk nebožtíků (od 1740). Nemanželské děti se původně evidovaly chronologicky společně s dětmi manželskými, od roku 1740 jim byl vyhrazen v matrice speciální oddíl, následující za zápisy o křtech manželských a židovských dětí.

Nařízení z roku 1770, týkající se zavedení rubrik v matrikách, se v blatenské farnosti prosadilo velmi rychle, a to již v listopadu 1770. Kolonky zde byly nadepisovány ručně až do další reformy (1784), kdy se v celé zemi začaly užívat knihy s předtištěnými formuláři. Jazykem se po kratší pauze (1740-1783) stala opět čeština. Se jménem porodní báby se v blatenských matrikách setkáváme poprvé v průběhu roku 1804.

19. století přináší ještě jedno specifikum – jsou jím poznámky farářů v knihách narozených (sporadicky se objevují již dříve), připisované buď v kolonce se jménem, nebo v dolní části celého zápisu. Tento fenomén se netýkal pouze zdejší farnosti, ve větší či menší míře se s ním setkáváme i jinde. Zprvu je jedná pouze o informaci o budoucím sňatku (jméno manžela/manželky, datum a místo svatby, případně odkaz na

příslušné místo v matrice oddaných), postupem času přibývají křížky (včetně data úmrtí), přípisky o změně vyznání (včetně data přestoupení k jiné církvi či vystoupení z církve), budoucím povolání a další jednotliviny, které mohly připadat zapisujícímu zajímavé či důležité, a proto je asi zaznamenal. Protože se však nejedná o data povinně udávaná, je třeba je vždy podrobit kritice a ověřit v příslušných pramenech. Mohou ale velmi dobře posloužit jako výchozí bod ke studiu demografických ukazatelů, nebo při zkoumání velkých změn v náboženském životě a smýšlení obyvatel na počátku 20. století, souvisejících se vznikem nových církví (především Československá církev husitská). Pro účely této práce nebyly takovéto informace brány v potaz, protože se zpravidla vztahují až k období 20. století, které už není předmětem výzkumu.

Indexy k matrikám (vedené ve zdejší farnosti od roku 1784) jsem ponechala stranou, neboť nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu oproti jednotlivým knihám, k nimž byly pořizovány.

Pro nejmladší období, tedy konec 19. století, bylo třeba vzít v úvahu i matriky civilní (v Blatné až od roku 1888), opět jen do roku 1900 včetně, přestože zápisů v nich je pro zkoumané období pouze minimum:

Tabulka č. 2. Civilní matriky farnosti Blatná

kniha	datace	zápisy vedeny pro
1 [matrika N]	N 1896-1906	Blatná, Buzice
2 [matrika O]	O 1888-1924	Bělčice, Bezdědovice, Blatná, Blovice, Bor, Březnice, Březové Hory, Bubovice, Buková, Buzice, Čekanice, Černívsko, Dobrá Voda, Dobšice, Drahenický Málkov, Heřmaň, Hostín, Hvožd'any, Jindřichovice, Kasejovice, Lažany, Leletice, Libčice, Lisovice, Mačkov, Mladý Smolivec, Nepomuk, Nestrašovice, Rožmitál pod Třemšínem, Sedlice, Strakonice, Svobodka, Škvořetice, Věšín, Vráž, Zadní Poříčí, Záluží, Závišín, Zlakovice
3 [matrika Z]	Z 1898-1901	Buzice

Nejprve byla založena kniha pro oddávky⁹. Zápisy jsou řazeny chronologicky bez ohledu na obec, z níž snoubenci pocházeli; často se jedná o místa od Blatné velmi vzdálená. Zajímavé jsou hned první dva záznamy: první¹⁰ informuje o sňatku osmasedmdesátiletého Josefa Poppera se čtyřiapadesátiletou Marií Sýkorovou, obou v té době svobodných a bez vyznání; druhé manželství¹¹ uzavřel vdovec Jan Rom se svojí švagrovou-vdovou Marií Romovou. Oba sice byli římsko-katolického vyznání, nicméně sešvagření mohlo být důvodem k tomu, že sňatek nebyl uzavřen v kostele.

Další v pořadí je matrika narozených¹² vedená od roku 1896 pro obce Blatná a Buzice. Poslední typ knihy¹³ pochází ze samého konce 19. století (1898), avšak eviduje pouze dva nebožtíky z Buzic.

1.1.3 Matriky dalších farností

Přestože převážná část obcí blatenského panství spadala pod faru Blatná, najdou se i takové, které příslušely jinam. U těchto farností byly do statistik zahrnuty pouze údaje níže vypsanych obcí:

- **fara Černívsko:** Drahenický Málkov, Chobot, Nevželice (NOZ 1787-1900/1895/1898, knihy: 1-11)
- **fara Kadov:** Mračov (N 1659-1786, O 1660-1823, Z 1757-1801, knihy: 1-4, 10, 13, 14)
- **fara Mirotice:** Důl, Lom, Míreč, Neradov (NOZ 1638/1639/1662-1900, knihy: 3-11, 13-19)¹⁴
- **fara Pohoří:** Labuť, Myštice (N 1667-1900, O 1667-1894, Z 1675-1891, knihy: 1-14)
- **fara Radobyte:** Důl (NOZ 1699/1699/1735-1900, knihy: 1-20)

⁹ Do roku 1900 včetně eviduje jeden záznam o sňatku.

¹⁰ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/8979/3> [cit. 20. 4. 2016].

¹¹ Tamtéž.

¹² Do roku 1900 včetně eviduje tři záznamy o narození.

¹³ Do roku 1900 včetně eviduje jeden záznam o úmrtí.

¹⁴ Kromě zmiňovaných obcí se zde objevují i zápisy pro Paračov, jenž v přehledu farního obvodu uveden není.

- **fara Sedlice:** Chlum, Mužetice, Škvořetice (N 1643-1899, O 1672-1900, Z 1676-1900, knihy: 1-21)
- **fara Záboří:** Mračov (NOZ 1784-1896/1900/1900, knihy: 6-10, 13-15, 17-19)

1.2 Soupisy poddaných a sčítací operáty

Soupisy poddaných a stejně tak i sčítací operáty jsou též bohatým zdrojem informací. Na rozdíl od matrik evidují aktuální počet obyvatel v jednotlivých vsích či městech, což nám umožňuje utvořit si konkrétní představu o velikosti panství, počtech usedlostí nebo o tom, kolik lidí žilo na jednotlivých gruntech v tom kterém roce, či jaká měli povolání.

1.2.1 Soupis poddaných podle víry z roku 1651

Po skončení třicetileté války bylo v rámci rekatolizačních snah potřeba zjistit, jaké je náboženské složení obyvatelstva. Z tohoto důvodu vznikl roku 1651 soupis poddaných podle víry, v němž se kromě jména evidovalo i sociální postavení jednotlivců, rodinný vztah, povolání, věk a to nejdůležitější – vyznání. Bohužel ne všude se tento soupis dochoval. To je i případ Prácheňska.¹⁵

1.2.2 Soupisy poddaných

Původně sloužily soupisy poddaných k záznamu všech sirotek na panství (odtud název sirotčí registra). To souviselo s povinností vrchnosti se o tyto děti postarat a zajistit chod jejich zděděného hospodářství.¹⁶ Na blatenském panství se s tímto pramenem setkáváme na konci 17. století a vedení těchto knih přetrvalo i do prvních let století následujícího.

Později se zápisy rozšířily i na mladistvé (kvůli zjišťování nejdůležitější populační a pracovní rezervy na daném panství). Kvůli jasné identifikaci dětí bylo nutno zaznamenávat i jména jejich rodičů (u sirotek se již poznamenávalo jméno otce, případně matky). Tím došlo k rozšíření evidence na všechny členy rodiny a vzniku seznamů poddaných ve vlastním slova smyslu. Často byly označovány i německým termínem *Mannschaftsbücher* či jako knihy stavuňků. V době pobělohorské se vedly

¹⁵ MAUR, Eduard: *Historická demografie*. Praha 1983, s. 48.

¹⁶ KŘIVKA, Josef: *Význam poddanských seznamů pro demografické bádání* in: *Historická demografie* 4, 1970, s. 50.

zpravidla každoročně a oproti předchozí době v nich přibyl údaj o věku rodičů (dosud jen u dětí).¹⁷ Aktuální počet obyvatel Blatenska je možné v soupisech sledovat od roku 1694 (viz příloha č. 1)¹⁸. S většími či menšími mezerami byly knihy vedeny až do roku 1840, respektive 1850. Jazykem zápisů byla od počátku čeština. Němčina se objevuje spíše výjimečně v podobě drobných poznámek, jako hlavní jazyk převládla až roku 1811.

1.2.3 Sčítací operáty a jejich předchůdci

Roku 1702 bylo na území Čech provedeno první úřední sčítání, a sice v souvislosti s prosazováním solního monopolu státu. Přesto zůstává tento pramen stranou zájmu badatelů. Kromě přehledu o rozdělení Čech na počátku 18. století na kraje a panství přináší i velmi důležité informace o počtu obyvatelstva, včetně židů. Je však třeba poznamenat, že v něm nalezneme pouze děti starší 10 let (pro mladší osoby se dochovaly informace velmi torzovitě).¹⁹

Z iniciativy Marie Terezie bylo roku 1754 rozhodnuto o vůbec prvním úředním sčítání obyvatelstva v zemích Koruny české (i dalších částech státu). Jednalo se o první takový počín na území Evropy. I když důvod této zcela jistě náročné akce není úplně znám, její význam to nikterak nesnižuje. Soupis byl svěřen farářům i vrchnostem. Kromě počtu obyvatel bylo nařízeno i sčítání všech domů. Výsledná data se odesílala do Vídně, kde zůstávala v utajení dalších 100 let.²⁰ O jejich vydání se u nás postaral roku 1924 František Dvořáček²¹. Na něj navázala svou prací o vývoji obyvatelstva v českých zemích v letech 1754-1914 Ludmila Kárníková.²²

Sčítání v různých podobách (především pro vojenské účely) a kvalitě zpracování probíhala i v dalších letech až do zrušení patrimoniální správy. Tehdy bylo nutné zavést

¹⁷ KŘIVKA, Josef: *Význam poddanských seznamů pro demografické bádání* in: Historická demografie 4, 1970, s. 51-52.

¹⁸ Soupisy poddaných jsou uloženy v SOA Třeboň ve fondu Velkostatek Blatná a přístupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

¹⁹ MAUR, Eduard – PÍŠOVÁ, Dagmar: *Sčítání konzumentů soli v Čechách roku 1702* in: Historická demografie 18, 1994, s. 7-11.

²⁰ FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 136-137.

²¹ DVOŘÁČEK, František: *Soupisy obyvatelstva v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v letech 1754-1921*, Praha 1926.

²² KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965.

nový administrativní systém. Roku 1857 došlo k vyhlášení tzv. zákona o sčítání lidu, na jehož základě proběhlo na našem území první moderní sčítání lidu. To zahrnovalo údaje o pohlaví, náboženství, věku, zaměstnání, stavu, přítomnosti/nepřítomnosti.²³ Další následovaly v desetiletém intervalu: 1869, 1880, 1890, 1900, 1910. Od roku 1921 probíhalo sčítání v rámci Československa.²⁴

Sčítací operáty pro obce na Blatensku jsou dnes uloženy v SOkA Strakonice ve fondu Okresní úřad Blatná.²⁵ Ani zdaleka ale nemůžeme hovořit o jejich soustavnějším dochování (viz příloha č. 2). Pro některé obce chybí úplně, v jiných případech se dochovaly torzovitě (v práci nejsou zahrnuty) a většina z nich pochází až z roku 1900. Jazykem byla roku 1857 němčina, v dalších letech už byly záznamy vedené česky. Nejdůležitější údaje, které z těchto pramenů můžeme čerpat, jsou aktuální počty obyvatel v jednotlivých vsích či městech, počty domů či skladba obyvatelstva z hlediska sociálního (povolání, gramotnost, majetek atd.).

1.3 Katastry

Katastry²⁶ nám sice neposkytují informace tak podrobné a komplexní jako matriky či soupisy poddaných, ale přesto bychom je jako pramen bádání neměli opomenout (především při studiu počtu obyvatel a domů).

1.3.1 Berní rula – Prácheňsko

Berní rula, tedy nejstarší český katastr, je po právu jedním z nejcitovanějších genealogických pramenů. Neslouží však pouze rodopiscům. Velký význam má i pro onomastiku, historickou demografii, topografii a další vědní disciplíny.

K jejímu zhotovení došlo po třicetileté válce roku 1654 a výsledkem byl vůbec první úplný soupis daňových povinností na území Čech. Pro účely této práce jsem se zaměřila pouze na kraj prácheňský, do kterého panství Blatná spadalo. Ruly Prácheňska byly

²³ MAUR, Eduard: *Historická demografie*. Praha 1983, s. 50.

²⁴ Pro účely této práce jsem se omezila na období 1857-1900.

²⁵ Přístupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

²⁶ Obecné informace týkající se berní ruly, tereziánského a josefínského katastru pocházejí z knihy *České katastry 1654-1789*, pro stabilní katastr byl využit zdroj http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/text_sk.html [cit. 20. 4. 2016].

rozdělené do dvou svazků, blatenské panství dostalo pořadové číslo 8 (z počtu 149). Formuláře, do nichž se zapisovaly příslušné údaje, obsahovaly na 27 ustálených rubrik, včetně celkového součtu jednotlivých rubrik pro každou obec zvlášť. Na konci každé ruly byly uvedeny údaje z let 1615, 1646 a 1653 a srovnány se závěry vizitační komise z roku 1654, kterou představovala čtveřice: Matouš Ferdinand Sobek z Bilenberku, opat benediktinského kláštera u sv. Mikuláše na Starém městě pražském, Ferdinand Arnošt Hýzrle z Chodů, Albrecht Kristián Příchovský z Příchovic a Pavel Václav Nigrín z Liboslavě, měšťan táborský.

Je třeba mít na paměti, že berní rula byla až do zavedení tereziánského katastru v polovině 18. století stále živou úřední knihou, do které se zapisovaly veškeré změny související s vybíráním daní.²⁷

1.3.2 Tereziánský katastr

Velké nedostatky berní ruly, které se postupem času stále prohlubovaly, si vyžádaly vytvoření katastru nového. Se sběrem aktuálních informací se započalo roku 1712 a výsledkem byl tereziánský katastr²⁸, který vešel v platnost v roce 1757 (po revizích a doplňcích). Požadované údaje se zapisovaly do předem vytištěných formulářů, čímž odpadla nejednotnost předchozího systému.

1.3.3 Josefský katastr

Roku 1785 vydal císař Josef II. patent o vypracování nového katastru²⁹. Ten sice vycházel z předchozího tereziánského, ale přinesl s sebou i celou řadu novot. Zásadní průlom představovalo důkladné vyměření veškeré půdy, a to rustikálu i dominikálu, ovšem bez rozlišení formy vlastnictví. Jednotlivé parcely byly očíslovány a uváděly jméno vlastníka, číslo popisné budov, výměru pozemku, výnos a další. V platnost vešel již o čtyři roky později, avšak po protestech šlechty byl odvolán a nahrazen tzv. tereziánsko-josefským katastrem, který představoval kombinaci obou předchozích systémů.

²⁷ *Berní rula č. 27. Kraj prácheňský I. díl*, ed. Antonín Haas, Praha 1954, s. 35-36.

²⁸ Uložen v NA, *Tereziánský katastr*, 1684-1790, inv. č. 2279.

²⁹ Uložen v NA, *Josefský katastr*, 1785-1875, inv. č. 3170-3175.

1.3.4 Stabilní katastr

Přípravné práce na novém katastru³⁰ započaly sice již roku 1806, ale teprve patentem z 23. 12. 1817 bylo rozhodnuto o jeho podobě. Nejprve se přesně zaměřily hranice pozemků. Zdaněna měla být veškerá půda bez jakéhokoli zvýhodnění. Základní jednotkou se stala katastrální obec.

1.4 Církevní prameny

O nejdůležitějším církevním prameni – matrikách – bylo pojednáno již na začátku této kapitoly. Zde je třeba ještě představit další možnosti, kde můžeme pátrat. Výsledky třicetileté války v naší zemi s sebou přinesly potřebu neustálé kontroly náboženského složení obyvatelstva, tedy shromažďování informací o tom, kolik nekatolíků stále ještě odolává rekatolizačnímu úsilí. Proto bylo úkolem církve pořizovat nejrůznější seznamy, kde toto zjišťovala, a následně je odesílat nadřízeným úřadům, které je zpracovávaly a případně z nich vyvozovaly další důsledky.

Z roku 1651 pochází pramen s názvem *Extracta ex relationibus parochorum de statu animarum et religione Ad Eminentissimum Dominum cardinalem archiepiscopum pragensem* dnes uložený ve Vídni. Jedná se o sumáře z výkazů jednotlivých farností, které jsou rozčleněny dle krajů (na rozdíl od soupisu poddaných podle víry z téhož roku, kde je výchozí jednotkou panství). Nejdůležitější informace, jež se v nich nalézají, jsou počty lidí dělené do kategorií: vyzpovídání, nevyzpovídání, neschopní zpovědi, nekatolíci a celkový počet duší.³¹ Přestože se dochovaly informace i z kraje prácheňského (opět na rozdíl od soupisu poddaných podle víry), jsou obzvlášť v jeho severní části velmi torzovité. To je bohužel i případ Blatenska.³²

Historicky staršími jsou tzv. zpovědní seznamy, sestavované každoročně při příležitosti velikonoční zpovědi. Přestože někde se jejich dochování datuje již před třicetiletou

³⁰ Uložen v NA, *Stabilní katastr – duplikát*, 1826-1878, inv. č. 5752, 5756, 5760, 5762, 5763, 5775, 5776, 5777, 5781, 5782, 5783, 5786, 5787, 5795, 5796, 5797, 5803.

³¹ ČÁŇOVÁ, Eliška: *Status animarum pražské arcidiecéze z roku 1651* in: Sborník archivních prací 29, 1979, s. 20.

³² Tamtéž, s. 25.

válkou³³, teprve až od roku 1671 je můžeme studovat v rámci pražské arcidiecéze soustavně.³⁴ Edičně byly vydány J. V. Šimákem pod názvem *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z r. 1671-1752*³⁵. Řazení jednotlivých farností opět odpovídá krajskému uspořádání té doby. Je třeba zdůraznit, že data v nich nezaznamenávají děti, jež nebyly ještě schopny zpovědi, což mohlo být velmi individuální.³⁶

Zmiňované nejstarší seznamy, stejně tak i ty z mladšího období, jsou součástí fondu Archiv pražského arcibiskupství uloženého v Národním archivu, který je též velmi bohatým zdrojem informací. Pro jeho velkou obsáhlost jsem musela vybrat pouze nepatrný zlomek materiálů v něm obsažených.

V SOkA Strakonice se nacházejí dva nezpracované církevní fondy týkající se Blatné, a sice Děkanský úřad Blatná (1629-1949) a Vikariátní úřad Blatná (1786-1938). Jelikož k nim dosud neexistují žádné archivní pomůcky, bylo třeba vycházet z informací v předávacích protokolech, které jsou pouze orientačního rázu. V prvně jmenovaném fondu se podařilo objevit několik knih vhodných pro demografickou analýzu (knihy birmovanců, knihy zkoušek snoubenců), druhý neobsahoval žádné prameny vhodné pro tuto práci. Dá se předpokládat, že jakmile budou oba korpusy zpracovány, objeví se další dosud neprobádané dokumenty, jež by mohly poskytnout cenná data pro historicko-demografické zkoumání.

1.5 Jiné prameny

Do této skupiny jsem zařadila všechny zbylé prameny, a to z toho důvodu, že svým rozsahem zpravidla nedosahují těch předchozích, nebo se jedná o různorodou směs v rámci jednotlivých fondů. Jejich výběr závisel na tom, v jaké podobě a rozsahu se dochovaly.

³³ Edičně byly zpracovány Eliškou Čáňovou jako *Nejstarší zpovědní seznamy 1570-1666* (dva svazky) a *Nejstarší zpovědní seznamy 1628-1670* (3. svazek) a vyšly v letech 1973 a 1983. Ani v jednom soupisu se však farnost Blatná nenachází.

³⁴ FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 78.

³⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav: *Zpovědní seznamy arcidiecéze pražské z r. 1671-1752. VIII., Prácheňsko*, Praha 1931.

³⁶ ČÁŇOVÁ, Eliška: *Prameny pro demografickou statistiku v archivu pražského arcibiskupství* in: *Historická demografie* 4, 1970, s. 27.

1.5.1 Fond Velkostatek Blatná

Fond velkostatku obsahuje samozřejmě pramenů ze všech nejvíce. Kromě již zmiňovaných soupisů poddaných v něm nalezneme informace k nejrozličnějším tématům. Velmi cenný zdroj představují především pozemkové (gruntovní) knihy, které již byly také digitalizovány³⁷ (současně s dalšími knihami poddanské správy, např. knihy svatebních smluv, knihy obligací a kvitancí, knihy závětí apod.).

1.5.2 Fond Archiv města Blatná

Tento fond zaujímá časové rozpětí 1489-1945 a pro demografii lze využít prameny k otázkám sociálního složení obyvatelstva (soupisy měšťanů), pro studium dějinných událostí poslouží pamětní knihy (obsahují např. informace o moru či požárech) a z knih cizinců lze zkoumat problematiku přistěhovalectví ve druhé polovině 19. století. Kromě toho se ve fondu nalézají gruntovní a sirotčí knihy.³⁸ Jako doplněk či porovnání k matrikám zemřelých pro město Blatnou mohou sloužit seznamy zemřelých (1791-1801 a 1821-1851).

1.5.3 Fondy jednotlivých cechů

Řemeslná výroba měla v Blatné vždy důležité místo, a proto zde vznikla celá řada cechů, jejichž jednotlivé fondy jsou uloženy v SOkA Strakonice. Ke zkoumání lze využít jednak knihy mistrů, tovaryšů a učňů, jednak jejich výuční listy.

1.5.4 Fond Hille Jan Pavel

V pozůstalosti blatenského děkana Jana Pavla Hilleho (viz následující kapitola) se zachovalo nepřeberné množství zápisků, poznámek, článků a dalšího, které za svůj život shromáždil či sepsal. Přestože se nejedná o prameny původní, lze je k demografickému zkoumání taktéž využít. Největším přínosem pro tuto práci jsou různé spisky týkající se gruntů na Blatensku, zdejších rodin a historie panství. Velkým nedostatkem je ale absence zdrojů, z nichž Hille čerpal.

³⁷ Přístupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

³⁸ Ty nemohly být jako pramen využity, neboť v době psaní této práce probíhala jejich digitalizace (k březnu 2016, SOkA Strakonice, *Archiv města Blatná*, 1489-1945, inv. č. 68-73, 87-88, 158-159).

1.6 Literatura

Literatury k tématu historické demografie, práce s archivními prameny, statistických metod a dalších existuje nepřehledné množství. Proto bude v této podkapitole zmíněno pouze to nejzákladnější, s čím se člověk bezpochyby u takového typu výzkumu setká a s čím může pracovat. Úplný přehled čtenář nalezne v závěrečném seznamu použité literatury a pramenů.

Stěžejní práce o historické demografii u nás sepsal Eduard Maur. Jedná se o díla teoretická i zaměřená na konkrétní archivní prameny, které lze v tomto oboru k výzkumu využívat.³⁹ Jeho pojednání o matrikách je možné doplnit i z genealogicky zaměřených knih, např. autorů Kristoslava Řičaře, Henryho Pohanky či Josefa Peterky⁴⁰. Opomenout bychom neměli ani publikace vydávané Českou genealogickou a heraldickou společností v Praze (především časopis Genealogické a heraldické listy).

Další užitečné informace o možnostech využití některých pramenů lze čerpat z odborných článků v historických či demograficky zaměřených časopisech, jako jsou Sborník archivních prací, Historická demografie, Demografie, Český lid a řada dalších.

Další velkou skupinu představují edičně vydané prameny, o kterých bylo částečně pojednáno již výše; především se jedná o ty hromadné povahy (katastry, soupisy obyvatelstva, zpovědní seznamy, soupisy židovských obyvatel atd.).

Velikost jednotlivých vsí podle počtu obyvatel či domů je možné sledovat též na základě soudobé literatury. Jedná se hlavně o Schallerovu šestnáctidílnou *Topographie des Königreichs Böhmen* z roku 1790⁴¹, která představuje vůbec první tištěný přehled obcí v Čechách. Ve 30.-40. letech 19. století vycházela Sommerova statistická příručka

³⁹ Především se jedná o jeho publikaci s názvem *Historická demografie* a řadu článků, uveřejněných v odborných časopisech (*Historická demografie*, *SAP* a další). Viz závěrečný seznam literatury.

⁴⁰ Existují mnohé starší i novější práce. Ovšem jejich kvalita je velmi různorodá a je třeba mezi nimi vybírat.

⁴¹ SCHALLER, Jaroslav: *Topographie des Königreichs Böhmen, darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen und jetzigen Benennungen samt ihren Wertwürdigkeiten beschreiben werden. Dritter Theil. Prachiner Kreis*, Praha a Vídeň 1790.

*Das Königreich Böhmen – statistisch-topographisch dargestellt*⁴², ovšem je třeba poznamenat, že údaje v ní pocházejí z několika zdrojů a nemusí být časově identické (shromažďování informací začalo již roku 1825). Chybět samozřejmě nemůže ani Palackého *Popis království českého* (1848)⁴³, v němž se uváděná data vztahují k roku 1843.

Důležitou kapitolu představuje i pojednání o příjímách/příjmeních na Blatensku. Zde k obecnému nastínění problematiky jsem využila jednak stěžejní práci Dobravy Moldánové *Naše příjmení*⁴⁴, na straně druhé jí posloužila kniha Antonína Kotíka stejného názvu z roku 1897⁴⁵.

O literatuře k dějinám Blatenska bude pojednáno v následující kapitole.

⁴² SOMMER, Johann Gottfried: *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt. Achter Band, Prachiner Kreis*, Praha 1840.

⁴³ PALACKÝ, František: *Popis Království Českého čili podrobné poznamenání všech dosavadních krajův, panství, s udáním jejich obyvatelstva dle popisu r. 1843 vykonaného*, Praha 1848.

⁴⁴ MOLDÁNOVÁ, Dobrava: *Naše příjmení*, Praha 2010.

⁴⁵ KOTÍK, Antonín: *Naše příjmení. Studie ku poznání příjmení českoslovanských, s ukázáním jejich hojnosti, rozmanitosti a namnoze zvláštního rázu a s pokusem o vysvětlení jich původu a smyslu*, Praha 1897.

2 PANSTVÍ BLATNÁ

Historie panství Blatná sahá hluboko do středověku. Přesto však nebyla stále důkladně zpracována. První (a ve velké míře i poslední) pokusy o prozkoumání archivního materiálu, které se k ní vážou, učinil v první polovině minulého století zdejší historiograf a také blatenský děkan Jan Pavel Hille⁴⁶. Jeho publikační činnost byla zaměřena na historicko-vlastivědnou regionální tematiku. Roku 1915 vyšla monografie z pera Josefa Siblíka *Blatensko a Březnicko* a o 11 let později kolektivní práce *Město Blatná*. Do obou z nich přispěl Hille kapitolou k dějinám Blatné. Od té doby již žádné komplexnější dílo nevyšlo, proto je třeba vycházet z těchto starších publikací, jejichž velkým nedostatkem je Hillovo necitování archivních pramenů, z nichž čerpal.

2.1 Dějiny panství

Podle Hilleho vyprávění byla osada Blatná založena někdy na konci 13. století na vyvýšeném místě obklopeném blaty – odtud její název. Již předtím tu stával starý hrad. První písemná zmínka se váže k roku 1235, kdy je Blatná připomínána na listině Václava I. Na konci 13. století se dostala do područí Bavorů ze Strakonice. Po smrti posledního z nich na počátku 14. století přešla do rukou pánů z Rožmitálu (na základě rodových vazeb), kteří ji spravovali téměř 150 let. V této době získala Blatná právo várečné (1489) a následně jí bylo povoleno využívat vlastní pivovar (1513). Od krále si získala privilegium ke zbudování hradeb a věží (1514) a výsadu pečeti zeleným voskem. Také v této době bylo zdejším měšťanům povoleno užívání městského znaku. Roku 1534 zemřel poslední zdejší majitel a kvůli velkým dluhům panství odkoupil Adam ze Šternberka. Poté ještě několikrát změnilo pána, až se dostalo do správy

⁴⁶ O jeho životě pojednává kniha Silvie Soukupové *Jan Pavel Hille. Blatenský kněz a regionální historik*. Jan Pavel Hille (1861-1943) náleží k významným blatenským rodákům. Prožil zde většinu svého života a díky svému postavení a vzdělání měl přístup do zdejších archivů, z nichž čerpal informace pro svoje práce. Kromě spisovatelské a duchovní činnosti se věnoval pořádání archivních fondů, inicioval vznik některých obecních kronik, sám vedl farní kroniky, fotografoval, podílel se na veřejné a spolkové činnosti a mnoho dalšího. Podnět k sepsání historie Blatné dal zdejší baron Ferdinand Hildprandt společně s bývalým starostou Blatné a blatenským vikářem. V letech 1899-1900 tak vznikly *Paměti blatenské*. Další jeho články plnily v následujících letech místní noviny a odborné časopisy. Hille se zabýval také tvorbou rodokmenů. Na základě výzkumu blatenských matrik sepsal *Jména rodin usedlých v Blatné v letech 1533-1850* (o nich je pojednáno v kapitole Jména blatenských obyvatel). Pro podrobnější přehled Hilleho prací viz SOUKUPOVÁ, Silvie: *Jan Pavel Hille. Blatenský kněz a regionální historik*, Městské muzeum v Blatné 2011, s. 57-60.

polského hraběte Jana z Rozdražova (1578). Jeho rod zde setrval dalších více než 100 let, než 1691 vymřel po meči. V době působení Rozdražovských povýšil císař Rudolf II. Blatnou na město (1601). Dědicem se stal synovec posledního držitele Jan František hrabě Krakovský z Kolovrat, který o čtyři roky později Blatnou prodal ovdovělé hraběnce Ernestině Serényiové.

Původně uherský rod Serényiů rozšířil svoje panství již roku 1701, kdy přikoupil statek Škvořetice (sestával ze zámku, dvora, vsí Škvořetice s 9 grunty a 12 chalupami, Mužetice, Lom, Neradov, Dol, Pacelice a Míreč). Za jeho působení došlo k velkým přestavbám zdejšího zámku, včetně úpravy obory a zahrady. Serényiové tu žili až do roku 1798, kdy se novým majitelem stal svobodný pán Václav Hildprandt z Ottenhausenu. Během Napoleonských válek Blatnou několikrát pochodovalo vojsko a také zde bylo ubytováno.⁴⁷ V 19. století proběhly další stavební práce na zdejším šlechtickém sídle a roku 1849 bylo panství oceněno na 800 000 zlatých. Hildprandtové zůstávají držiteli zámku až dodnes (s přestávkou v letech 1945-1992). Jejich rodinná hrobka se nachází v Paštíkách.

Ani Blatné se nevyhnuly pohromy v podobě přírodních katastrof či epidemií. Několikrát vyhořela a poslední požár (1834) byl obzvlášť ničující, neboť při něm lehlo popelem 118 domů, radnice, děkanství, špitál a kostelní věž, což tehdy představovalo prakticky polovinu města. 1586 odnesla povodeň několik domů. V důsledku moru zemřelo roku 1531, 1598, 1680 a 1714 mnoho zdejších obyvatel.⁴⁸

2.1.1 Důsledky třicetileté války

Ani jižním Čechám, stejně jako dalším částem země, se nevyhnuly útrapy třicetileté války. Některé oblasti byly postiženy více, jiné téměř vůbec. To je i případ Blatenska, které bylo zasaženo o poznání méně než třeba jižní Horažďovice, přes které velmi často pochodovala vojska obou stran. Blatná díky své poloze mimo hlavní trasy zůstala téměř

⁴⁷ O napoleonských válkách na Blatensku více Hille: SOkA Strakonice, *Hille Jan Pavel*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁴⁸ Informace k této kapitole byly čerpány z knih VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926 a SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915.

ušetřena⁴⁹. Svou roli sehrálo i tehdy málo osídlené a těžko přístupné brdské pohoří na severu, stejně tak hluboké a neprostupné lesy orlického panství na východě. Přesto i zde zůstala po válce zhruba jedna třetina pustých gruntů.⁵⁰ Drancování města stavovskými vojsky proběhlo na počátku války, roku 1620, kdy zdejší majitel, hrabě z Rozdražova, přebýval v Praze a nemohl nijak zasáhnout. Během let 1622-1624 se k válečným útrapám přidaly ještě požáry města, které se pak opakovaly znovu počátkem 30. let 17. století.⁵¹

2.2 Farnost Blatná

Tato farnost je již od počátků spjata s panstvím Blatná. Nejstarší zprávy o zdejším kostelu pocházejí z konce 13. století. O jeho podobě nemáme žádné informace, ale lze předpokládat, že se z něj vyvinula severní sakristie dnešního chrámu. Kolem roku 1500 město několikrát zasáhl požár, což zpomalovalo výstavbu nového pozdně gotického děkanství, které inicioval nejvyšší purkrabí Zdeněk Lev z Rožmitálu již roku 1444. Jeho dokončení se však nedožil. Roku 1515 byl do Blatné pozván olomoucký biskup (pražské arcibiskupství nebylo tou dobou obsazeno), aby nově vystavěný kostel vysvětil.⁵²

Kostel byl v následujících letech nadále rozšiřován či přestavován. Období třicetileté války se na stavbě nijak nepodepsalo, což dokládají jednak prameny, jednak i samotná stavba.⁵³ Teprve od roku 1635 se na Blatné trvale usadil duchovní správce (jejich přehled až do roku 1900 viz příloha č. 3). Do té doby se zde faráři často střídali, což bylo dáno tehdejším nedostatkem katolických kněží v celé české zemi.⁵⁴ Z iniciativy

⁴⁹ Zcela odlišně líčí situaci J. P. Hille ve své stati *Utrpení lidu za války třicetileté* (SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 107, kart. 12, sign. 107/1)

⁵⁰ *Berní rula č. 27. Kraj prácheňský I. díl*, ed. Antonín Haas, Praha 1954, s. 18.

⁵¹ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 49-50.

⁵² Tamtéž, s. 22.

⁵³ DEBNAR, Alexandr: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město*. Blatná 2001, s. 43-44.

⁵⁴ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 50.

hraběnky Anny Marie z Rozdražova byl blatenský kostel v letech 1635-38 vymalován, okna opatřena novými skleněnými tabulemi a pořízena kazatelna a křtitelnice.⁵⁵

Další velké úpravy a zkrášlování interiéru se pojí se jménem Marie Alžběty Serényiové a probíhaly po celou druhou a třetí čtvrtinu 18. století. Filiální kostel v Paštikách byl v té době ve velmi špatném stavu. Proto jej nechala zbourat a vystavět nový na návrh architekta Kiliana Diezenhofera (vysvěcen 1752).⁵⁶

Velký požár města zničil roku 1834 malé obydlí kaplana i všechny hospodářské budovy, které do té doby byly k děkanství přistavěny. Ušetřeno nezůstalo ani vlastní sídlo děkana. Následné opravy daly budově dnešní klasicistní ráz.⁵⁷

2.3 Obce na blatenském panství

Následující přehled ukazuje, které obce náležely k panství Blatná v průběhu let. Do roku 1701 sem spadaly:

- **Bezdědovice.**⁵⁸ Patřily k Blatné od počátku 16. století. Roku 1624 vyhořely. V první polovině 18. století zde byl zřízen poplužní dvůr.
- **Blatná.** Viz výše popsané dějiny panství.
- **Buzice a Buzičky (neboli Zbuzy).** Ve 14. století tu stávala tvrz, která byla v držení Buzických z Buzic. Ve druhé polovině 15. století byla přikoupena k Blatné.
- **Dobšice.** Na počátku 17. století již náležely k Blatné.
- **Hajany.** Ve 14. století spadala tato ves pod panství rožmitálské. Roku 1558 patřila už k hradu blatenskému.
- **Hněvkov a Strž.** V 16. století byl Hněvkov rozdělen mezi panství škvořetické a blatenské. Přikoupením škvořetického statku se stal součástí blatenského panství.

⁵⁵ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 52.

⁵⁶ Tamtéž, s. 62-65.

⁵⁷ DEBNAR, Alexandr: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město*. Blatná 2001, s. 45.

⁵⁸ Následující informace byly použity z knihy SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915.

- **Chlum.** Původně spadala obec k Rožmitálu. Na konci 17. století byla přikoupena k Blatné.
- **Mačkov.** V 16. století patřil Mačkov Kalenickým z Kalenic, od roku 1609 k Blatné.
- **Metly.** Tato ves náležela k Blatné do roku 1677, kdy byla prodána ke Lnářům.
- **Mračov.** Obec byla součástí blatenského panství již od nejstarších dob.
- **Myštice a Labut'.** Ve 14. století patřily Myštice českým králům, 1418 byly prodány k Orlíku. Roku 1609 jsou již jmenovány jako součást blatenského panství.
- **Nevželice.** Od roku 1608 patřily k Blatné.
- **Paštiky.** Ve vsi stojí filiální kostel sv. Jana Křtitele, od roku 1598 přidělený k děkanskému kostelu blatenskému. Na zdejším hřbitově se nachází hrobka posledních majitelů velkostatku, Hilprandtů.
- **Skaličany.** Tato ves patřila k Blatné odedávna.
- **Střížovice.** Roku 1492 se Střížovice uvádějí jako součást blatenského hradu.
- **Újezd u Skaličan.** Původně se jednalo o poplužní dvůr s ovčínem.
- **Václavov a Čermák.** Původní název vsi byl Nouzov. Nové jméno získala po roce 1800 podle majitele panství Václava Hilprandta a byla založena pro panské dělníky. Součástí je mlýn, zvaný Čermák.

Po zakoupení škvořetického statku roku 1701 přibýly k Blatné následující vsi:

- **Důl.**
- **Lom a Neradov.**
- **Míreč.**
- **Mužetice.**
- **Pacelice.** Před rokem 1380 náležely Blatné, poté ale byly prodány ke Škvořeticím.
- **Škvořetice.** Ve vsi stávala tvrz, ve které sídlili vladykové z Mirovic. Roku 1701 byly spolu s okolními obcemi prodány k Blatné.

Během následujících let vznikly nebo byly přikoupeny:

- **Blatenka a Lhotka.** V 16. století byla obec rozdělena na dvě části, které často měnily své majitele nezávisle na sobě.
- **Drahenický Málkov.** Roku 1552 byl tento samostatný statek přikoupen k Drahenicím, později jeho pozemky pronajímány.
- **Chobot.**
- **Laciná.** Část vsi spadala pod panství drahenické.
- **Paračov.** Původně panská hajnice.
- **Řečice.** Vznikla na obecných gruntech města Blatné někdy v 18. století.

Mapa všech výše jmenovaných obcí panství Blatná včetně časového vyznačení viz příloha č. 4.

3 POČET OBYVATEL A DOMŮ

Jedním ze základních demografických ukazatelů je počet obyvatel v určitém čase na určitém místě. Zároveň se jedná o úkol ze všech nejobtížnější. Především ve starších obdobích je téměř nemožné zjistit přesná čísla. Je to dáno omezeným množstvím dochovaných pramenů (často pouze torza) a zároveň jejich nepřesným či nedůsledným zpracováním. Velký mezník představuje doba třicetileté války, kdy došlo k výraznému poklesu obyvatelstva a tím byl přerušen dosavadní vývoj, takže není možné sledovat či doplnit populační křivku ani na základě předchozího či následného stavu, nýbrž je třeba s prameny pracovat jako se dvěma či třemi (pokud máme k dispozici písemnosti z válečných časů) rozdílnými skupinami (údaje před válkou, během ní, po ní).⁵⁹

Pro přehlednost jsem zvolila členění na menší časové úseky ohraničené důležitými událostmi, které tvoří zásadní mezníky nejen na Blatensku. První období končí se začátkem třicetileté války, druhé zahrnuje válečné časy a následnou obnovu až k roku 1701, kdy byl k Blatné přikoupen statek Škvořetice a její území se tím značně zvětšilo. Další část je charakterizována především osvěcenskými reformami. Závěr je věnován době tzv. demografické revoluce, v jejímž duchu se neslo celé 19. století.

Práci s prameny na Blatensku usnadňuje fakt, že panství Blatná bylo po velkou část své existence územně totožné s farností Blatná, respektive obě dvě skupiny zahrnovaly v téže době s menšími odchylkami tytéž obce. Proto kde se nám nedochovaly prameny církevní, lze sáhnout po písemnostech velkostatkových a naopak, a získat tak alespoň přibližné údaje, případně lze tyto skupiny vzájemně porovnávat.

Neméně důležitým faktorem, jenž také umožňuje udělat si představu o velikosti daného panství, je počet domů. Je třeba zdůraznit, že počet obyvatel připadající na jeden dům se měnil v závislosti na aktuálním dění (pokles během třicetileté války, velké požáry, epidemie atd.). Smyslem této kapitoly je ukázat, z jakých pramenů můžeme data pro

⁵⁹ MÍKA, Alois: *Počet obyvatelstva zvláště městského v českých zemích před třicetiletou válkou* in: Demografie 14, 1972, s. 193.

danou problematiku čerpat, nikoli však chybějící údaje dopočítávat a doplňovat, i když demografických metod pro to existuje několik.⁶⁰

Základní zdroj informací představují soupisy obyvatel nejrůznějšího rázu. Ať už se jedná o seznamy vzniklé pro církevní potřeby nebo iniciované vrchností či státem, je třeba je vždy podrobit kritice, abychom zjistili, zda do nich byly zahrnuty všechny složky obyvatelstva i věkové skupiny. Problematikou počtu domů a obyvatel se zabýval i Hille.⁶¹

3.1 Období před třicetiletou válkou

Pramenů vhodných k demografickému zkoumání před obdobím třicetileté války se dochovalo jen malé množství. Je třeba také přihlédnout k tomu, že ještě ve druhé polovině 16. století byly morové epidemie velmi rozšířené a počet obyvatelstva tak neustále kolísal.⁶²

O nejstarších domech a jeho obyvatelích v Blatné nás informují registra purkrechtní z let 1598-1642.⁶³ V nich je uvedeno celkem 93 stavení a mlýnů. Další údaje se vztahují k roku 1601, kdy byla povýšena na město. V té době čítala 80 domů, 6 chalup a 6 mlýnů.⁶⁴ Jak vypadala situace ve vsích blatenského panství, lze vyčíst z pozemkových knih velkostatku, které se dochovaly pro buzickou a hajanskou rychtu (1598-1678). V Buzicích se roku 1598 nacházelo 22 gruntů, v dalších obcích (Bezdědovice, Myštice, Nevželice, Paštiky, Skaličany, Střížovice) celkem 28. Hajany byly o poznání menší. Stávalo zde 12 domů a dalších 45 v okolí (Hněvkov, Chlum, Mačkov, Metly), což čítá i s Blatnou celkem 200 stavení. Počet obyvatel města se v té době odhaduje na zhruba 400.⁶⁵ O pět let později vznikl soupis poplatnictva, který

⁶⁰ O demografických metodách např. MAUR, Eduard: *Historická demografie*, Praha 1983.

⁶¹ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 81, kart. 10, sign. 81/1; SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 82, kart. 10, sign. 82/1.

⁶² MÍKA, Alois: *Počet obyvatelstva zvláště městského v českých zemích před třicetiletou válkou* in: *Demografie* 14, 1972, s. 195.

⁶³ V době psaní práce se kniha digitalizovala. Informace z ní jsou uvedeny v DEBNAR, Alexandr: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město*, Blatná 2001, s. 144. O tom, jak se na jednotlivých gruntech střídali majitelé, podrobněji tamtéž na s. 159-178.

⁶⁴ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁶⁵ MICHÁLEK, Jan: *Sborník k 750. výročí Blatné. Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné*, Blatná 1985, s. 39.

evidoval všechny dani podléhající složky na území Čech: osedlé poddané, komíny, fary, ovčáky, mlýny, židovské domy a svobodníky.⁶⁶

Tabulka č. 3. Soupis poplatnictva z roku 1603

osedlí	komíny	fary a kolatury	mistři ovčáctí	pacholci ovčáctí	kola moučná a sladová
189	18	1	1	2	18

Kolonka *domy židovské* vyplněna nebyla, z čehož lze usuzovat, že v této době na panství trvale žádný žid nežil.

Další informace můžeme čerpat z berní ruly, neboť kromě stěžejních údajů z roku 1654 evidovala i předchozí stav. Roku 1615 mělo být na blatenském panství 159 osedlých, tedy méně než v soupisu poplatnictva. Počet domů ve vsích uvádí i Siblík⁶⁷, nicméně se jedná o čísla z různých let a jen pro vybrané obce, tudíž není možné z nich vyvozovat žádné konkrétní závěry.

3.2 Od třicetileté války do zakoupení statku Škvořetice (1701)

Útrapy války měly za následek pokles počtu domů v Blatné v roce 1626 na pouhých 62, na konci století (1700) vzrostl na 86⁶⁸, což bylo zhruba 40% všech stavení celého panství (vesnických gruntů, chalup a mlýnů se toho roku eviduje 131, celkem to činí 217 obydlí; toto číslo prakticky odpovídá stavu o 100 let dříve)⁶⁹.

Odhaduje se, že po třicetileté válce došlo k úbytku obyvatelstva v zemi zhruba o 30%.⁷⁰ Na základě berní ruly, která udává pro rok 1646 76 osedlých a chalupníků, vidíme

⁶⁶ MARAT, František Xaver: *Soupis poplatnictva 14 krajův království Českého z roku 1603*. Praha 1898, s. 2 a 49.

⁶⁷ SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915, s. 224-314; Blatná (1598) 97 domů, Buzice (1581) 21 domů, Buzice (1618) 16 domů, Dobšice (počátek 16. století) 2 domy, Hajany (1619) 9 domů, Chlum (1619) 11 domů, Mačkov (1609) 10 domů, Paštiky (1608) 3 domy, Skaličany (1608) 6 domů a Střížovice (1609) 2 domy.

⁶⁸ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁶⁹ SOA Třeboň. *Velkostatek Blatná*, 1503-1948, inv. č. 320, sign. OS Blatná 1.

⁷⁰ BAHENSKÝ, František: *Velké dějiny zemí Koruny české. Lidová kultura*, Praha 2014, s. 446.

značný propad oproti předválečnému období. Konkrétnější představu o poválečném vývoji nalezneme v tomtéž zdroji, kdy na konci března 1653 bylo na panství:

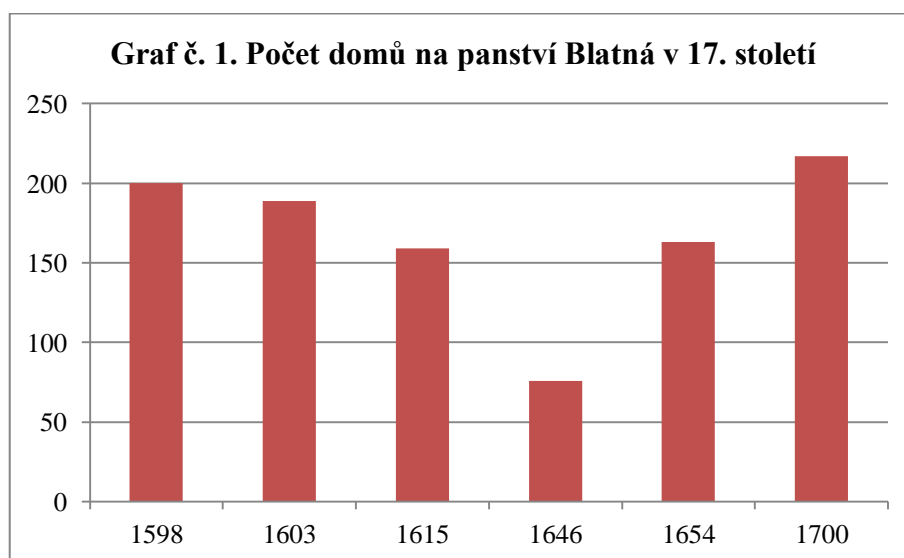
Tabulka č. 4. Počet osedlých v roce 1653

osedlí	z toho nově	pusté grunty
61	11	30

V následujícím roce došlo k rapidnímu nárůstu. To může být dáno také tím, že v předchozím případě byli zahrnuti pouze osedlí a chalupníci, v dalším navíc i zahradníci, případně také konsolidací poválečného stavu. Panství tehdy sestávalo z jednoho města a 13 vesnic a náleželo k jedné faře.

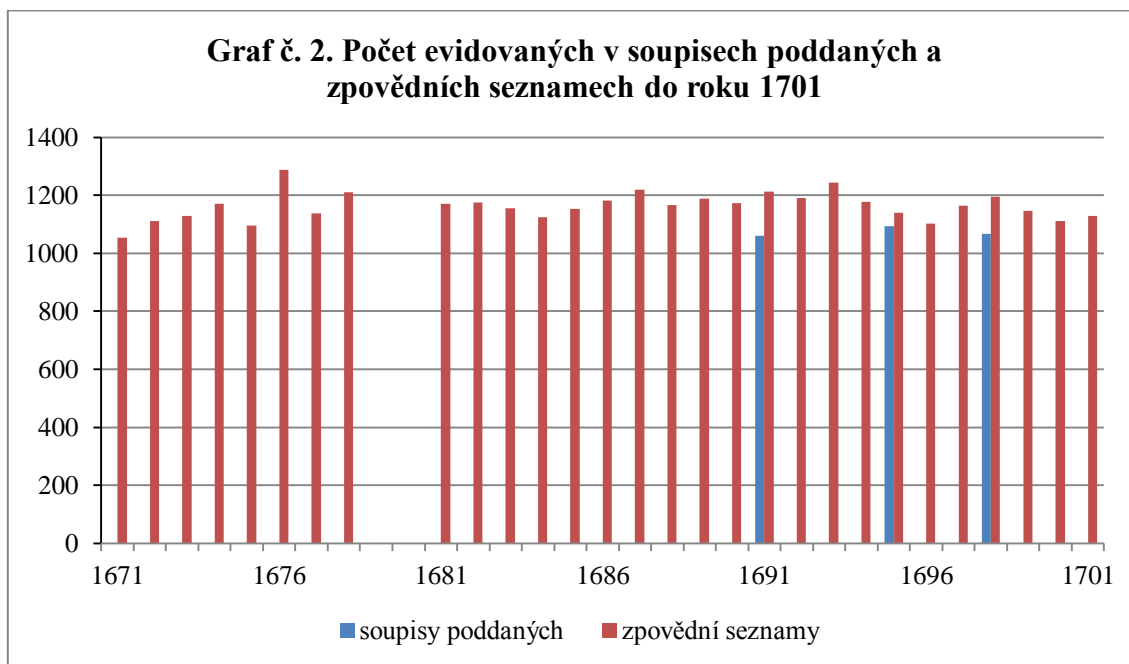
Tabulka č. 5. Počet osedlých v roce 1654

osedlí	z toho nově	pusté grunty	kola (mlýny)	mistr ovčácký	pacholek ovčácký
163	8	25	8 (6)	1	1

Po třicetileté válce máme k dispozici jak prameny vrchnostenské správy (soupisy poddaných, gruntovní knihy), tak církevní provenience (zpovědní seznamy). Prvně

jmenované soupisy poddaných evidují všechny složky obyvatel, včetně dětí, ovšem chybí údaje pro město Blatnou (uveden je pouze zámek), gruntovní knihy evidují zase jen držitele usedlostí. Ve zpovědních seznamech nalezneme sice údaje pro celou farnost, ovšem postrádáme v nich děti předzpovědního věku.

O tom, jak moc jsou tyto údaje přesné, si můžeme udělat představu porovnáním zmíněných seznamů z roku 1677 a zpráv farářů o stavu far z téhož roku, zvaných *Responsa*⁷¹. Tento pramen, uložený ve fondu Archiv pražského arcibiskupství, obsahuje hlášení duchovních z jednotlivých obvodů v podobě dvačtyřiceti otázek, z nich šestá odpovídá na to, kolika duším ve farnosti má být posluhováno svátostmi a jaké množství vsí ke kostelu připadá. Ve zmiňovaném roce zpráva uvádí celkem 1157 věřících, což je o 19 více (1,7%) než ve zpovědních seznamech. Tato nepatrná odchylka snad ukazuje, že na Blatensku probíhalo sčítání poctivě a ne ledabyle (či odhadem) jako na jiných místech.⁷²

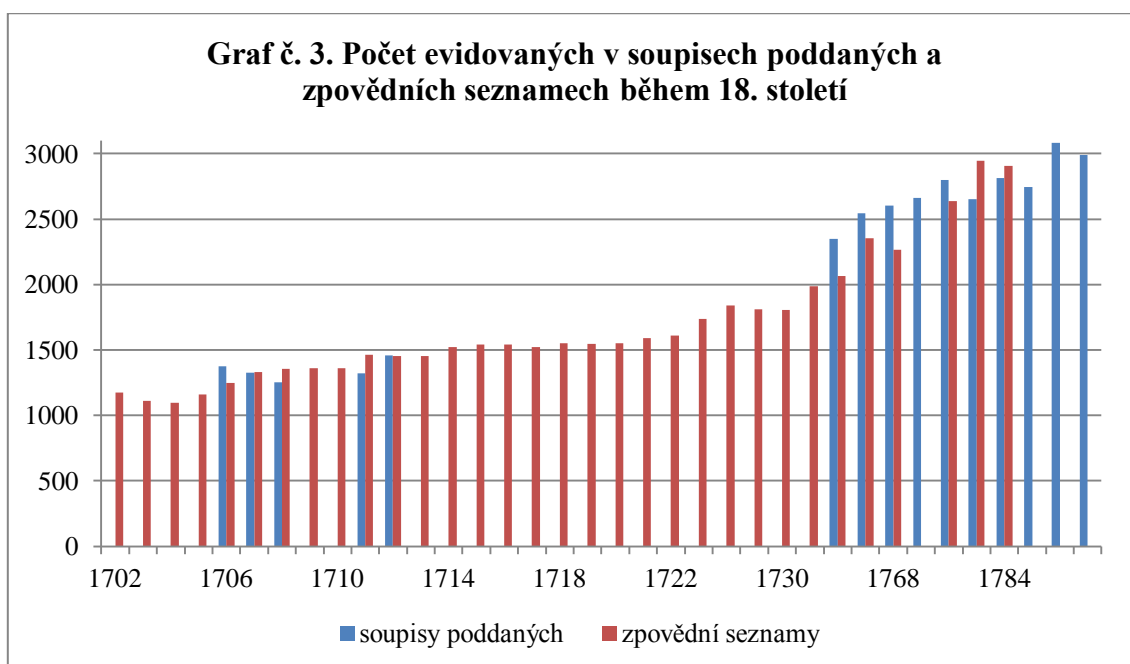
⁷¹ Byla vyhotovena pro roky 1677, 1700 a 1713. Pro vikariát Blatná se zachoval pouze nejstarší exemplář, o zbylých dvou není nic známo.

⁷² Podrobněji o problematice zpovědních seznamů ČÁŇOVÁ, Eliška: *K problematice studia zpovědních seznamů arcibiskupství pražského jako pramene pro demografickou statistiku* in: *Historická demografie* 5, 1971, s. 47-60.

Z výše uvedeného vyplývá, že jsme schopni si udělat velmi přesnou představu o počtech domů, ovšem údaje o obyvatelích je třeba brát jako podhodnocené.

3.3 Doba osvěcenských reforem

Jak už bylo řečeno, na počátku 18. století se blatenské panství o poznání rozrostlo o Škvořetice a k nim náležející obce. Stejně tak se navýšil i počet pramenů, díky nimž můžeme sledovat další vývoj populace a domů v jednotlivých obcích. Stále jsou to soupisy poddaných⁷³, kde lze tuto skutečnost reflektovat od roku 1706 (pro léta 1702-1705 se nedochovaly). Jako v předešlém období nemáme většinou záznamy pro samotné město Blatnou, ale pouze pro zámek. Dále pokračuje i řada údajů ze zpovědních seznamů, a sice po rok 1725. Pro další léta byly informace čerpány přímo z originálů.⁷⁴

Kromě nich lze využít také katastry, které sice přinášejí hlavně údaje o pozemkové držbě, nicméně mohou stejně dobře posloužit ke zjišťování počtu usedlostí v jednotlivých vsích a městě Blatná. Obdobný význam mají též pozemkové knihy.

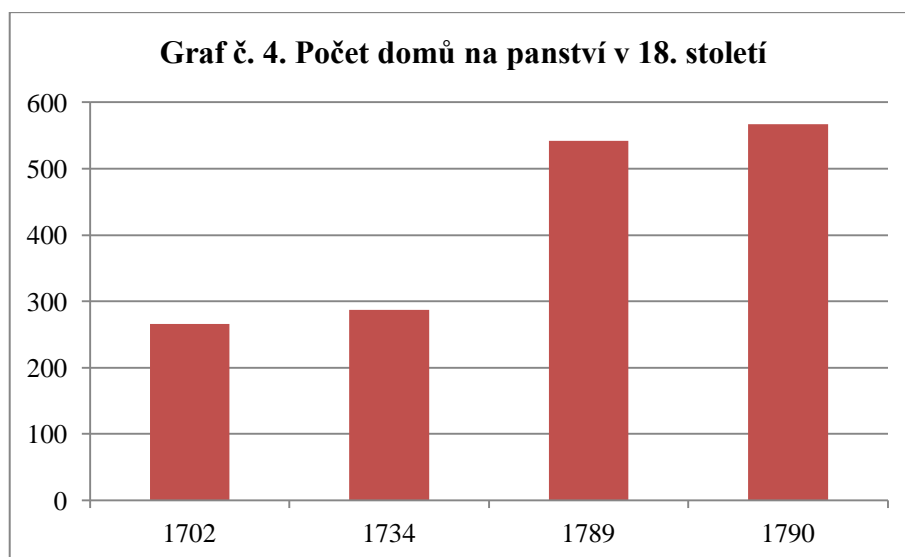
⁷³ V případě, že se soupisy dochovaly kontinuálně, byly zkoumány ve tří až pětiletých intervalech (jedná se o 2. polovinu 18. století a 1. polovinu 19. století).

⁷⁴ Uloženy v NA, *Archiv pražského arcibiskupství*, 1221-1950.

Jak už bylo řečeno, počet domů se za poslední století takřka nezměnil. Vývoj, který byl narušen třicetiletou válkou, se vracel k původnímu stavu celou druhou polovinu 17. století. V následujících letech pokračoval, i když na vsích zaznamenáváme jen pomalý rozvoj oproti rychleji rostoucí Blatné.

Gruntovní kniha č. 5⁷⁵ sice uvádí rok svého založení cca 1700, nicméně ze zápisů, které zahrnují škvoretické obce, je patrné, že musí být mladšího data, tedy nejdříve z 1702. Z ní se dozvídáme, že počet domů na panství se oproti roku 1700 rozrostl na necelých 270. Když se sepisovaly jednotlivé grunty roku 1716 v rámci tereziánského katastru, poklesl jejich počet v blatenských vsích o 20. Jaká byla situace ve městě, nevíme. Přibližnou představu si můžeme udělat z Hilleho poznámek⁷⁶, které pro rok 1729 udávají 130 stavení. Rychlejší rozvoj přinesla druhá polovina století, na jejímž konci byl více jak stoprocentní nárůst oproti počátku (567 roku 1790 podle Schallera).

Počet domů v Blatné se během století taktéž zdvojnásobil. Ještě roku 1704 bylo evidováno pouze 106 stavení. V době zavedení čísel popisných se jich ve městě nacházelo 164 a josefínský katastr vypočítává 189 gruntů.⁷⁷

⁷⁵ SOA Třeboň, *VS Blatná*, 1503-1948, inv. č. 5, sign. I B 5.

⁷⁶ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 142.

⁷⁷ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

Z počátku 18. století pochází pramen sčítání konzumentů soli. Z něj můžeme čerpat jednak údaj o počtu obyvatel nad 10 let na celém panství (1 015 katolíků a 6 židů), a také v samotné Blatné (287). V době vzniku tereziánského katastru (1713) uvádí Hille číslo 1 510 lidí⁷⁸, u josefínského 2 965⁷⁹.

Přestože v soupisech poddaných se začíná ke konci století stále častěji vyskytovat poznámka o zběhnutí dotyčné či dotyčného na jiné panství, i obyvatelstvo zaznamenalo dvojnásobný nárůst.

3.4 Devatenácté století ve znamení „demografické revoluce“

Až do poloviny 18. století lze mluvit o tzv. přirozeném reprodukčním chování. Porodnost byla neregulovaná a vysoká, stejně tak i úmrtnost, zapříčiněná častými hladomory, válkami či epidemiemi, což mělo za výsledek nízký přirozený přírůstek. Postupné zlepšování hygienických podmínek, lékařských znalostí a technický pokrok nejen v oblasti zemědělství umožnily velmi zásadně snížit mortalitu obyvatelstva.

Teorie *demografické revoluce* (někdy demografický přechod) byla poprvé publikována roku 1934 a rozpracována v roce 1945. Jedná se o poměrně stabilní a jednoduchý proces. Reprodukční chování obyvatelstva je podmíněno výraznými změnami vnějších vlivů a způsobuje kvalitativní i kvantitativní změny demografické reprodukce. Tento jev probíhá v celé populaci postupně (podle její velikosti, sociálního rozvrstvení apod.), v rozvinutých zemích zhruba v letech 1850-1950.⁸⁰

Pramenná základna se pro 19. století značně obměnila. Gruntovní knihy příliš využít nelze, neboť se jejich podoba znepřehlednila. Zmizelo dělení na jednotlivé grundy po vsích, místo toho jsou zápisy vedeny chronologicky pro celé panství. Navíc jsou zaznamenány pouze ty usedlosti, kde v daném období došlo ke změně majitele, ostatní evidovány nejsou. Soupisy poddaných končí roku 1821 (mladší nejsou kompletní). Stejně tak zpovědní seznamy již od konce 18. století obsahují pouze vybrané farnosti

⁷⁸ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 64.

⁷⁹ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁸⁰ KALIBOVÁ, Květa: *Úvod do demografie*, Praha 2001, s. 41-42.

(Prácheňsko v nich prakticky nenajdeme). K dispozici tak zůstávají nadále katastry, respektive stabilní katastr.

Nově můžeme čerpat ze sčítacích operátů. Problém tohoto pramene spočívá v jeho torzovitosti. V předchozí době platilo, že i když jakékoli sčítání probíhalo lokálně a výsledky byly zasílány jednotlivě nadřízenému úřadu, tak se následně všechny části svázaly (případně přepsaly) společně do jedné knihy. Proto mají prameny předcházejícího století tak komplexní podobu. Sčítací operáty se vyhotovovaly zvlášť pro každé stavení a uchovávaly byly pravděpodobně podle jednotlivých obcí. Bohužel na Blatensku se z nich dochovalo pouze minimální množství.⁸¹ Dílčí informace lze čerpat i z fondu Archiv města Blatná, v němž se nacházejí knihy evidující určité skupiny obyvatelstva města.

Údaje o počtu domů ve městě shromáždil opět Hille.⁸² Kromě něj lze využít pramen *soupis měšťanů a jejich daňové povinnosti (vlastníci domů)*⁸³, který vyjmenovává všechny majitele domů v letech 1875-1884 (celkem 291). Komplikovanější je zjišťování stavu na celém panství. Tak si lze udělat jasnou představu pouze kolem poloviny století. Čerpat můžeme celkem ze tří zdrojů: souhrnných prací Palackého a Sommera a ze stabilního katastru.

O problematice Sommerových dat bylo pojednáno v podkapitole o literatuře. Jím udávané číslo 822 domů se vztahuje k době před rokem 1840, tedy zhruba do poloviny 30. let. Palacký jich vypočítává 856. Ze stabilního katastru byla použita data z tzv. *Seznamů katastrálních archů výtažných pro veškeré držitele pozemnosti v obci svrchu dotečné, a průkaz toho, že jim byly dodány*⁸⁴, které zahrnují veškeré majitele půdy (čili i parcel, na nichž stály jednotlivé domy), včetně uvedených domovních čísel. Na jejich základě lze vytvořit seznamy veškerých v té době existujících čísel popisných

⁸¹ Většina jich pochází až z 20. století.

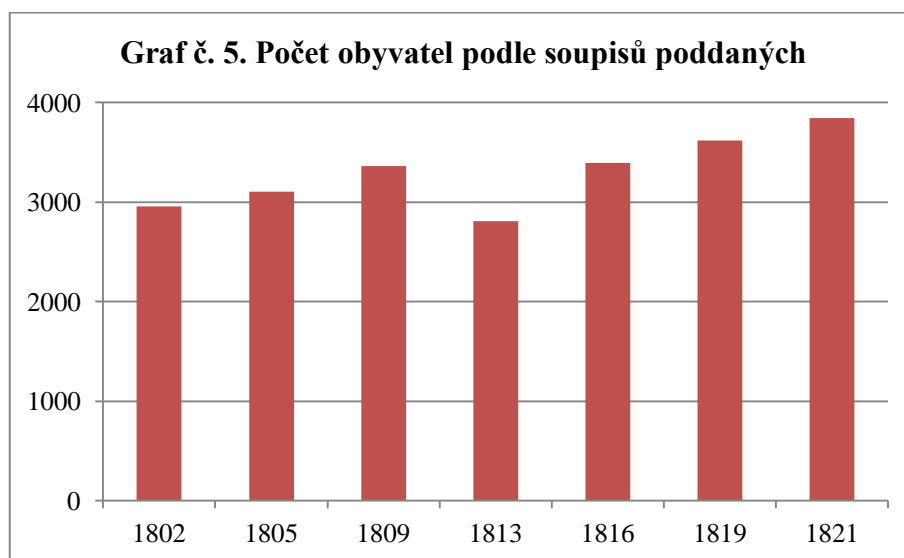
⁸² SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁸³ SOkA Strakonice, *AMB*, 1489-1945, inv. č. 165.

⁸⁴ Tyto seznamy byly pořízeny roku 1856, výjimečně již 1853. Jiné písemné části katastru jsou problematické v tom, že zahrnují delší časové období a opravy neaktuálních dat, přičemž není vždy jasné, k jakému roku se vztahují.

pro každou obec zvlášť. Jejich součet udává 901 domů. Se změnami ve státní správě po roce 1848 došlo i k zániku panství a Blatná se nově stala sídlem okresu.

Počty obyvatelstva jsou postihnutelné o něco lépe. Údaje o městě opět shromáždil Hille.⁸⁵ Situaci na panství v prvních 20 letech dokládají soupisy poddaných. Pro polovinu století můžeme čerpat opět ze Sommera, který uvádí 5 594 obyvatel, Palacký jich vypočítává 6 135.

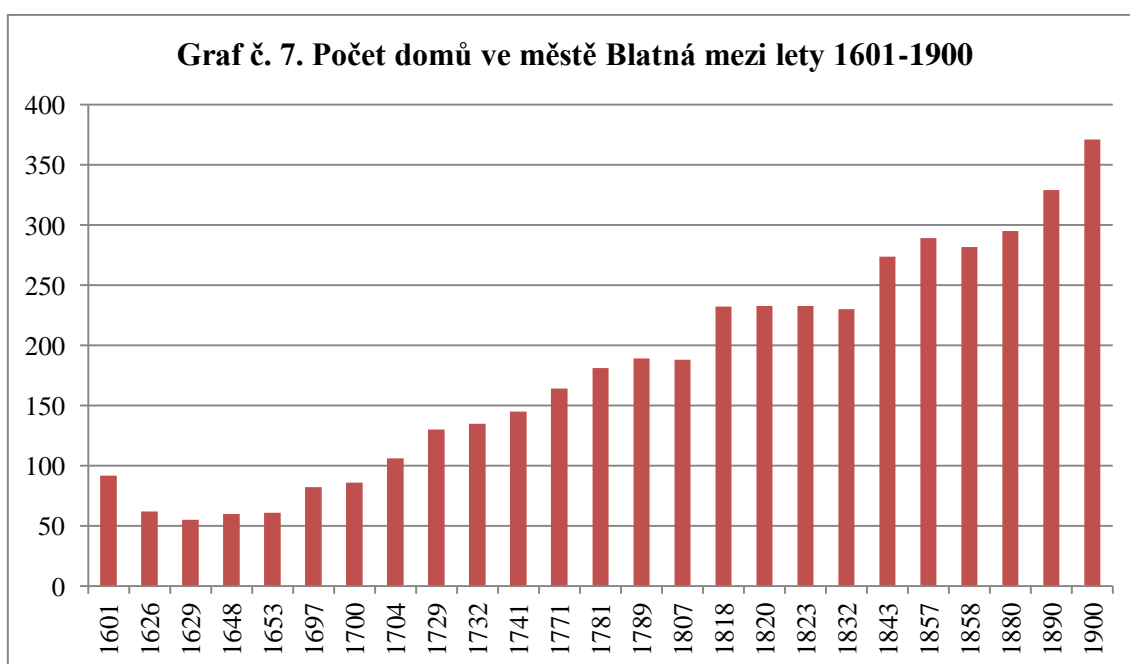
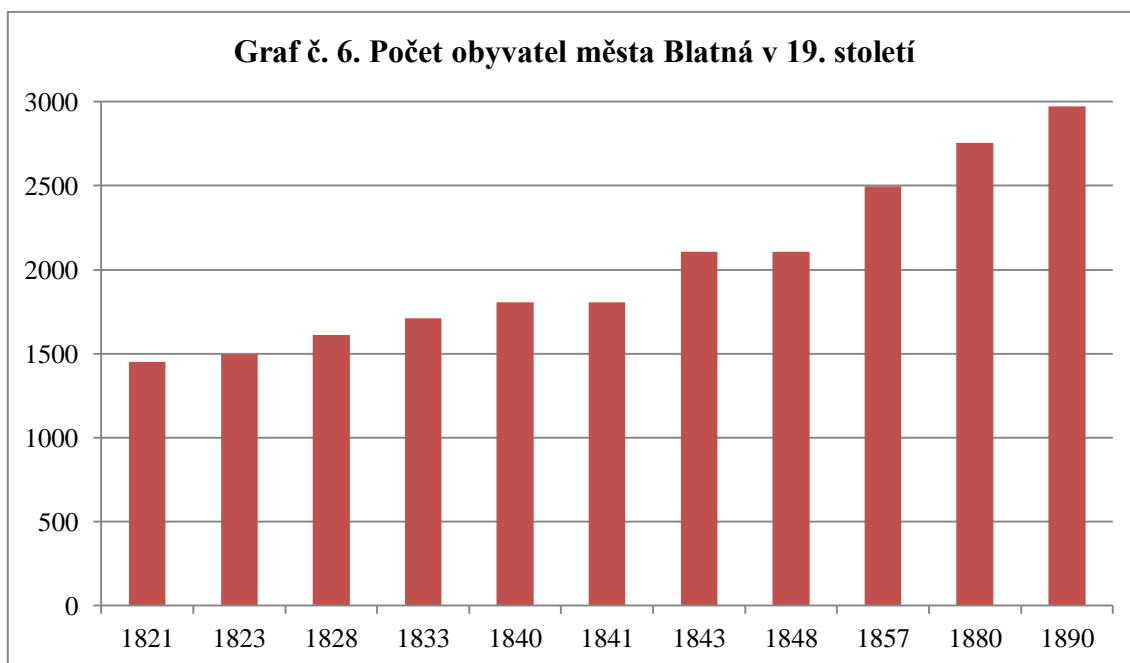
Počet obyvatel v Blatné stoupl mezi 50.-80. léty o polovinu.⁸⁶ Konkrétní údaje pro mladší období chybí.

Zajímavým pramenem jsou *knihy cizinců*⁸⁷, které evidují nově přistěhovalé do města. V letech 1856-1857 jich je zapsáno 863 a následně 1865-1888 přišlo dalších 1 187 lidí.

⁸⁵ SOKA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

⁸⁶ FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 185.

⁸⁷ SOKA Strakonice, *AMB*, 1489-1945, inv. č. 168-169.

3.5 Požáry

Závěr této kapitoly je věnován fenoménu, který v minulosti nebyl na vsích ani ve městech ničím ojedinělým. Jedná se o požáry, jež měly vždy na svědomí zkázu značné

části osídlení a pro obyvatele tehdejších dřevěných usedlostí představovaly trvalou hrozbu. Informace o nich lze čerpat z pamětních knih nebo Hillových poznámek.⁸⁸

- **Blatná:** 1622 *11 domů*, 1623 *36 domů*, 1624 *12 domů*, 1631 *36 domů*, 1637 *8 domů*, 1643 *10 domů*, 1655 *1 dům*, 1746 *2 domy*, 1765 *12 domů*, 1772 *2 domy*, 1794 *10 domů*, 1834 *118 domů*, 1842 *12 domů*, 1857 *3 domy*.
- **Buzice:** 1694 *11 domů*, 1707 *6 domů*, 1718 *12 domů*, 1720 *2 domy*, 1731 *1 dům*, 1753 *kovárna*.
- **Dobšice:** 1865, *1 dům*, 1870 *1 dům*.
- **Hajany:** 1669 *3 domy*, 1746 *1 dům*.
- **Hněvkov:** 1684 *2 domy*, 1732 *3 domy*, 1733 *2 domy*.
- **Chlum:** 1669 *5 domů*, 1757 *6 domů*, 1777 *8 domů*, 1779 *1 dům*, 1840 *3 domy*.
- **Lom:** 1710 *1 dům*.
- **Mačkov:** 1716 *2 domy*, 1718 *2 domy*, 1771 *1 dům*, 1800 *10 domů*.
- **Mračov:** 1766 *1 dům*.
- **Mužetice:** 1758 *1 dům*.
- **Myštice:** 1670 *3 domy*, 1760 *3 domy*, 1765 *1 dům*.
- **Nevželice:** 1721 *1 dům*.
- **Skaličany:** 1717 *1 dům*, 1759 *9 domů*, 1769 *2 domy*, 1870 *12 domů*.
- **Škvořetice:** 1757 *2 domy*.

⁸⁸ SOkA Strakonice, *AMB*, 1489-1945, inv. č. 22; SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1; SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 115, kart. 12, sign. 115/1.

4 NATALITA

Na začátku této kapitoly je třeba říci, že dále uvedená data nelze brát samozřejmě jako stoprocentní.⁸⁹ Na vině jsou jednak chybné informace ze strany zapisujícího v matrikách (např. byly nalezeny zápisy pro obce náležící k jedné farnosti v matrice zcela jiné farnosti, kam nikdy nespádaly; jindy došlo k opomenutí jména, příjmení, obce původu či dalšího). Zejména ve starších knihách jsou některé stránky nebo zápisy natolik poškozené, že je nelze přečíst, případně pouze částečně. Další drobné odchylky lze předpokládat při samotné excerpci dat z knih. Nicméně počet zkoumaných údajů je natolik velký, že na daný souhrn by to mělo mít pouze nepatrný vliv.

Do matrik pokřtěných (později narozených) byl každý jedinec zaznamenán poté, co proběhl obřad křtu (v pozdější době již křest nebyl podmínkou, zapisovány byly všechny narozené děti).⁹⁰ Jedná se vlastně o vůbec první připomenutí každého, kdo se kdy na panství Blatná narodil či nenarodil (v případě mrtvorozených).

4.1 Počet narozených

Celkem se podařilo dohledat 44 571 zápisů⁹¹ (přehled dat viz příloha č. 5), které se týkají obcí zkoumaného panství. U nejstarších záznamů docházelo nezdědky k opomenutí původu rodičů dítěte, tudíž nebylo možné je přiřadit k příslušným vsím. Proto je třeba brát údaje do počátku 18. století jako mírně podhodnocené (vzhledem k nízkému počtu narozených za rok se jedná pouze o jednotlivce).

Z následujícího grafu je patrné, že vývoj měl vzestupnou tendenci. Dokonce ani doba třicetileté války nebyla v matrikách opomenuta a zdá se, že na rozdíl od jiných farností byla Blatná knězem obsazena nepřetržitě, nebo minimálně po většinu doby. Zhoršující se fyzický stav nejstarší blatenské matriky u zápisů z přelomu 40.-50. let a chybějící rok 1651⁹² naznačují, že zde mohla kniha původně končit a se zbylou částí byla spojena v jeden celek až dodatečně (od roku 1652 jsou stránky téměř neporušené). Poměr mezi

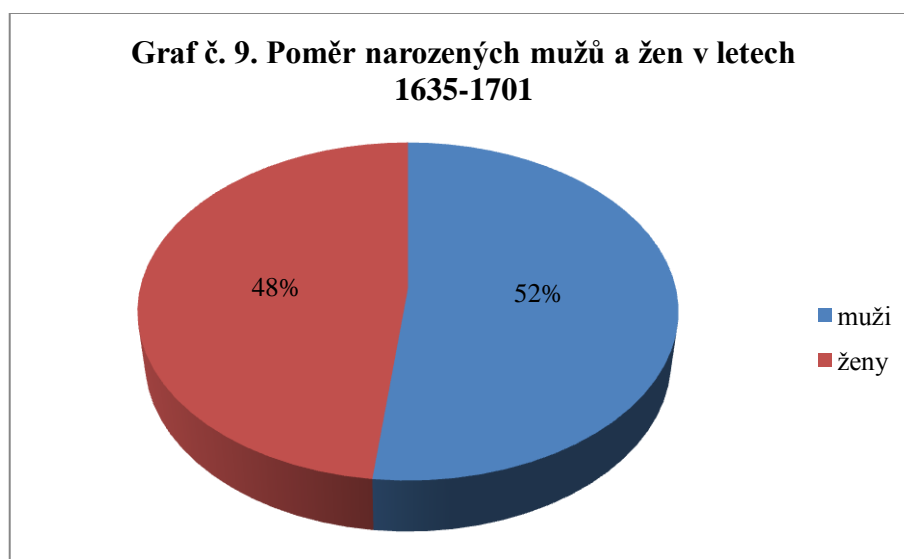
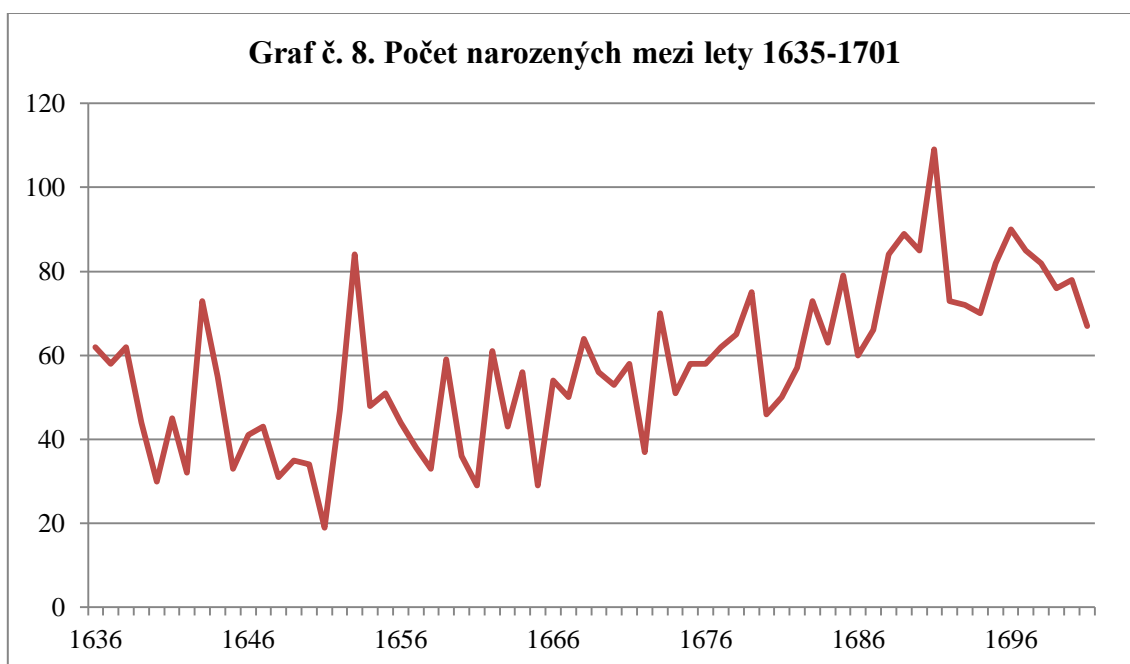
⁸⁹ Totéž platí i pro následující dvě kapitoly.

⁹⁰ Datum narození začalo být v blatenských matrikách uváděno pravidelně od roku 1820, do té doby se s ním setkáváme pouze sporadicky, častěji ve starších zápisech psaných větami.

⁹¹ Zkoumané období zahrnuje léta 1635-1900.

⁹² Data pokřtěných pocházejí z matrik zbylých farností (viz 1. kapitola).

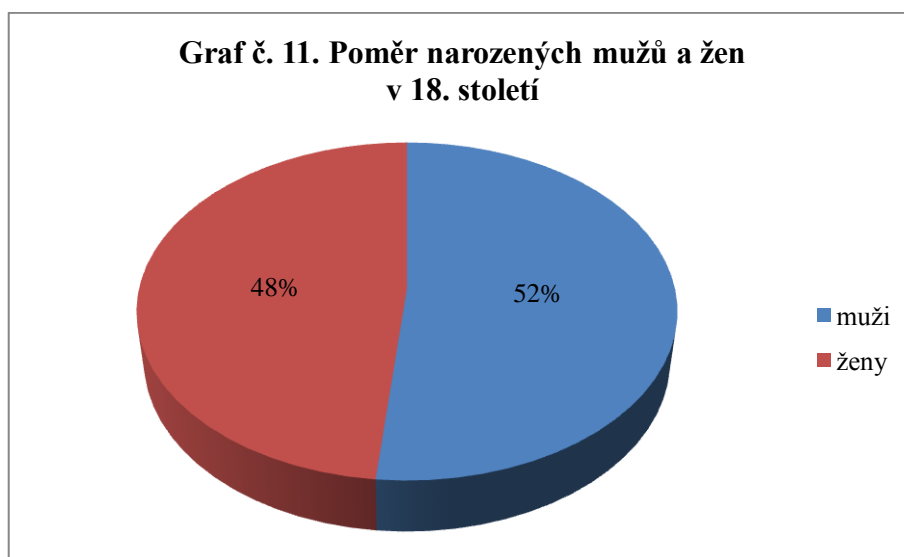
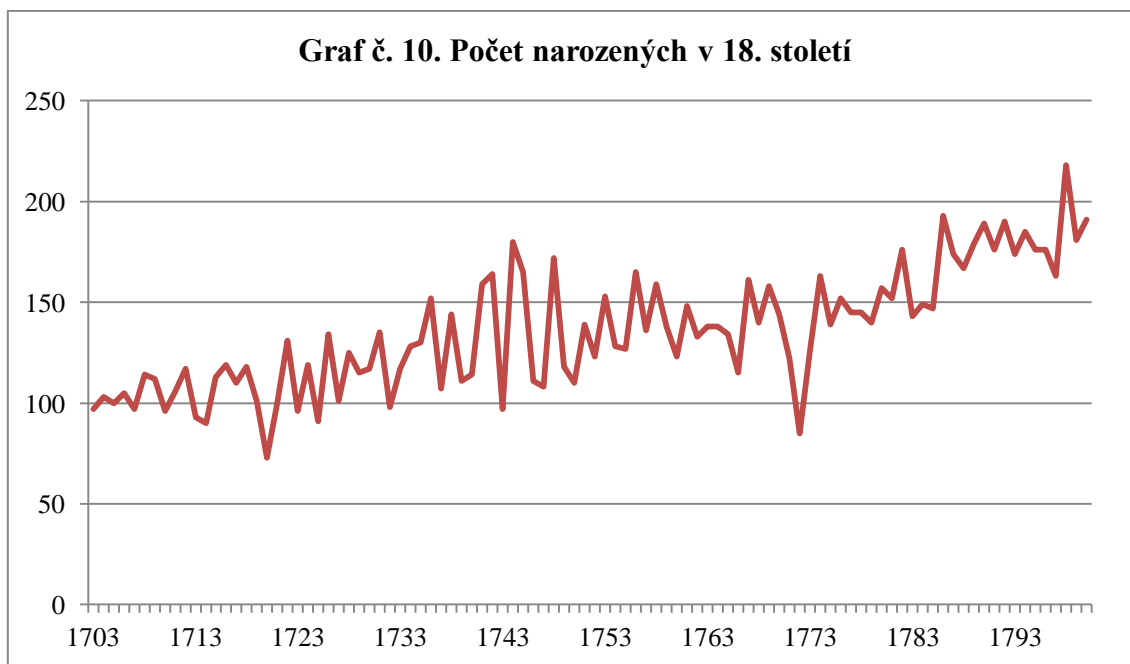
narozenými dívkami a chlapci byl velmi vyrovnaný, i když chlapci mírně převažovali, což odpovídá přirozenému vývoji v celozemském měřítku.⁹³

S přikoupením Škvořetic se počet narozených zvýšil o zhruba 20-30 za rok (tento stav trvá až do počátku 20. let 18. století). Poté vývoj opět pokračuje směrem vzhůru. První větší propad je zaznamenán roku 1720. Ovšem co bylo jeho příčinou, nelze říci. Informace o tom nenajdeme ani u Hilleho, ani v matrikách zemřelých.

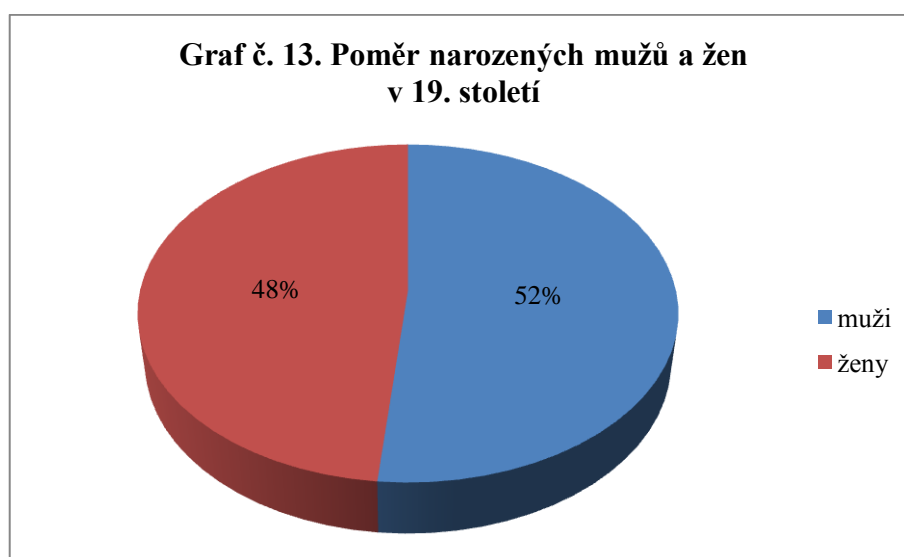
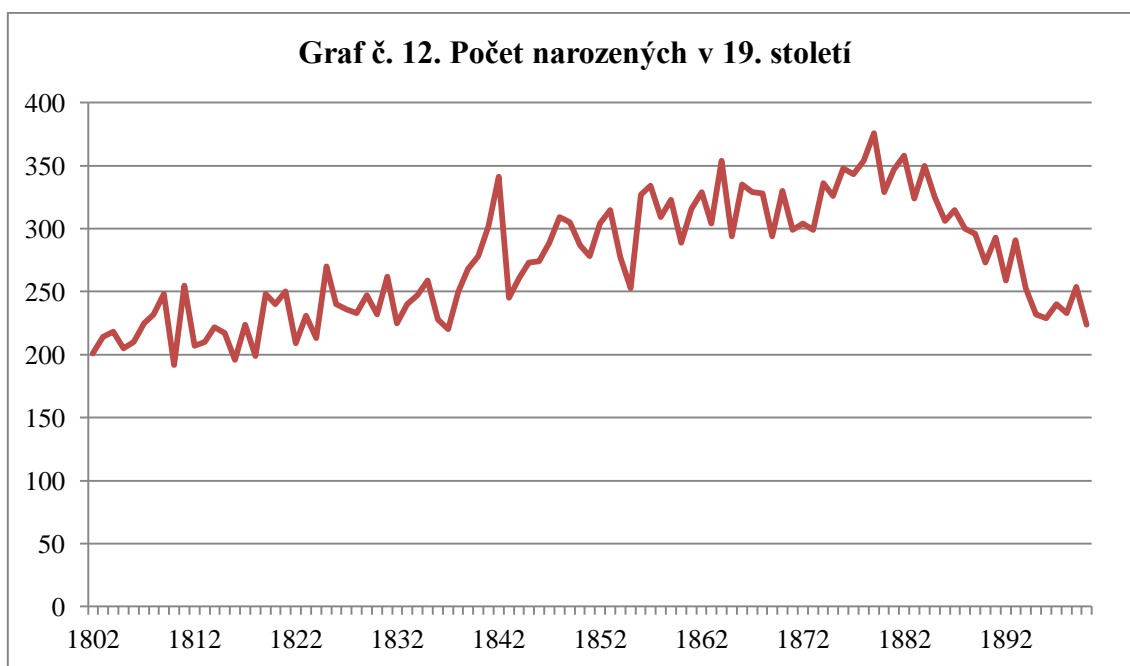
⁹³ FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 155-156.

Jasno naproti tomu máme v případě let 1743, 1747 a 1772 (i dalších méně výrazných poklesů ve 30. letech). Jelikož v té době na Blatensku i v jiných částech země propukaly epidemie, během nichž vymřela značná část obyvatelstva (podrobněji viz 6. kapitola), důsledkem byla nižší reprodukce. Oproti tomu v letech po nich docházelo k navázání na předchozí období, jako by nikdy vývoj přerušen nebyl.⁹⁴ Poměr mezi narozenými dívkami a chlapci zůstává stejný jako v předešlém století.

⁹⁴ Počet obyvatel v letech 1754-1781 v celé zemi stoupl o třetinu (KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965, s. 28.)

Situace se nezměnila ani v 19. století. I když počet narozených stoupl o 203%, rozdíl mezi chlapci a dívkami to nijak nezvrátilo. Proti předchozím letům je patrný méně kolísavý vývoj. Jediný větší výkyv směrem vzhůru můžeme pozorovat roku 1842, kdy přišlo na svět do té doby rekordních 341 dětí (více se jich narodilo již jen v letech 1864, 1876-1879, 1881-1882 a 1884). Samotný vrchol přišel na konci 80. let (1879). Poté došlo k pozvolnému sestupu.⁹⁵

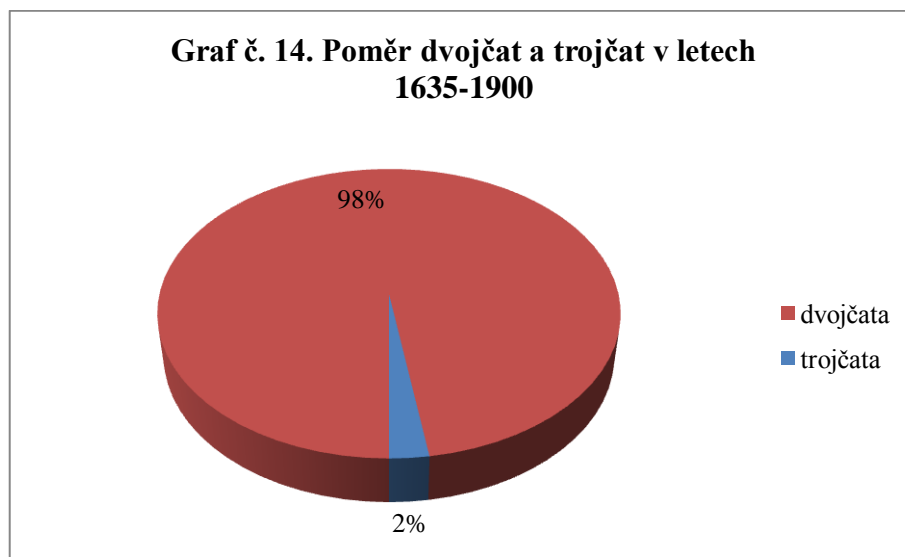
⁹⁵ Tento jev je pozorovatelný prakticky ve všech průmyslově vyspělých zemích Evropy (KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965, s. 196.).

4.2 Vícečetné porody

Porod dvou a více dětí představoval pro matky v minulosti velké zdravotní riziko. Ještě ohroženější pak byly samotné děti, které se rodily bezpochyby s menší porodní váhou. Hygienické podmínky v té době jim život také neusnadňovaly. Početí tří dětí naráz pro ně představoval podle matričních záznamů prakticky jasný rozsudek smrti.

Nízký počet zápisů vícečetných porodů v nejstarších matrikách (především ze druhé poloviny 17. století) může být zapříčiněn tím, že zdejší duchovní zapisoval pouze děti pokřtěné. Riziko úmrtí při porodu dvojčat či trojčat bylo mnohanásobně vyšší než u jednoho novorozence.

V Blatné se s narozením dvojčat setkáváme poprvé roku 1638, kdy byly zaznamenány rovnou dva páry sourozenců, které přišly na svět pouhých 11 dní po sobě. Jako první se narodili 1. srpna chlapci Bernhart a Vavřinec⁹⁶, po nich 12. srpna Vavřinec a Eva⁹⁷. V roce 1666 je zaznamenán i první případ trojčat.⁹⁸ Přestože matriky zemřelých v této době Blatná ještě neměla a nelze si tak ověřit, zda některé z dětí (Kateřina, Jan a Václav) přežilo, lze předpokládat, že tomu tak s největší pravděpodobností nebylo.

⁹⁶ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2268/23> [cit. 20. 4. 2016].

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2268/131> [cit. 20. 4. 2016].

Dvojčata a trojčata tvořila na blatenském panství pouhá 2% z celkového počtu narozených dětí (539x dvojčata, 9x trojčata).

Tabulka č. 6. Trojčata narozená na blatenském panství

rok	obec	ženy	muži	neznámé
1666	Řečice	1	2	
1688	Hajany	2	1	
1691	Hněvkov		1	2
1774	Nevželice	2	1	
1780	Střížovice	1	2	
1836	Chlum	1	2	
1863	Hněvkov	1	2	
1865	Blatná		3	
1891	Drahenický Málkov		3	

4.3 Nemanželské děti

Ačkoli se traduje, že křesťanské morální hodnoty nebrali v minulosti lidé na lehkou váhu, záznamy z matrik ukazují, že předmanželský sex rozhodně nebyl tabu. S nejstarším zápisem nemanželského dítěte se na Blatensku setkáváme v roce 1649, kdy Magdalena Ševcová z Buzic porodila dceru Kateřinu.⁹⁹

Po zavedení rubrik v matrikách došlo k tomu, že zprvu prázdná kolonka pro jméno otce mohla být dodatečně vyplněna¹⁰⁰, a to v případě, že se nemanželský otec dítěte k němu přihlásil (sňatek s matkou nemanželského potomka nebyl hlavně v nejmladších dobách podmínkou; informace o legitimizaci se sporadicky objevují i před rokem 1770). Tím byla část dětí opožděně uznána a jejich vyhlídky do budoucna o poznání lepší, než v případě neuznaných. U některých zápisů ovšem není možné se stoprocentní jistotou určit, zda se daný jedinec narodil jako nemanželský, či byl legitimizován až dodatečně (především kvůli nepřesnosti nebo vynechání některých informací v rubrikách).

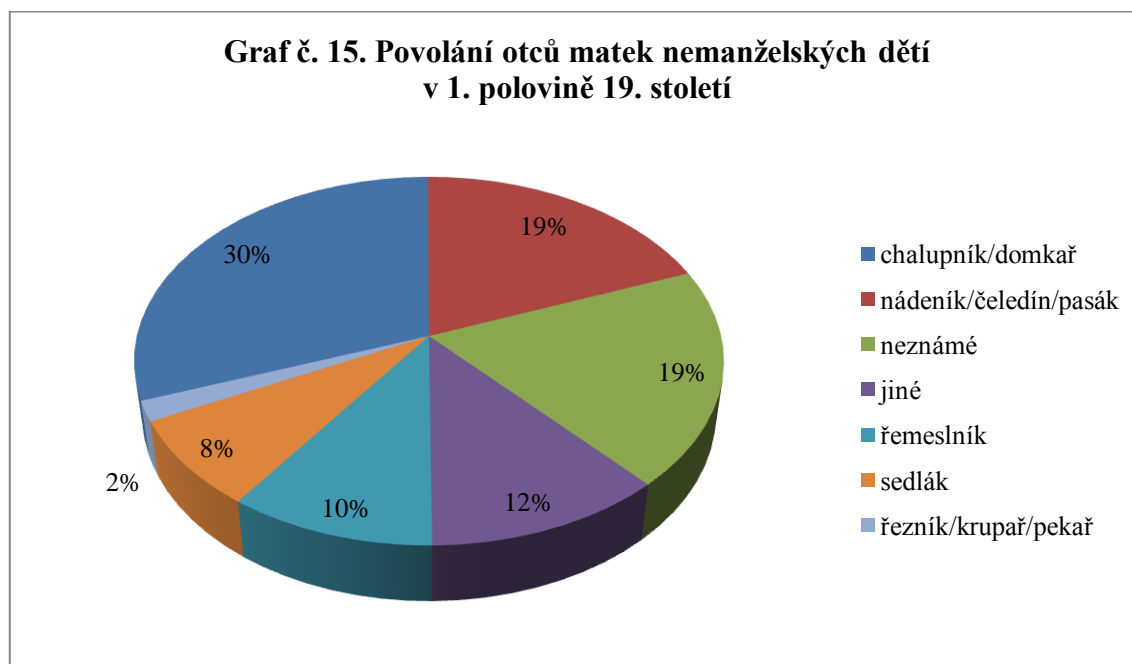
⁹⁹ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2268/67> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁰⁰ Takové děti nebyly do statistiky zahrnuty, neboť došlo k jejich legitimizaci.

Celkově tvořily nemanželské děti 4,1% ze všech narozených (17. století: 0,26%, 18. století: 3,1%, 19. století: 5,1%).

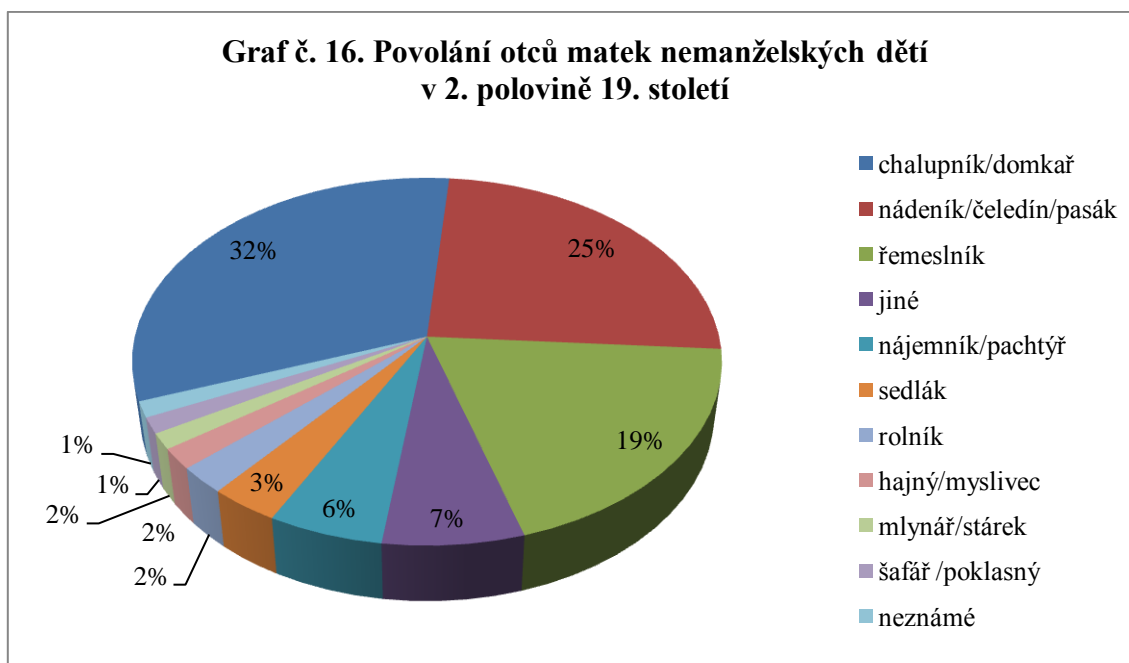
Asi od druhé čtvrtiny 19. století začínají být informace o svobodných matkách podrobnější.¹⁰¹ Objevuje se i jméno jejich otce (případně matky), vzápětí i jeho povolání a bydliště. To nám umožňuje udělat si představu o sociálním původu těchto žen. Je možné sledovat nápadné rozdíly mezi Blatnou a okolními obcemi. Ve městě přicházela na svět převážná část nemanželských dětí do rodin řemeslníků¹⁰², oproti tomu na vsích tvořily v 19. století menšinu; nejvíce neplánovaných dětí se rodilo mezi domkaři/chalupníky, následuje nejnižší vrstva obyvatelstva (čeledě, podruzi, nádeníci, pasáci, ovčáci, sluhové apod.) a sedláci. To platí shodně pro první i druhou polovinu 19. století.

Kompletní přehled všech povolání viz příloha č. 6.

¹⁰¹ Z toho důvodu byla ke studiu sociálního původu matek nemanželských dětí použita pouze data z 19. století.

¹⁰² Sem byla zařazena všechna tradiční povolání, kromě těch, která mají spojitost s výrobou a distribucí potravin a nápojů.

4.4 Mrtvorozené děti

Devatenácté století s sebou přineslo i další demograficky zajímavé informace. Jsou jimi zápisy v matrikách o narození mrtvých či vzápětí po porodu zemřelých dětí (ojediněle se tyto zápisy vyskytují i v dřívějším období), u kterých zůstala kolonka *náboženství* zpravidla nevyplněná (pokud křest neprovedla porodní bába). Tento trend se na Blatensku objevuje postupně, ve větší míře až ve druhé polovině zmiňovaného století. Kromě dětí, které zemřely při porodu, byly evidovány i případy předčasně narozených, tedy potracených plodů, někdy i s uvedením jejich přibližného věku. Tyto zápisy měly zejména ve starší době větnou podobu a nebraly ohled na výše vyznačené rubriky. Příkladem mohou být dva záznamy, nejprve z matriky narozených pro město Blatná (1839-1860): „Dne 5. května ... předčasně porodila Anna, manželka Josefa Janowskýho, mistra kožešnického z Blatné ... dítě ženského pohlaví, které jen od báby Maria křtěno jsouc, již po 2. hodinách svého života zemřelo ...“¹⁰³ Zde se setkáváme s již zmíněným křtem z nouze, který mohla ovšem provést pouze tzv. bába zkoušená (jak byla v matrikách označována). To znamená, že složila zkoušku z katechismu

¹⁰³ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/154> [cit. 20. 4. 2016].

a v případě potřeby (hrozilo-li úmrtí dítěte bezprostředně po porodu) mohla zastoupit kněze při křtu.¹⁰⁴

Druhý zápis je uveden v matrice narozených pro jednotlivé vsi blatenského panství (1834-1856): „*Dne 4. října porodila manželka Františka Beneše ... dítě mrtvé, které druhého dne na to na hřbitově při Chrámu Páně Blatenském v přítomnosti kaplana ... pohřbeno bylo.*“¹⁰⁵ V tomto případě zapisující neuvádí jméno ani pohlaví mrtvého dítěte. Důvodem bylo zcela jistě to, že se narodilo již jako mrtvé a nemohlo být pokřtěno.

Takovýchto případů nalézáme v blatenských matrikách jen několik, převážně až v době 19. století.¹⁰⁶ Důvod je zcela prostý – dokud byly knihy vedeny pro evidenci křtů a ne porodů, nemohly (neměly) být do nich nepokřtěné děti zapisovány. Proto je třeba brát statistiky o počtech narozených ve starších dobách jako podhodnocené.

Informace lze čerpat i z matrik zemřelých. Zde dochází k zjištění, jak vágně byly tyto zápisy prováděny. Přestože by se měly nacházet v obou druzích knih, často (především v 1. polovině 19. století, o starší době nemluvě) je záznam pouze v jedné z nich.

¹⁰⁴ SASSMANN, Alois: *Kořeny 2*, České Budějovice 2008, s. 33.

¹⁰⁵ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2279/314> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁰⁶ Před rokem 1690 se objevují zápisy bez uvedení křestního jména dítěte, což by mohlo značit úmrtí před samotným křtem. Tuto skutečnost nelze kvůli absenci matrik zemřelých pro toto období potvrdit.

5 SŇATEČNOST

Ještě v době 19. století byl výběr partnera omezen lokálně. Proto v zásadě platí pravidlo, že snoubenci pocházeli se stejné či sousedních farností (ve městech byla mobilita markantnější). Svatba se měla uskutečnit v místě bydliště jednoho z nich, přičemž zpravidla to bývalo u nevěsty.¹⁰⁷

Přestože povinnost trojích ohlášek ustanovil již čtvrtý lateránský koncil roku 1215, nebyla zpočátku brána příliš vážně (znovu ji zdůraznil tridentský koncil). Jejich smyslem bylo uvést ve známost, že se snoubenci chystají uzavřít sňatek, a také zjistit, zda tomu nebrání žádné překážky. Uskutečňovaly se třikrát po sobě během církevních svátků ve farnostech obou z nich (případně pouze v jedné, pokud pocházeli ze stejného obvodu), ale mohly být i zkráceny.¹⁰⁸ V blatenských matrikách se s nimi setkáváme poprvé na konci roku 1732, kde se nejprve objevuje pouze informace o tom, že proběhly. Během roku 1734 začaly být vypisovány i konkrétní dny proběhnuvších ohlášek.

Mnohem přínosnější jsou z hlediska demografie informace o původu snoubenců, jejich věku či sociálním postavení. Stejně tak je zajímavé sledovat svatební zvyky v minulosti, to znamená například v jaké měsíce a dny sňatky probíhaly nejčastěji, respektive proč se některé z nich zavedeným pravidlům vymykaly.

5.1 Počet uzavřených sňatků

Ve sledovaném období se podařilo dohledat v obcích na panství Blatná 9 077 zápisů¹⁰⁹ o proběhnuvších svatbách (přehled dat viz příloha č. 7). Lze předpokládat, že ne každý uzavřel sňatek ve farnosti¹¹⁰, kde se narodil (zejména druhá polovina 19. století byla ve znamení velkých populačních pohybů), stejně tak zase do Blatné přicházeli lidé odjinud. To však nic nemění na účelu výzkumu, čili zjistit, kolik svateb proběhlo na území panství v průběhu času.

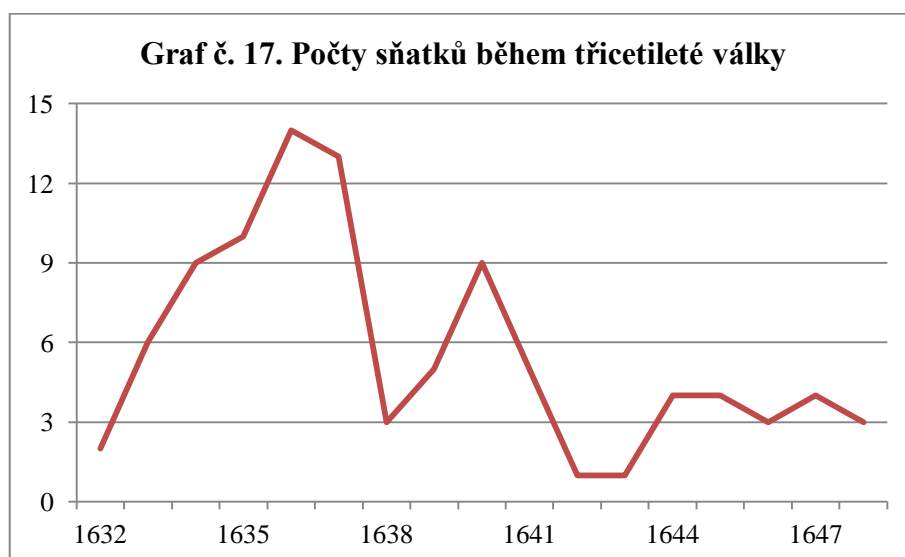
¹⁰⁷ LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie: *Z dějin české každodennosti*, Praha 2013, s. 145.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 148.

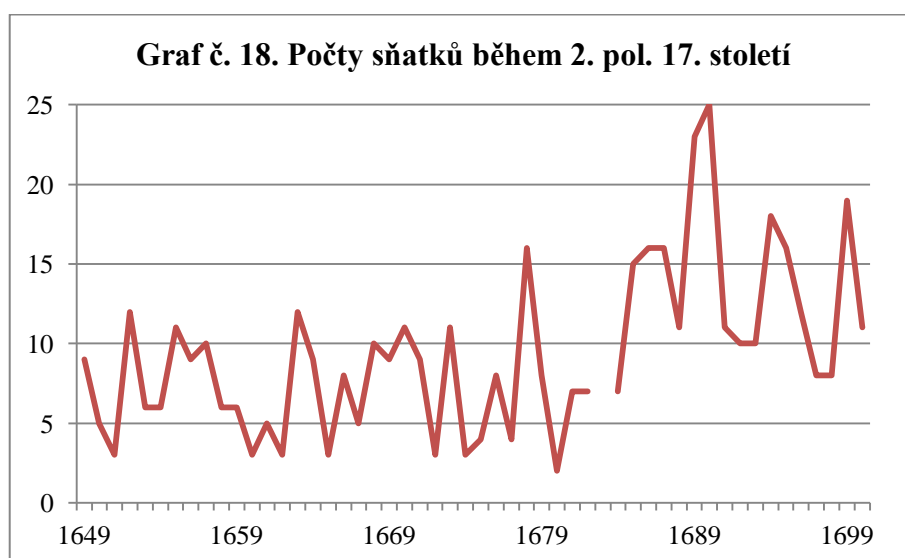
¹⁰⁹ Zkoumané období zahrnuje léta 1632-1900.

¹¹⁰ Pouze jeden sňatek byl uzavřen jako civilní.

S nejstaršími záznamy se můžeme setkat již v průběhu třicetileté války, i když zůstává otázkou, nakolik odrážejí realitu. Žádné časové mezery, škrty nebo dodatečné opravy v matrikách nicméně naznačují, že by zápisy mohly odpovídat skutečnému stavu. Vrchol představuje rok 1636, kdy máme zdokumentováno 14 sňatků. Poté dochází k prudkému poklesu, který trvá až do konce války.

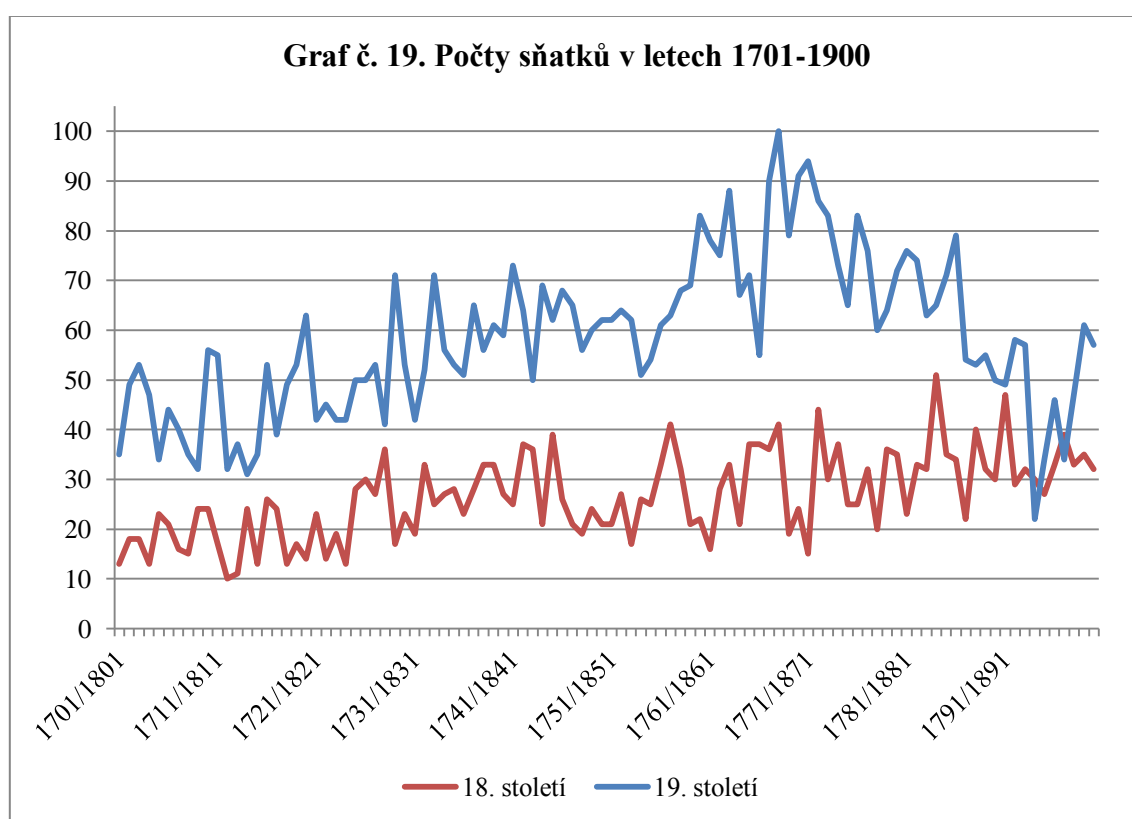

Celá druhá polovina 17. století je ve znamení konstantního vývoje (pouze pro rok 1683 se data z neznámého důvodu nezachovala), kdy se ročně uzavřelo průměrně 9,4 manželství. Pouze léta 1689 a 1690 byla výrazně nadprůměrná (23 a 25). Roku 1698 se naposledy uskutečnilo méně než 10 sňatků.

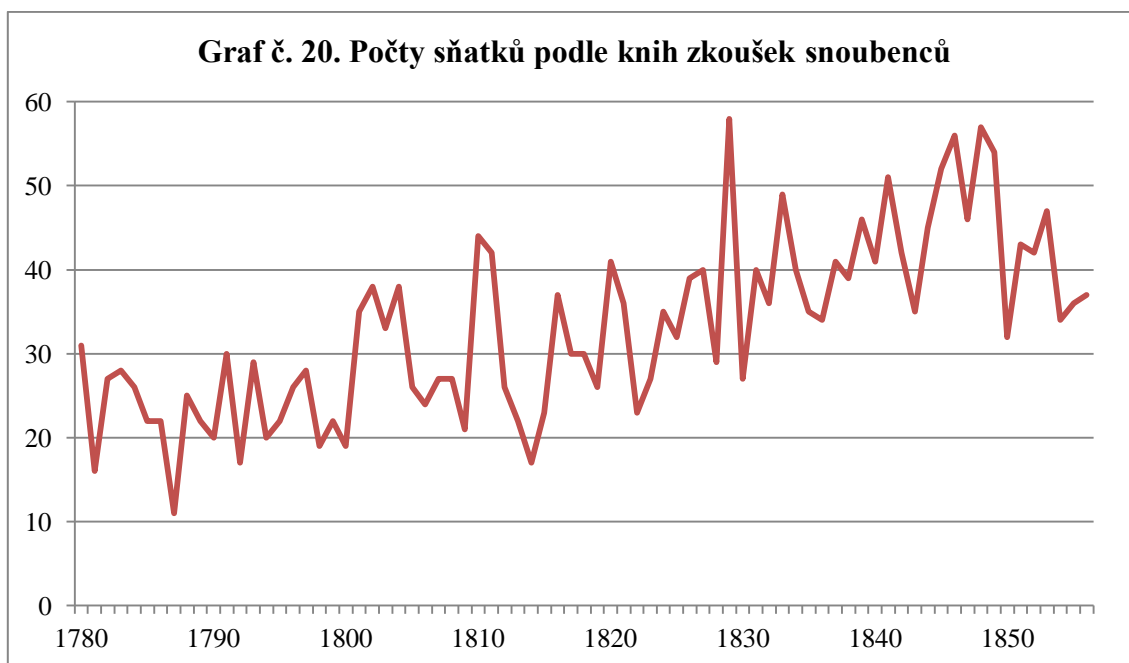
V 18. století začíná docházet k pozvolnému nárůstu (průměr 26,5), který trvá až do poloviny 80. let následujícího století, kdy vývoj nabírá opačný směr. Srovnáme-li obě křivky, vidíme mezi nimi značnou podobu (vyjma posledních 15 let), pouze s tím rozdílem, že v 19. století hodnoty stouply dvojnásobně (roční průměr 58,4).

Dobové politické události Blatensko z demografického hlediska příliš neovlivňovaly. Výrazněji jsou na následujícím grafu patrné pouze roku 1866 (prusko-rakouská válka), kdy došlo k razantnímu propadu v počtu uzavřených sňatků. U jiných událostí nejsou změny tak výrazné, aby se dalo hovořit o jejich přímém vlivu.

Kromě matrik je možné využít ke studiu sňatečnosti i další prameny. Ve fondu Děkaný úřad Blatná¹¹¹ se nacházejí tři knihy zkoušek snoubenců z let 1780-1856, zachycující celkem 2 545 zápisů ze zdejší farnosti. Ty nám sice nepřinášejí žádné nové informace ohledně počtů oddaných, nicméně mohou sloužit například jako doplňující materiál ke studiu migrace (údaje o původu snoubenců: obec, jméno otce).

¹¹¹ SOKA Strakonice, *Děkaný úřad Blatná*, 1629-1949 (nezpracováno), kniha zkoušek snoubenců (1780-1831), kniha zkoušek snoubenců (1831-1852), kniha zkoušek snoubenců (1852-1856).

5.2 Věk snoubenců

Povinnost zapisovat věk snoubenců začíná rokem 1784. Ovšem lze předpokládat, že tento údaj zpočátku asi nebyl příliš přesný. Roku 1811 bylo ustanoveno, že je-li jeden či oba nezletilí, musí ke svatbě obdržet souhlas od otce. Věkovou hranici zletilosti v té době představovalo dosažení 24 let (zavedeno již 1753, do té doby 20 let; zletilost 21 let se uzákonila teprve až roku 1919). Pro uzavření sňatku byl však důležitější tzv. věk kanonický, čili nejnižší možná věková hranice, kdy je možné vstoupit do manželství. U chlapců byl stanoven na 14 let, u dívek na pouhých 12 (později také 14 let).¹¹²

S takto mladými nevěstami se lze setkat i v blatenských matrikách, i když se jedná o jev velmi výjimečný. Poprvé (1843) si teprve čtrnáctiletá Marie Pekárková, mlynářská dcera, bere o 8 let staršího Josefa Berku, syna sedláka ze vsi Buzice.¹¹³ Ve druhém případě (1870) je nevěstin věk stanoven na 14 $\frac{3}{4}$ let, ženichův na 27 let.¹¹⁴ Třetí sňatek proběhl roku 1790 ve vsi Škvořetice.¹¹⁵ Ani v jednom zápisu se neuvádí přesné datum

¹¹² PETERKA, Josef: *Cesta k rodinným kořenům aneb Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006, s. 113-114.

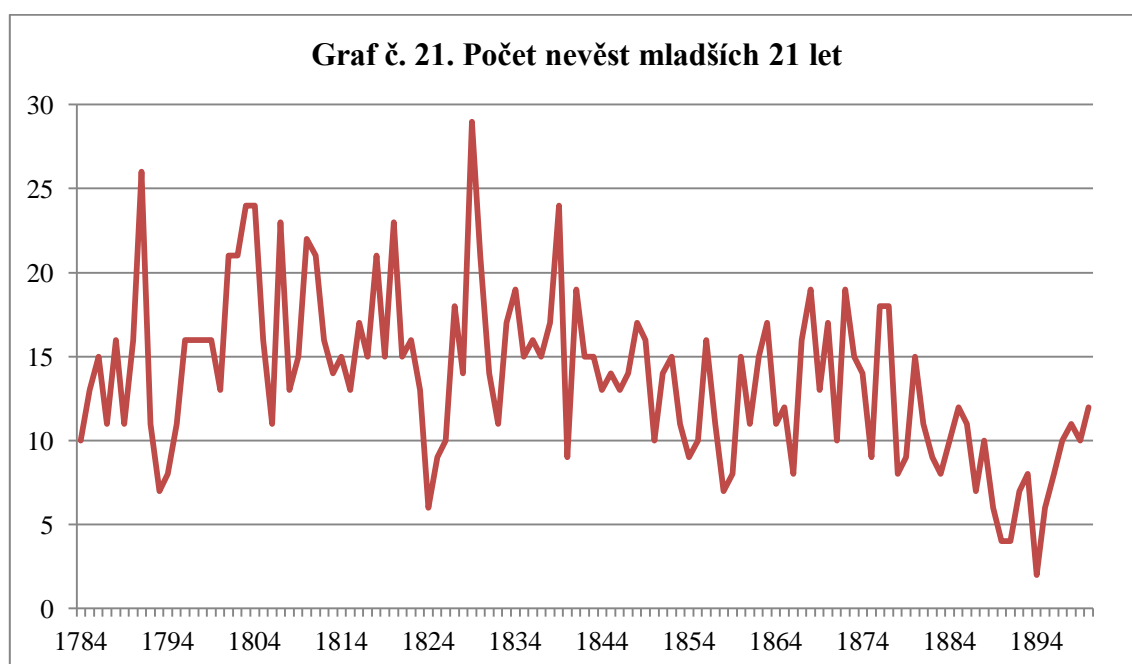
¹¹³ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2288/86> [cit. 20. 4. 2016].

¹¹⁴ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2289/73> [cit. 20. 4. 2016].

¹¹⁵ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/7133/53> [cit. 20. 4. 2016].

jejich narození, tudíž především ohledně informací starších záznamů mohou existovat pochybnosti.

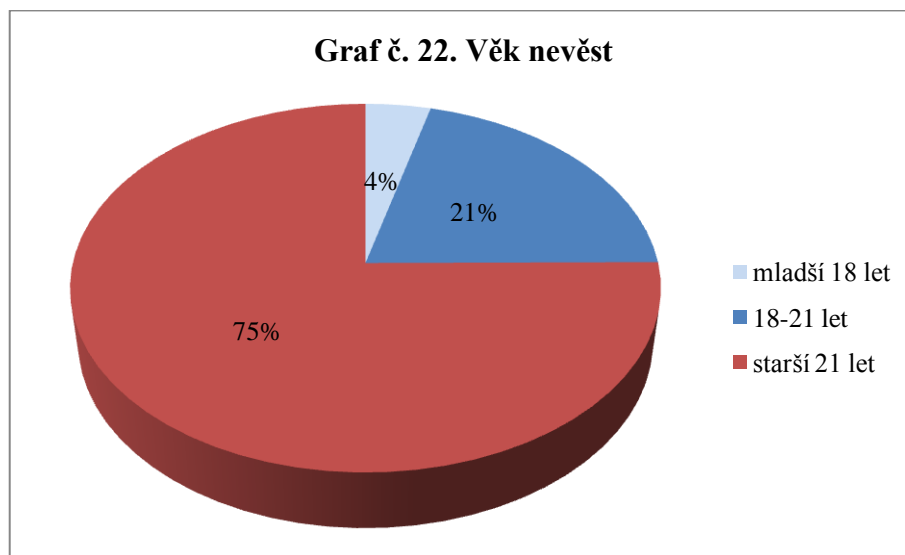
Pro účely této práce byly stanoveny dvě věkové hranice, jež jsem sledovala. Ty se týkají věku nevěst, jakožto budoucích matek. První z nich eviduje dívky mladší 18 let, čili z dnešního pohledu nedospělé, druhá pak ženy mezi 18. a 21. rokem života, tedy stále na počátku jejich reprodukčního období. Obě tyto skutečnosti lze excerpovat z matrik až od roku 1784 (po zavedení rubrik v jejich modernější podobě).

Obecně lze říci, že počet mladých nevěst s blížícím se 20. stoletím pozvolna klesá. Do roku 1839 tvořily plných 37,4%, poté přišel náhlý zlom a ve zbývajících 61 letech jich bylo pouze 17,9%. To popírá často tradovaný omyl, že ženy se dříve vdávaly velmi mladé.¹¹⁶ Velké výkyvy na počátku sledovaného období je nejspíš možné přičíst menší přesnosti zapisovaných údajů.

¹¹⁶ Roku 1857 dosáhl průměrný sňatkový věk maxima: 32,4 roků u mužů a 30 let u žen. Do konce století klesl na hodnoty necelých 28 let a 25 let (LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie: *Z dějin české každodennosti*, Praha 2013, s. 155-156). Příčinou tohoto jevu byla zhoršující se ekonomická a sociální situace v první polovině 19. století, kvůli níž se sňatky odkládaly. Další literatura k této problematice např.: KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*, Praha 1965, s. 162-164.

Čtvrtinu ze všech sňatků mezi lety 1784-1900 uzavřely ženy mladší 21 let (z nichž 16,3% mělo méně než 18 let). Počet dívek mladších 18 let zůstává po celé období prakticky stejný, s výjimkou posledních šestnácti roků, kdy se jejich stav výrazněji snížil (na průměrných 7,5%).

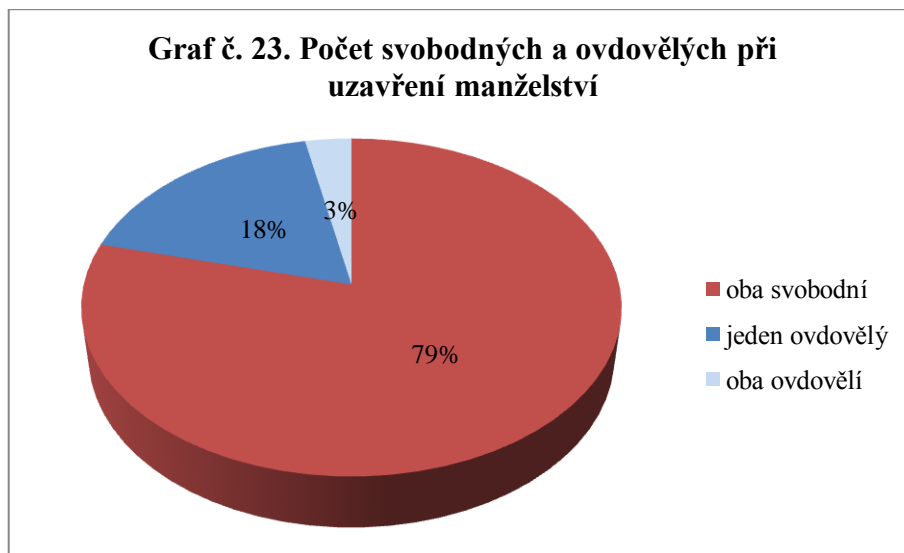
5.3 Vdovy a vdovci

Smrt jednoho z partnerů v nízkém věku nebyl v minulosti nijak vzácný jev. Protože vdovec či vdova museli zajistit hospodářství a rodinu, často docházelo v brzké době po pohřbu k novému sňatku, přičemž více se ženili ovdovělí muži.

Informace o ovdovělých můžeme čerpat z matrik prakticky od nejstarších dob, nicméně je potřeba zdůraznit, že u mužů nebylo povinné tuto skutečnost uvádět (u žen se mělo zapsat jméno zesnulého manžela). Záviselo ale na faráři, zda to do knihy zaznamenal, či nikoli. Především u žen je někdy problematické rozlišit, jestli jméno muže značilo jejího zemřelého manžela, nebo otce (např. *Markyta po nebožtíkovi Tomáši Jeklíkovi*). Proto byly do níže uvedených statistik zahrnuty pouze údaje od roku 1784, kde otázka vdovství/svobodného stavu musela být farářem vyplněna pro oba snoubence.

Výzkum na blatenském panství ukázal, že každé páté manželství uzavřela alespoň jedna ovdovělá osoba, přičemž mužů bylo 2,8x více než žen. Sňatky, kde oba ze snoubenců v minulosti přišli o partnera, tvoří pouhých 3% ze všech. Dlouhodobý trend ukazuje, že

počet těchto sňatků s blížícím se rokem 1900 klesá, i když se nejednalo o nijak markantní změnu (do roku 1867 tvořily sňatky vdov/vdovců 23,6%, mezi lety 1868-1900 již jen 17%).

6 MORTALITA

Matriky zemřelých odrážejí dobové události i ty nejmenší změny ve společnosti, ať to byly nepříznivé roky během válek, neúroda v důsledku přírodních pohrom, nebo i pozitivní jevy jako rozvoj medicíny a zavedení očkování. Každá skutečnost se ihned projevila zvýšením či snížením úmrtnosti, některá pouze na určité věkové skupině (např. neštovice).

Přestože dnešní pohled na smrt je zcela odlišný, ještě v 19. století ji brali jako takřka každodenní součást svých životů. Kvůli vysoké dětské úmrtnosti se lidé průměrně dožívali nízkého věku. Teprve s rozvojem lékařských znalostí a dovedností se na konci 19. století začala situace obracet k lepšímu.

6.1 Počet zemřelých

Celkově se podařilo dohledat 27 503 úmrtí¹¹⁷ blatenských obyvatel (přehled dat viz příloha č. 8). Je třeba upozornit, že nejstarší záznamy z počátku 18. století velmi často neuvádějí místo bydliště zemřelého, tudíž nelze určit, které zápisy z farností mimo Blatnou evidují obce zkoumaného panství. Na druhou stranu počet obyvatel byl v této době ve vsích stále natolik nízký, že by to výsledky nemělo téměř ovlivnit, pouze vnímejme celkové údaje z prvního desetiletí 18. století jako mírně podhodnocené.

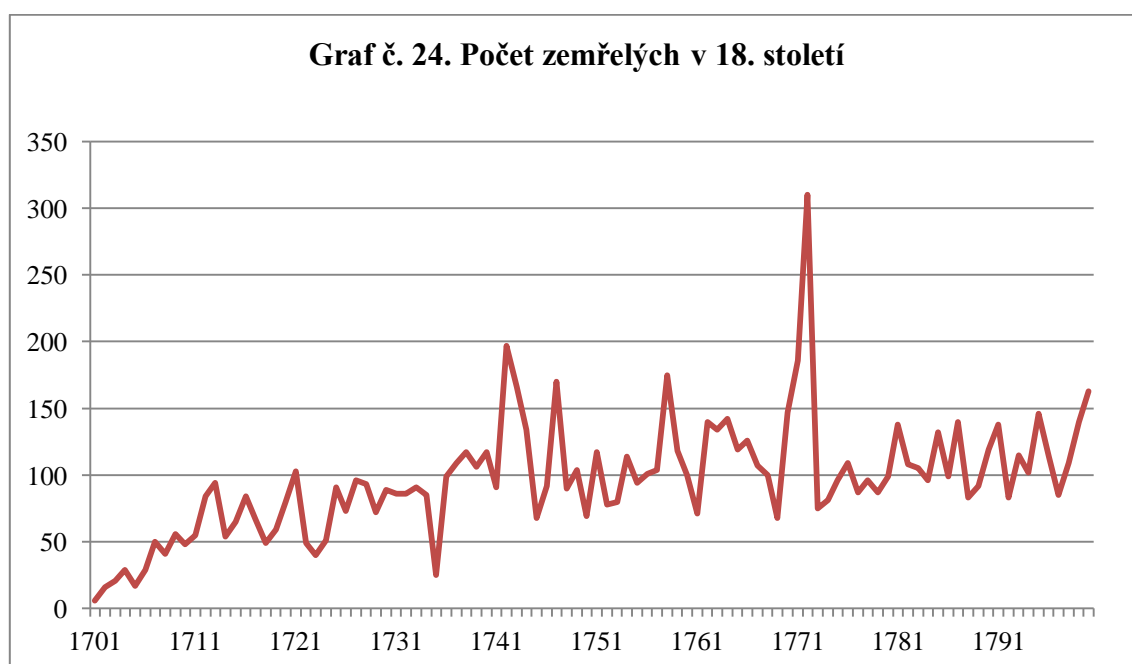
Počet zemřelých v 19. století má vzestupnou tendenci, což samozřejmě souvisí se zvyšujícím se počtem obyvatel. Z následujícího grafu jsou patrné výrazné vzestupy v letech 1742-1744, 1747, 1758 a nejvíce mezi roky 1771-1772. Průměrně ročně zesnulo 96,3 lidí.

O prvním nárůstu mrtvých bohužel nemáme moc informací. Na první pohled je patrné, že muselo mít souvislost s tehdy vedenou válkou o rakouské dědictví (1740-1748). Podle Hilleho v té době město trpělo častými pochody vojsk, která tudy táhla od Písku do Plzně a zpět. Zhoubou se stala armáda francouzská, jež podle všeho do města zavlekla nemoci (nezmiňuje jaké). Situaci nepřispělo ani to, že mnozí Francouzi během

¹¹⁷ Zkoumané období zahrnuje léta 1701-1900.

svého pobytu v Blatné na následky těchto chorob zemřeli, čímž se onemocnění rozšířilo i na domácí obyvatelstvo.¹¹⁸ V prvním roce podlehl 197 lidí, roku 1743 dalších 166 a do třetice 134 osob. Poté se situace opět vrátila do normálního stavu.

O situaci z roku 1747 nás též zpravuje Hille. Píše, že v roce 1746 byla velká drahota, do toho se objevily na počátku následujícího roku různé nakažlivé nemoci (blíže je nespecifikuje) a přidal se i dobytčí mor.¹¹⁹ Celkově podlehl nákazám 170 osob (1747). Zcela neznámou zůstává ovšem příčina skonu velkého množství lidí o 11 let později.

Roku 1770 v důsledku dlouhé zimy přišla neúroda, a tím vzrostla pětinasobně cena obilí. Následující rok byl ještě o poznání horší a opět nastala velká drahota. Lidé z nedostatku jídla snadno onemocněli a umírali. V roce 1773 navíc uhynulo v Blatné na 200 kusů dobytka.¹²⁰ Situaci z této doby velmi barvitě popisuje konskripční důstojník, který prováděl sčítání na Prácheňsku: „*Obecný lid shledán nečistý a zanedbaný. V tomto roce se projevivší nemoci se připisují nejvíce obecné nouzi a špatným vyživovacím poměrům... Drůbež je celou zimu chována a živena ve světnicích, což je*

¹¹⁸ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 72.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž, s. 74-75.

*příčinou nespočetného hmyzu. Světnice samy mají zcela malá okna, která mohou být otevřena jen částečně... Lid se svléká zřídka a mokrý oděv většinou musí schnout opět na těle... Špatný vzrůst lidí je vyvozován ze tří příčin: a) z nedostatečné výživy; b) ze skrovného přikrytí těla, jehož části se pro tento nedostatek za ostré zimy takřka scvrkávají; c) z příliš časté námahy při robotě, to jest, že sedláci, aby k tomu nemuseli držet čeledína, jsou nuceni posílat své syny v nejútlejším věku na robotu.*¹²¹ Není proto divu, že Blatenští začali umírat ve velkém. Roku 1770 jich bylo 147 (nárůst o 116% oproti předchozímu), následující přinesl zvýšení na 186 nebožtíků a úplný vrchol přišel 1772, kdy bylo během roku pohřbeno celkem 310 lidí. Poté se situace uklidnila a v podstatě kopírovala stav před čtyřmi lety. Odhaduje se, že v této době vymřela desetina veškerého obyvatelstva v Čechách.¹²²

V 19. století se průměrný počet zesnulých za rok téměř zdvojnásobil (178,7), což opět ukazuje na zvyšující se stav obyvatelstva panství (přirozený přírůstek viz 7. kapitola). První výkyvy lze pozorovat v letech 1805, 1808 a 1813, kdy bylo zemřelých vždy více než 200. Za příčinu tohoto stavu můžeme označit všeobecně špatnou situaci v Rakousku, především pak finanční rozvrat a z něj plynoucí tíživé ekonomické důsledky. Přestože v Čechách v té době řádila epidemie tyfu (1806, 1813 a 1814)¹²³, v Blatné se setkáváme pouze s jednotlivými případy. Roku 1813 naproti tomu pozorujeme zvýšený výskyt neštovic a spály, kterým padlo za obětí 151 dětí do pěti let, což představovalo 66,2% všech zemřelých toho roku. Ještě silněji udeřily neštovice o pět let dříve, k nim se na podzim přidala i úplavice. Počet dětských obětí byl vůbec nejvyšší v celém 19. století: 68,3%. Nejvíce zemřelých všech věkových kategorií připadá na první zmiňovaný rok (1805). Viníkem byly opět z velké části neštovice. Ve městě Blatná se první případ vyskytl na počátku dubna. Mezi 21. dubnem a 11. červencem jim padlo za obětí 29 dětí. V okolních vsích vypadala situace prakticky stejně.

¹²¹ KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965, s. 23.

¹²² Tamtéž, s. 25.

¹²³ Tamtéž, s. 71-72.

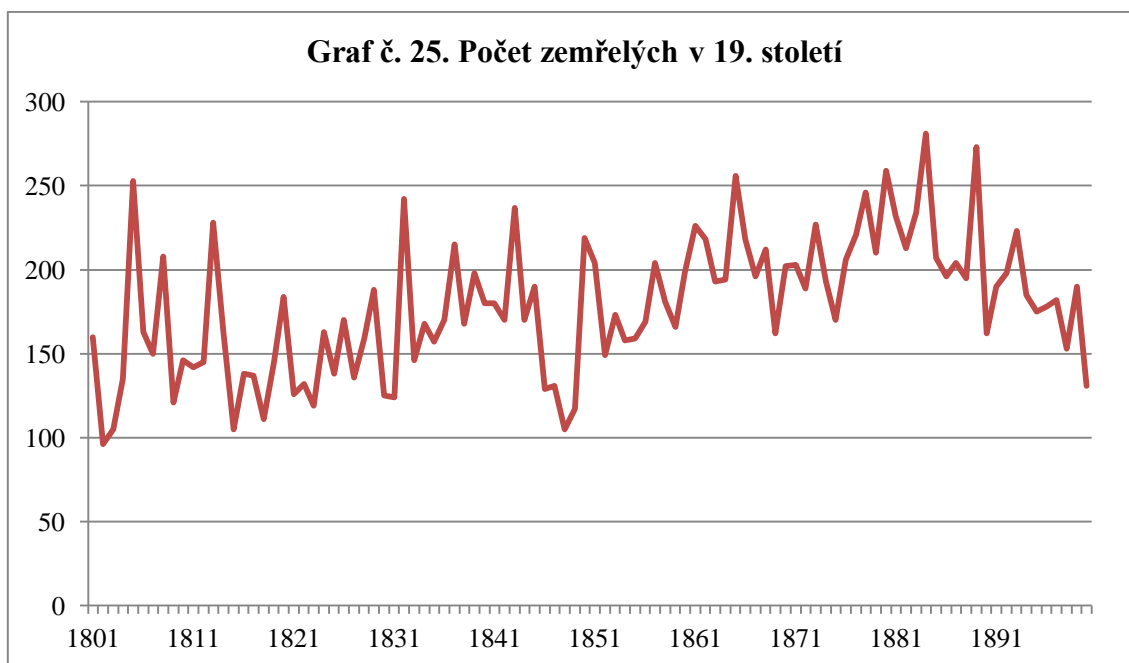
Až do 30. let žádné další choroby na Blatensku ve větší míře neřádily. Roku 1832 vypukla v celé zemi epidemie cholery.¹²⁴ V matrikách zemřelých sice tuto nemoc jako příčinu smrti nenajdeme, nicméně nejružnější zápaly střev a průjemová onemocnění jednoznačně potvrzují její výskyt i na blatenském panství. Oproti neštovicím jí však podléhala víc dospělá složka obyvatelstva (62,8% lidí starších 15 let). Zpravuje nás o ní i Hille, který uvádí, že na cholery v Blatné zemřelo 35 lidí. Pro postižené chudé se zřídila nemocnice, kde jim byla poskytnuta strava a léky.¹²⁵ O pět let později sice pozorujeme také zvýšený počet zesnulých, nicméně uváděné příčiny nevykazují žádnou anomálii oproti jiným rokům. Roku 1837 se znovu opakovala epidemie cholery v celozemském měřítku, stejně tak i 1850 a 1866.¹²⁶ V této době se v matrikách poprvé objevuje i *kolera* jakožto příčina smrti.

V létě 1857 ve městě propukla nákaza červanky, jež si vyžádala životy mnoha dětí. Na přelomu let 1873-1874 se znovu objevily neštovice, i když tentokrát v mnohem menším měřítku, než tomu bylo na počátku století. Poslední dva výkyvy přišly v 80. letech, v nichž lidé nejvíce podléhali plicním chorobám. Od 90. let docházelo k poklesu, který měl na svědomí jednak rozvoj medicíny, jednak i zlepšení hygienických podmínek. Větší odolnost proti některým onemocněním a rozšíření očkování situaci také napomohlo.

¹²⁴ KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965, s. 73.

¹²⁵ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 87.

¹²⁶ KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965, s. 73.

6.2 Epidemie moru

Epidemie moru či jiných chorob byly v minulosti poměrně častým jevem. Vliv na ně měly jednak hygienické návyky a podmínky obyvatelstva, ale přispívaly k nim i neúrody a přírodní katastrofy.

Zprávy o morech můžeme čerpat z pamětních knih, matrik nebo poznámek J. P. Hilleho. Nejdříve máme doložený mor v Blatné roku 1531, kdy jej s sebou přinesla jakási žena z Berouna.¹²⁷ Poté se dozvídáme, že roku 1598 zavlekl do Blatné nákazu jistý tovaryš z Plzně¹²⁸. Následně se nemoc objevila v letech 1625 a 1680, kdy sice zuřila po celé zemi, nicméně panství příliš nepoznamenáno nebylo.¹²⁹ Přestože matriky zemřelých pro blatenskou farnost se začaly vést až od roku 1701, můžeme si udělat představu o situaci během roku 1680 z edičně zpracovaných výkazů o zemřelých, které jsou uchovány ve fondu Archiv pražského arcibiskupství.¹³⁰ Z nich se dozvídáme, že na Prácheňsko se nemoc rozšířila během června a trvala do půlky listopadu. V Hajanech jí padlo za oběť 5 lidí, v Paštíkách 7, v Laciné 9 a Pacelících 21 (celkem 42 osob). Na

¹²⁷ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 115, kart. 12, sign. 115/1.

¹²⁸ SOkA Strakonice, *AMB*, 1489-1945, inv. č. 22.

¹²⁹ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 115, kart. 12, sign. 115/1.

¹³⁰ NA, *APA*, 1221-1950, inv. č. 3753, 3754.

závěr je uvedena poznámka, že „z celé farnosti bylo postiženo nejméně 13 rodin, ostatní nelze určit“.¹³¹

Poslední vlna moru v Čechách propukla v letech 1713-1715¹³², nicméně Blatensko zasáhla minimálně, neboť v matrikách zemřelých nepozorujeme větší výkyvy. Stejně jako v mnoha městech, i v Blatné dala tehdejší vrchnost na památku těchto událostí vztyčit morový sloup¹³³.

6.3 Věk nebožtíků

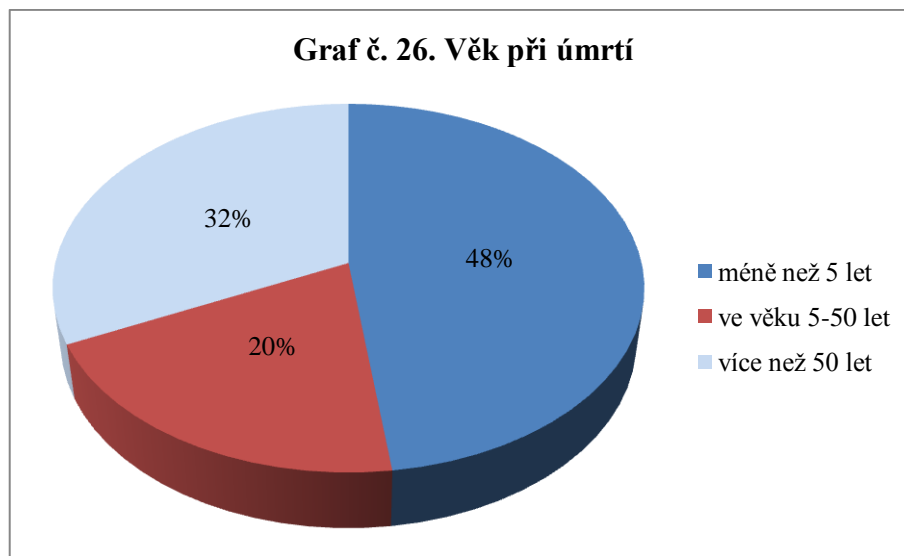
S udáním věku zemřelých se setkáváme sporadicky již od nejstarších dob, ovšem tyto údaje je třeba brát s velkou rezervou či spíše jako orientační. Poměrně často uváděné roky úmrtí nad 80 let (výjimkou nejsou ani století starci) jsou i na dnešní poměry natolik četné, že je zcela evidentně zapisující určoval podle svého subjektivního názoru. U dětí se věk také odhadoval, čemuž nasvědčují převažující zaokrouhlená čísla jako 1 měsíc, ½ roku, ¾ roku, rok, 5 let apod.

S reformami v době osvícenství přichází i zpřesňování matričních údajů. K podrobnějšímu výzkumu byla zvolena data z let 1801-1900. Sledovala jsem jednak dětskou úmrtnost (mrtvorozené, kojence do 1 měsíce, do 1 roku, děti staré 1-5 let a v letech 5-15), věkovou skupinu mladých lidí od 15 do 30 let, dospělé mezi 30-50 roky a potom nejstarší generaci (mezi 50-80 lety a starší 80 let). Vycházela jsem přitom z číselných údajů udávaných v matrikách.

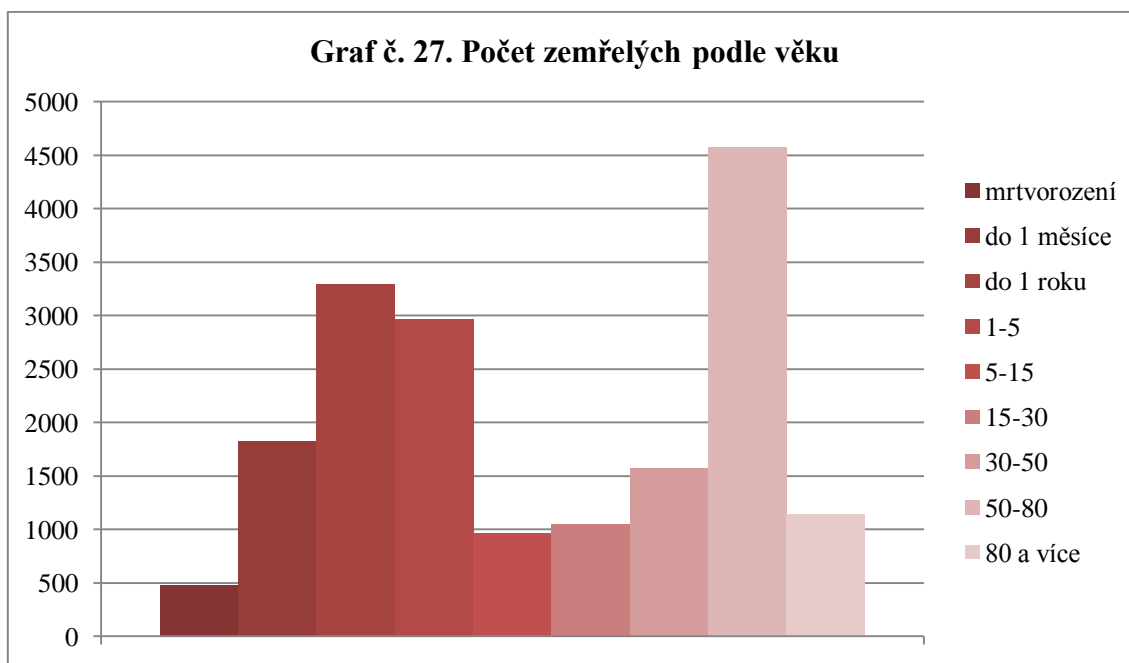
¹³¹ ČÁŇOVÁ, Eliška: *Mor v Čechách v roce 1680* in: Sborník archivních prací 31, 1981, s. 324.

¹³² FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 122.

¹³³ <http://pamatkovykatalog.cz/?element=692498&sequence=1&mode=parametric&isProtected=1&indexId=34326%2F3-4040&action=element&presenter=ElementsResults> [cit. 20. 4. 2016]

Největší skupinu zemřelých představovaly děti do 1 roku, téměř jednu třetinu (31,3%), z toho mrtvorozených bylo 2,7% a mladších jednoho měsíce dalších 10,1%. To souvisí jednak s těžkými porody, velkým počtem dětských nemocí a v neposlední řadě s přechodem z mateřského mléka na běžnou stravu, která za tehdejších hygienických podmínek představovala velké riziko. Pěti let se pak nedožila skoro polovina všech narozených. Nejméně umírali lidé mezi pátým a třicátým rokem (pouze každý devátý člověk zemřel v tomto rozmezí), obdobná situace byla i mezi třicátým a padesátým rokem. Pouhá třetina obyvatelstva na Blatensku překročila padesátku. Přestože v matrikách se nezřídka setkáváme i s nebožtíky staršími osmdesáti i sta let (6,4%), je třeba brát tyto údaje pouze jako orientační, neboť ještě na konci 19. století nebylo výjimkou, že lidé neznali svůj skutečný věk. Pak záviselo zpravidla na faráři, zda se spokojil s pouhým odhadem podle vzezření dotyčného, případně informací od pozůstalých. Ovšem našel se i takový, který si tyto údaje poctivě dopočítával na základě dat z matrik narozených/křtěných, i když to můžeme v Blatné pozorovat až s blížícím se 20. stoletím.

6.4 Příčiny úmrtí ve druhé polovině 19. století

Informace o příčině úmrtí se do matrik začala zapisovat až poměrně pozdě. V Blatné se tak stalo v průběhu roku 1784 (nejprve do stejné kolonky se jménem, vzápětí samostatně). To souviselo s nařízením vydaným 1770, na jehož základě muselo být ohledáno tělo každého nebožtíka a určen důvod jeho skonu.¹³⁴ Přesto ještě během první poloviny 19. století nejsou údaje příliš přesné a věrohodné (opakuje se pouze několik diagnóz stále dokola), což je dáno samozřejmě lékařskými znalostmi té doby.

Proto byla k podrobnější studii vybrána až druhá polovina tohoto století, kde je již patrná větší odbornost a rozmanitost a data mají větší vypovídací hodnotu (celkem se jedná o 9 965 záznamů). Protože neexistoval žádný seznam chorob, závisela formulace na zapisujícím. Jedna a tatáž nemoc¹³⁵ mohla být pojmenována několika různými způsoby (ke konci století se začíná užívat i latinská terminologie). Také z tohoto důvodu jsem se rozhodla seskupit diagnózy podle orgánu, jehož selhání způsobilo smrt:

- nemoci jater (tvrdnutí, zánět)

¹³⁴ LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie: *Z dějin české každodennosti*, Praha 2013, s. 254.

¹³⁵ K nemocem podrobněji LUTONSKÝ, Boleslav – ČERNÝ, Jaroslav: *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha 1995.

- nemoci kostí (kostihryz, kostižer, křivice)
- nemoci krve (chudokrevnost, otrava, vnitřní krvácení, vykrvácení, zastydnutí)
- nemoci mozku (krvácení do mozku, mrtvice, ochrnutí, vodnatelnost, zánět mozkových blan, zápal)
- nemoci plic (dušnost, hniloba, ochrnutí, pneumotorax, rozedma, tuberkulóza, tvrdnutí, zánět, zápal)
- nemoci srdce (ochrnutí, vada)
- nemoci střev (katar, kolika, neprůchodnost, ochrnutí, zánět, průtrž, úplavice, zápal, zatvrdnutí)
- nemoci žaludku (trávicí zimnice, zánět)

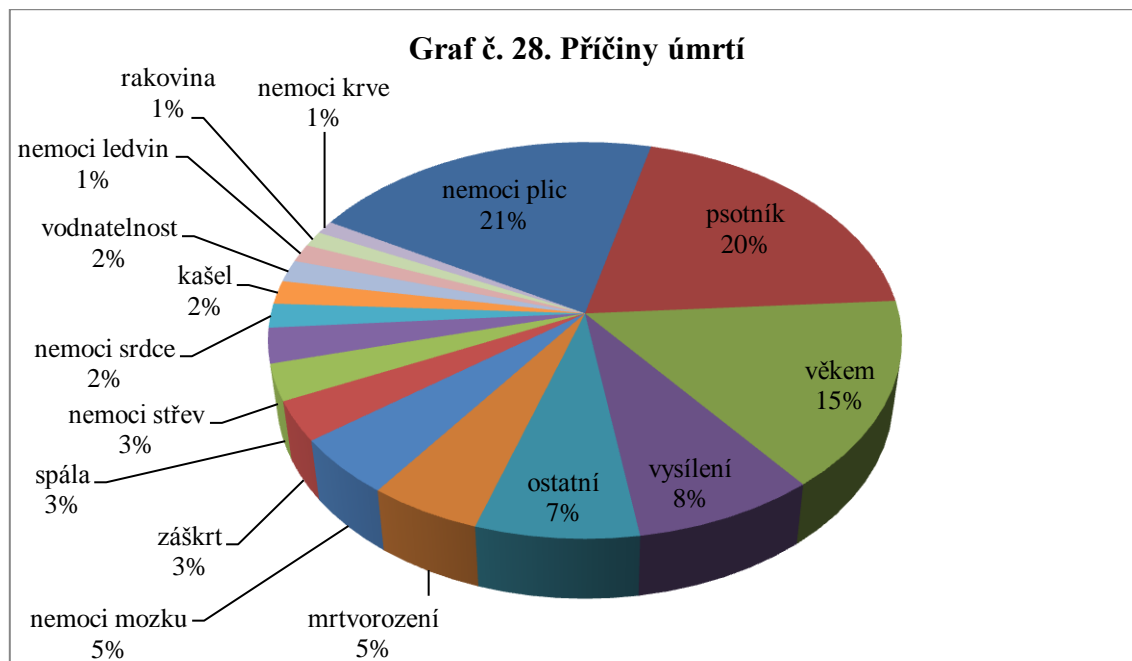
Další skupinu představují choroby, které byly snadno rozpoznatelné a zpravidla obyvatelstvo sužovaly v pravidelných intervalech ve formě epidemií. Vůbec nejvíc postihovala Blatenské nejrůznější onemocnění plic. Téměř stejný počet dětí měl na svědomí tzv. psotník. Tato nemoc se projevovala především silnými křečemi, nicméně jím mohla být označena jakákoli příčina dětského úmrtí.¹³⁶

Patnáct procent lidí zemřelo přirozeným způsobem, ve stáří. Poněkud komplikovaná je skupina nebožtíků, které postihlo vysílení (také přirozená slabost apod.). Jednalo se o všechny věkové skupiny, i když děti a starci převažovali. Přitom není vůbec jasné, jakým způsobem se o sebe odlišovala smrt v důsledku *věku* a *slabosti*. Je možné, že ve druhém případě člověka delší dobu trápil zhoršený fyzický stav a nemohoucnost, proto za příčinu skonu označili *vysílení*. U dětí se s velkou pravděpodobností rozhodovalo mezi *slabostí* a *psotníkem*.

Pouhých 7% zahrnuje choroby a příčiny, které se vyskytly po celé sledované období méně než stokrát. Pět procent se narodilo již jako mrtvých, případně zemřelo během porodu nebo bezprostředně po něm (do několika minut). Matek, jimž se stal porod osudným, bylo v této době již celkem malé množství, pouhých 56 případů (0,6%). Zbýlá procenta zahrnují nemoci různých tělesných orgánů a infekčních chorob.

¹³⁶ PETERKA, Josef: *Cesta k rodinným kořenům aneb Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006, s. 123.

Násilnou smrtí zemřelo 105 osob: 7 se stalo obětí vraždy, 36 se sprovodilo ze světa vlastní rukou a 62 úmrtí nastalo v důsledku nejrůznějších nehod (utopení, uhoření, úraz hlavy atd.). Přehled všech zjištěných příčin úmrtí viz příloha č. 9.

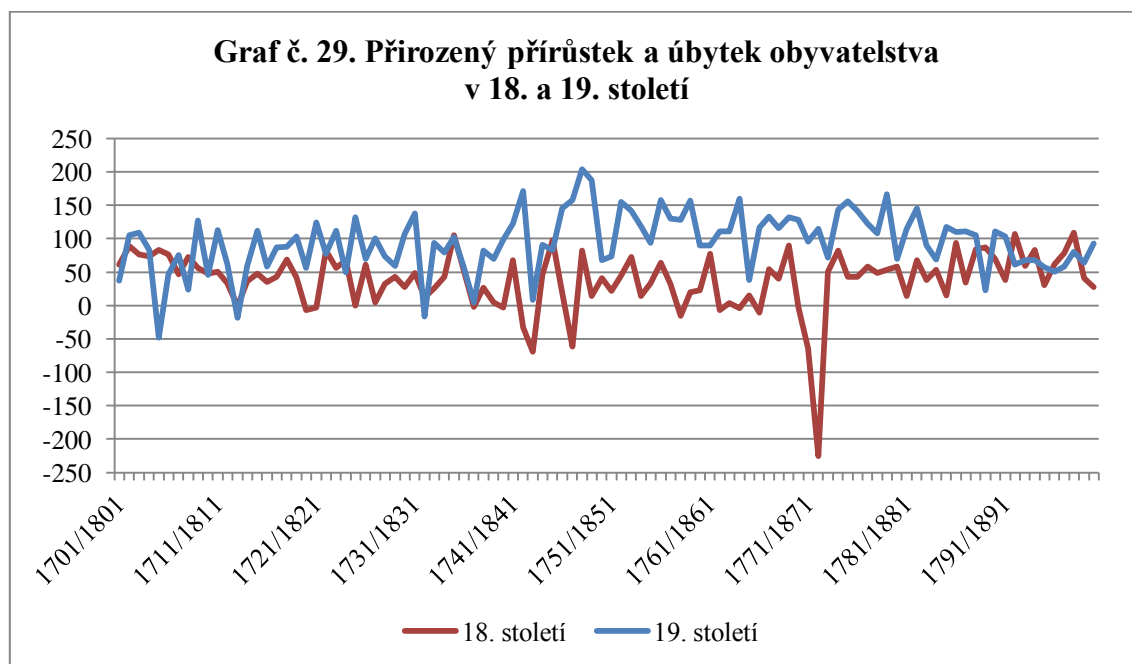

7 DALŠÍ DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE

Do této kapitoly byla zařazena témata, která se věnují detailnějším problémům, jako je například zaměstnání či náboženské složení obyvatel Blatenska. O možnostech budoucího výzkumu pak pojednávám v závěrečné kapitole.

7.1 Přirozený přírůstek obyvatelstva

Přirozený přírůstek označuje rozdíl mezi počtem narozených a zemřelých v dané době. Pokud nabudou údaje záporných hodnot, jedná se o přirozený úbytek. K tomu došlo v 18. století hned několikrát, a to v letech 1713, 1720-1721, 1737, 1743, 1747, 1758 a 1770-1772. Ve všech případech se jednalo o roky, kdy na Blatensku řádily epidemie (viz kapitola č. 6). 19. století zaznamenává úbytek pouze ve třech letech, a sice 1805, 1813 a 1832.

7.2 Cechy a povolání lidí v Blatné

Se zakládáním měst ve 13. století došlo k rozvoji řemesel i obchodu. Práva měšťanů upravovala nejrůznější městská privilegia (právo trhové, mílové, várečné atd.). Lidé z okolních vesnic sem potom přicházeli nakupovat specializované výrobky či směňovat

zboží. Aby se řemeslníkům dostalo ochrany před okolními konkurenty, začali se sdružovat do spolků, které měly svá znamení. Z nich se později na počátku 15. století vyvinuly cechy. Kdo chtěl ve městě provozovat řemeslo, musel se stát členem.¹³⁷

Protože Blatná byla odjakživa městečkem menšího rázu, nebylo možné, aby zdejší řemeslníci mohli soupeřit s vyspělejšími výrobními oblastmi v okolí. Proto lze předpokládat, že původně byla všechna řemesla soustředěna do jednoho společného cechu.

- **bečváři:** Později zvaní též bednáři vyráběli své zboží především při pivovarech. V Blatné se dělili na zámecké a městské. Významné rody jsou: Batistové, Hájkové, Chourové či Klozarové.
- **kameníci:** Začali se zde usazovat až v první polovině 18. století: Berkové, Fialové, Krejčové.
- **kloboučníci:** Sedlečtí.
- **koláři:** Také ti byli ve městě odedávna. Tímto řemeslem se zabývali: Javůrkové, Lexové, Suší a Staňkové (též Skočdopolové).
- **kováři:** Taktéž se dělili na zámecké a městské. Svůj cech tu měli již roku 1658. Staré kovářské rody byly: Covonové, Fuchsové, Hájkové, Klozarové, Růžičkové, Třeštíkové a Šolarové.
- **koželužové:** Alšové, Pelikánové, Tučkové a Vohryzkové.
- **kožešníci:** Hnětynkové, Pěčové, Rozumové a Sýčkové.
- **krejčí:** Samostatný krejčovský cech byl potvrzen již roku 1586. Ze starých rodů k nim náleželi: Baumgartnerové, Buxové, Čadové, Neustädterové, Pěčové (též Zelenkové), Pobudové, Růžičkové a Sýčkové.
- **mlynáři:** Velký význam měl cech mlynářský založený roku 1716, jelikož mlýnů na panství stálo vždy několik. Hille ve svých poznámkách vzpomíná tyto: Bezdědovický, Buzický (též Spoustovský), Čermák, Červený, Dolejší, Hajanský, Hodáň, Jeklík, Lapač, Lhotka, Myštický (též Podhrázký), Nový,

¹³⁷ SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915, s. 181-182.

Nýrečský (čili Mírečský), Podškolský, Pustý a Roudenský (též „V Hutích“).¹³⁸ Siblík zmiňuje ještě mlýn Koubkovský v Hajanech, Nohavický a U Horáků (zanikl před 1599) v Blatné, Janíčkovský v Buzicích (zanikl během třicetileté války) a Maškovský v Myšticích.¹³⁹

- **pekaři:** Pekaři byli v Blatné dvojího druhu, městští a zámeční. Mezi nimi vynikali Bělčičtí, Jedličkové, Jeklíkové a Šemberové.
- **provazníci:** Měchurové, Vazačové.
- **řezníci:** Nejstarším ze všech byl cech řeznický. O něm se dozvídáme v privilegii již roku 1488. Mezi staré řeznické rodiny se řadili: Masákové, Pelikánové, Rozumové, Sádlové či Synkové.
- **ševci:** Ševci patřili k nejrozšířenějším řemeslníkům (viz přehledy níže). Kromě domácího odbytiště využívala jejich služeb armáda. K významným rodům patřili: Fialové, Koubkové, Kostkové, Lahvičkové, Měchurové, Šilhaví, Textorové, Tvrdí, Vanturové nebo Zelenkové.
- **tkalci:** Haidingerové, Kerberové, Merklové, Plavcové a Suší.
- **truhláři:** Původně byli součástí kovářského cechu. K truhlářským rodinám náleželi: Bastianové, Hájkové, Trichové.
- **zedníci:** Fontánové, Rozpachové a Vlachové.¹⁴⁰

V době sepsání berní ruly se ve městě evidují následující: 3 mlynáři, 3 řezníci, 3 kováři, 3 pekaři, 3 ševci, 2 krejčí, 2 kloboučníci, 2 bečváři, 2 zedníci, 2 koželuzi, 1 hrnčír, 1 kolář, 1 provazník, 1 barvír a 1 tesař. Tereziánský katastr eviduje dva řemeslníky na vsích (kovář v Chlumu a krejčí v Buzicích) a 43 ve městě.¹⁴¹

Podle tabákové repartice (1738) bylo na panství (město nepočítaje) 107 sedláků, 59 chalupníků, 78 podruhů, 13 pastýřů, 5 kovářů, 3 hajní, pokrývač, mlynář, kolář a pohodný.¹⁴²

¹³⁸ SOKA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

¹³⁹ SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915, s. 214-216.

¹⁴⁰ SASSMANN, Alois: *Kořeny 2*, České Budějovice 2008, s. 138-141.

¹⁴¹ CHALUPA, Aleš: *Tereziánský katastr český. Svazek 2*. Praha 1966, s. 220-221.

¹⁴² SOKA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

Roku 1753 se v Blatné připomíná již 19 ševců, 11 krejčí, 11 kovářů, 9 tkalců, 9 mlynářů, 8 řezníků, 7 kolářů, 7 koželuhů, 6 zedníků, 5 zámečníků, 4 bečváři, 4 pekaři, 3 pivovarníci, 3 kožešníci, 2 kloboučníci, 2 truhláři, 2 sklenáři, 1 draslář a 1 sedlář.¹⁴³

Informace o počtech jednotlivých řemeslníků můžeme čerpat i z knihy J. Sommera. Podle něj žilo v Blatné roku 1838 218 cechovních mistrů a jiných živnostníků, 99 tovaryšů a 105 učedníků a pomocníků (celkem 422).¹⁴⁴

O situaci v 19. století vypovídají některé prameny z fondu Archiv města Blatná. Zvláště cenná je *kniha blatenských měšťanů a soupisy měšťanů*. Prvně jmenovaná zaznamenává situaci v letech 1829-1906. Do roku 1860 vypočítává celkem 263 měšťanů, poté zápisy prakticky končí (mezi 1861-1899 eviduje již pouze 23 osob).¹⁴⁵ Detailnější informace přináší druhý zdroj. Jedná se o dvě knihy z let 1875-1884, z nichž jedna se zaměřuje na živnostníky (těch se k roku 1875 připomíná 281), další obsahuje jména vlastníků domů v Blatné.¹⁴⁶ V poznámkách J. P. Hilleho lze nalézt též mnoho údajů, včetně neúplného seznamu blatenských rychtářů. Jejich doslovný přepis viz příloha č. 10.¹⁴⁷

7.3 Náboženské složení obyvatelstva

V době zakoupení panství rodem z Rozdražova (původně z Polska) ve druhé polovině 16. století prý v Blatné nebylo ani 10 katolíků a zdejší farář Jan vyznával luterskou víru. Po žádosti pana hraběte k pražskému arcibiskupovi byl poslán kněz nový. Do konce století se značná část obyvatelstva obrátila zpět ke katolické víře.¹⁴⁸ Roku 1604 dal majitel panství, Václav z Rozdražova, nařídit, že všichni blatenští musí být katolického vyznání a žádného nekatolíka mezi sebe přijmout nesmí, a to pod pokutou 50 kop grošů.¹⁴⁹

¹⁴³ DEBNAR, Alexandr: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město*, Blatná 2001, s. 143.

¹⁴⁴ SOMMER, Johann Gottfried: *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt. Achter Band, Prachiner Kreis*, Praha 1840, s. 96.

¹⁴⁵ SOKA Strakonice, AMB, 1489-1945, inv. č. 89.

¹⁴⁶ SOKA Strakonice, AMB, 1489-1945, inv. č. 164.

¹⁴⁷ SOKA Strakonice, HJP, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1; SOKA Strakonice, HJP, 1861-1943, inv. č. 82, kart. 10, sign. 82/1.

¹⁴⁸ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 29-30.

¹⁴⁹ SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915, s. 178.

Roku 1680 se obyvatelé Blatné ucházeli o potvrzení starých městských privilegií. Podmínkou znovuudělení byl doklad o jejich stále katolické víře. Ten jim vystavil děkan Pechenius 18. června.¹⁵⁰

O tom, že zdejší obyvatelstvo nekonvertovalo ani poté, když bylo povoleno jiné vyznání než katolické, nás zpravují matriky narozených, které evidují pouze jedno protestantské dítě, a sice až roku 1898.¹⁵¹ (O židech je pojednáno v následující kapitole.)

Ve fondu Děkanský úřad Blatná se zachoval zajímavý církevní pramen. Jedná se o knihy biřmovanců z let 1758-1831 a 1890. Na jejich základě tak můžeme sledovat, kolik lidí přijalo tuto svátost, odkud pocházeli, kolik jim v té době bylo let, jaký vztah měli k náboženství apod. Nejenže se obřadu účastnili zdejší obyvatelé, velké množství jich přicházelo i z okolních farností v rámci celého vikariátu. Největší událostí bylo bezpochyby biřmování v srpnu 1758, které probíhalo déle než týden a zúčastnilo se ho celkem 7469 křesťanů z širokého okolí. V následujících letech již nikdy nebyla účast takto masivní; pravděpodobně proto, že většina dospělých tak učinila v prvním zaznamenaném roce a v těch dalších se jednalo spíše o jedince o generaci/generace mladší, kteří dospěli do věku, kdy mohli (či chtěli?) obřad sami podstoupit.

Tabulka č. 7. Počet biřmovaných v Blatné

rok	počet biřmovanců	rok	počet biřmovanců
1758	7469	1808	544
1771	600	1818	853
1786	1203	1831	1147
1793	1041	1890	1215

¹⁵⁰ VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 55.

¹⁵¹ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/13241/86> [cit. 20. 4. 2016].

8 ŽIDÉ NA BLATENSKÉM PANSTVÍ

V následující kapitole je stručně nastíněna problematika židů na blatenském panství. Přestože se zde zpravidla usazovali pouze na kratší dobu, najdou se i tací, kteří tu žili několik generací. Situace je však natolik komplikovaná, že kompletní rekonstrukce rodin by vydala na samostatnou práci.¹⁵² Zde jsem se omezila pouze na základní prameny a literaturu.

Židovské obyvatelstvo máme v Blatné sice doloženo až v 17. století, ale jeho přítomnost zde lze předpokládat již dříve. Přesto tato komunita zůstávala až do počátku 20. století poměrně malou. Jako první hovoří písemné prameny o Jarolímovi (či Jeronýmovi), když roku 1622 píše majitel panství hrabě Václav z Rozdražova své manželce, aby se na onoho žida v případě nouze obrátila (hraběti v minulosti již finančně vypomohl). Po požáru města, který vypukl v jeho domě, se Jarolím však z města odstěhoval.¹⁵³ Další vývoj máme zmapovaný již mnohem podrobněji.

8.1 Počet židů v 17. a 18. století

Roku 1683 se v Blatné usadil Samuel Votický, jemuž zde vrchnost pronajala vinopalnu a draslárnu, živil se také prodejem kramářského zboží. Žil se svou ženou Kateřinou a čtyřmi dětmi (Sárou, Izákem, Jákobem a Anelle)¹⁵⁴ v chalupě poblíž panského dvora spolu s mladším bratrem Markem, jeho manželkou Magdalenou a dvěma dcerami (Ester, Krandl) po dobu 30 let. Další rodiny se přistěhovaly roku 1696 (Itzik Šalamoun Votický, žena Kateřina a děti Ludmila, Izák, Anna a Jákob) a 1697 (Vocásek). Roku 1702 bylo v Blatné celkem šest židovských obyvatel. Markus Votický je ve městě připomínán na konci 30. let 18. století. Když zemřel, odstěhovala se vdova po něm

¹⁵² Příkladem takového výzkumu jsou některé práce Lenky Matuškové, cenným zdrojem informací je i časopis *Judaica Bohemiae*.

¹⁵³ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 16-17.

¹⁵⁴ SOKA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

neznámo kam. Pouze několik dní tu strávil Mates Konopka (Kafka), ovšem na příkaz hraběnky Serenyiové musel roku 1776 odejít.¹⁵⁵

Jelikož majitelka panství byla velmi zbožná katolička, lidi jiného vyznání nechtěla trpět. Ti, kteří se rozhodli zůstat, konvertovali ke křesťanství. O tom, že někteří židé přijali katolickou víru, víme z římsko-katolických matrik. Vůbec první záznam pochází z roku 1739¹⁵⁶, kdy byla v kostele v Blatné pokřtěna Ester, dcera Lazara Maschla z Mirotic, která přijala nové jméno, a sice Marie Šťastná.¹⁵⁷ Roku 1757 se ze člena rodu Votických (křestní jméno není uvedeno) díky křtu stal Jan Nepomucký Josef Michael Jáchym Senokol.¹⁵⁸ Do třetice získala v lednu 1778 křesťanské jméno Markéta Opelková i sedmiletá židovská dívka.¹⁵⁹

Jak již bylo zmíněno v podkapitole o vývoji matričních zápisů, absolutistické reformy se dotkly i židovského obyvatelstva. Roku 1766 z nařízení Marie Terezie začaly být evidovány všechny obřezané děti při jednotlivých synagogách (rodné matriky dívek až od 1783), od roku 1784 museli vést rabíni všechny tři druhy matrik (dohled nad nimi připadal až do roku 1869 katolickým farářům). Rovněž bylo stanoveno, že od této doby (s platností od 1. ledna 1788) musí židé začít užívat ustálená a neměnná příjmení.¹⁶⁰ Na výběr byl seznam povolených německých jmen, z nichž si museli zvolit, a následně ho písemně ohlásit příslušnému rabínovi.¹⁶¹

V 70. a 80. letech jsou v Blatné evidovány dvě židovské rodiny.¹⁶² Dvě samostatné chalupy byly obývány rodinami Abrahama Poppera a Abrahama Votického (později

¹⁵⁵ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 17-18.

¹⁵⁶ Slonim hovoří ještě o křtu dcery Šalamouna Léviho před rokem 1728 (s. 18), ten se ale nepodařilo dohledat.

¹⁵⁷ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2269/245> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁵⁸ Slonim chybně uvádí rok 1756 (SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 18). Tuto informaci převzal nepochybně z Hilleho kapitoly o dějinách panství, kde je také uveden letopočet 1756. (VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926, s. 81) <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2270/119> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁵⁹ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2271/204> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁶⁰ MAUR, Eduard: *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in: *Historická demografie* 6, 1972, s. 52.

¹⁶¹ BURDOVÁ, Pavla: *Nařízení o užívání příjmení v 18. století* in: *Demografie* 29, 1987, s. 349; podrobněji EBELOVÁ, Ivana – WOITSCH, Jiří – BAHENSKÝ, František: *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska V. Židovské obyvatelstvo v Čechách v letech 1792-1794*, Praha 2007, s. 17-18.

¹⁶² SOKA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 80, kart. 10, sign. 80/1.

Itzika Manna).¹⁶³ V soupisu židovského obyvatelstva z roku 1783 je zaznamenán ale již pouze Abraham Votický se ženou a čtyřmi dětmi.¹⁶⁴

V knihách židovských familiantů z počátku 19. století je uvedena jen Poxlina Votická¹⁶⁵ (po ní chalupu převzala rodina Sattlerů, viz níže). Dále žil v Blatné rod Glücksmannů¹⁶⁶ (po Izákovi nastoupil jeho syn Mojžíš). Roku 1843 se přistěhoval Leopold Kafka se ženou Rosalií.¹⁶⁷ Izák Künzman se ve městě usadil 1795 a po roce 1800 následovali další.¹⁶⁸

8.2 Počet židů v 19. století

Na konci 19. století přišly změny a pohled na židy se začal měnit, jejich přítomnost začala být vítána.¹⁶⁹ V Blatné se židovské rodiny střídaly velmi často, některé tu nevydržely ani jednu generaci (Stražák/Stražan, Gibian/Kilián, Šalamoun Fischl, Ezechiel Bloch, Nathan Kohn).¹⁷⁰ Našly se ale i takové, jež se tu usadily natrvalo (Ehrlichovi, Sonnenscheinovi, Kafkovi či Sattlerovi). Počet židů stoupl ze sedmi (1827) na 27 (1869).¹⁷¹ Zápisy o narození jejich dětí nacházíme hojně v blatenských římsko-katolických matrikách¹⁷². Roku 1830 se uvádí Marie Sattlerová z Buzic¹⁷³, o rok později její sestra Barbora¹⁷⁴, poté následuje přestávka až do 1842, kdy se objevuje v Blatné

¹⁶³ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 18-19.

¹⁶⁴ EBELOVÁ, Ivana: *Soupis židovských familiantů v Čechách z roku 1783 II.*, Praha 2010, s. 173. (Soupis pro rok 1793 žádnou židovskou rodinu v Blatné neeviduje.)

¹⁶⁵ <http://www.badatelna.eu/fond/2098/reprodukce/?zaznamId=401639&reproId=586713> [cit. 20. 4. 2016], stejně tak i v soupisech židovského obyvatelstva z roku 1799 (http://pvh.ff.cuni.cz/zidi/Prachensko_1799.pdf [cit. 20. 4. 2016]).

¹⁶⁶ <http://www.badatelna.eu/fond/2098/reprodukce/?zaznamId=401639&reproId=586716> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁶⁷ <http://www.badatelna.eu/fond/2098/reprodukce/?zaznamId=401639&reproId=586719> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁶⁸ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 19.

¹⁶⁹ Podrobněji např. EBELOVÁ, Ivana – WOITSCH, Jiří – BAHENSKÝ, František: *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska V. Židovské obyvatelstvo v Čechách v letech 1792-1794*, Praha 2007, s. 13-21.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 23.

¹⁷² Židovské matriky uložené v NA evidují blatenské židy až ve 20. století. Dá se předpokládat, že starší knihy se nedochovaly. Římsko-katolické matriky farností Blatná jsou tak cenným pramenem pro studium zdejšího židovského obyvatelstva.

¹⁷³ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2278/269> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁷⁴ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2278/295> [cit. 20. 4. 2016].

první z Kafků, a sice Juliana¹⁷⁵, dcera Izraela Kafky, roku 1844 Fridrich, syn Leopolda Kafky, o dva roky později jeho bratr Emanuel¹⁷⁶ a nakonec v listopadu 1847 sestra Julie¹⁷⁷.

Sonnenscheinovi jsou poprvé zmiňováni 1843, kdy je v matrice oznámeno narození Rosalie, řečené Resi¹⁷⁸, jejímž otcem byl Hermann Sonneschein, obchodník z Čekaníc. V prosinci následujícího roku přibyla do rodiny další dcera, Berta¹⁷⁹.

Děti Davida Sattlera z Blatné bylo celkem sedm. Jako první se narodila dvojčata Löwy Leopold a Kateřina (1845)¹⁸⁰, další v pořadí byli Josef¹⁸¹ (1847), Alžběta¹⁸² (1850), opět dvojčata Johana a Eleonora¹⁸³ (1853) a Julius¹⁸⁴ (1854).

Kromě zmiňovaných dětí se v Blatné eviduje ještě Jákob Brumlík¹⁸⁵ (1847) a Šimon Ehrlich¹⁸⁶ (1854), v Hajanech pak Karolína Benešová¹⁸⁷ (1853).

Ve druhé polovině 19. století přišly do Blatné další rodiny, čímž se počet židů rozrostl až na 83 v roce 1900.¹⁸⁸ Patřili k nim Baschovi, Druckerovi, Frantlovi, Hellerovi, Irrlacherovi, Krausovi, Neumannovi, Rampovi, Sabatovi, Weiglovi, Winternicovi a Zuzakovi.¹⁸⁹

Protože zdejší vrchnost, jak už bylo řečeno, vždy tvrdě prosazovala katolictví, tvořila židovská komunita na panství pouze malou skupinu. Teprve roku 1871 nechal David Sattler v Blatné č. p. 22 zřídit byt pro rabína a modlitebnu. Vrcholu dosáhla zdejší

¹⁷⁵ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/33> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁷⁶ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/60> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁷⁷ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/102> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁷⁸ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/45> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁷⁹ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/60> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸⁰ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/70> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸¹ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/93> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸² <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/138> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸³ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/180> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸⁴ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/208> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸⁵ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/93> [cit. 20. 4. 2016].

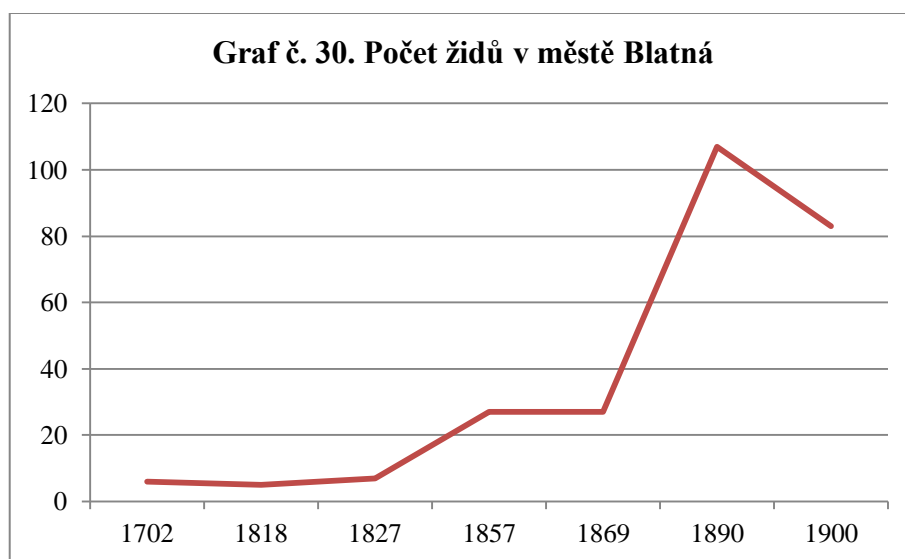
¹⁸⁶ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2275/198> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸⁷ <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/2279/339> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁸⁸ SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915, s. 201.

¹⁸⁹ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 20-21.

populace roku 1890 (107 židů), poté se jejich počet snižoval v důsledku stěhování do větších měst.¹⁹⁰

¹⁹⁰ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 21.

9 JMÉNA BLATENSKÝCH OBYVATEL

Jediným oficiálním označením každé osoby bylo až do 18. století pouze křestní jméno. Na konci roku 1770 bylo nařízeno, že musí každý užívat pouze jedno stálé a neměnné příjmení namísto rozšířených příjmí¹⁹¹, která ale nebyla ještě všude ustálená a plnila funkci spíš jakýchsi přízvisek pro snazší identifikaci lidí shodného křestního jména v jedné vsi (zvláště komplikovaně působila v úředním styku tzv. *příjmí po chalupě*). V občanském zákoníku z roku 1786 bylo zakotveno, že žena sňatkem přejímá příjmení svého muže, stejně jako jejich budoucí potomci. Proti tomu se děti nemanželské musí jmenovat po své matce.¹⁹²

Problematikou blatenských jmen se zabýval Jan Pavel Hille (viz 2. kapitola). Jeho soupis příjmení z obce Blatná vznikl pravděpodobně jako „vedlejší produkt“ bádání, neboť víme, že vytvářel rodokmeny na základě matrik a zkoumal také církevní prameny zdejších obcí. Jeho práce *Jména rodin usedlých v Blatné v letech 1533-1850* byla vydána roku 1937 z iniciativy Okresního muzea v Blatné.¹⁹³ Jedná se o třináctistránkový seznam opatřený pouze krátkou úvodní poznámkou, která končí slovy „...Sestaven jest dle nejstarších gruntovních knih, matrik a listin. Připojené letopočty znamenají, kdy se ta rodina v Blatné nejdříve připomíná.“ Celkově je zde uvedeno 773 příjmí a příjmení. To je méně než poloviční číslo, než ke kterému jsem dospěla sama. Rozdíl mezi oběma údaji je způsoben tím, že Hille bral v potaz pouze Blatnou-město a časově se omezil rokem 1850¹⁹⁴. Právě druhá polovina 19. století přinesla značný nárůst nových jmen v důsledku většího stěhování obyvatelstva.

Do přehledu byla zahrnuta příjmí a příjmení, která se vyskytla v matrikách křtěných/narozených, oddaných i zemřelých (seznam matrik viz kapitola č. 1) v letech 1632-1900 (včetně židovských), a navíc přidána ta, jež se vyskytují v Hilleho práci

¹⁹¹ K problematice vzniku příjmí např. MOLDANOVÁ, Dobrava: *Naše příjmí*, Praha 2010, s. 7-10.

¹⁹² BURDOVÁ, Pavla: *Nařízení o užívání příjmení v 18. století* in: *Demografie* 29, 1987, s. 348-349.

¹⁹³ SOUKUPOVÁ, Silvie: *Jan Pavel Hille. Blatenský kněz a regionální historik*, Městské muzeum v Blatné 2011, s. 31.

¹⁹⁴ J. P. Hille sepsal ještě *Starousedlé rodiny selské na Blatensku* (SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 86, kart. 11, sign. 86/1), v nichž se kromě Blatné zabýval i okolními panstvími.

(jedná se především o jména z 16.-17. století; Hille ovšem neuvádí konkrétní zdroje původu jednotlivých příjmí a příjmení).

Jejich podoba je uvedena v dnešním mužském tvaru (Nowak-Novák, Gedliczka-Jedlička, Maurek-Mourek apod.; pokud již neexistují, byla transkribována podle pravidel současné češtiny: Gebak – Jebák). Především jména německá získala během let několik možných variant zápisu (Schmid/Schmidt, Hartmann/Hartman, Fuchs/Fux), ovšem i u některých ryze českých se dá předpokládat společný prapůvod (Kop/Kopa, Kaval/Kavale, Jabůrek/Javůrek). Proto je třeba brát celý seznam jako orientační přehled, jehož možnosti nebyly ani zdaleka vyčerpány. Teprve důkladným studiem jednotlivých rodů v průběhu času bude možné zjistit, jak se konkrétní jména utvářela, zda vedle sebe existovaly vždy všechny obměny, či došlo k rozštěpení na dvě nebo více samostatně se vyvíjející varianty. Kompletní přehled viz příloha č. 11.

Cizí původ má rodina Fontánů. Původně se psali Fontana a na Blatensko přišli až z Itálie. Nejstarší z rodu, Jan psaný Vlach, je připomínán roku 1666 jako zedník. Ani Hoffmannovi nejsou zdejší. Do Blatné přicestovali z Německa od Kolína nad Rýnem.¹⁹⁵ Během druhé poloviny 19. století dochází k velké migraci obyvatelstva a s ním se na Blatensko dostávají zcela nová příjmení, která se zde dosud nevyskytovala. Jména, která mají svůj původ v místních názvech (Blatenský, Thorovský, Tachovský apod.), náležela původně židům, kteří se na Blatensku usadili a přijali zde katolickou víru.¹⁹⁶

9.1 Vymřelá příjmení

Vymřelá příjmení představují velmi specifickou skupinu. Patří sem jak jména vymizelá přirozeně, tedy s úmrtím svých nositelů, tak i ta, jichž se lidí „zbavovali“ kvůli jejich hanlivé povaze (např. již zmíněný Jebák). Většina jmen spadá do kategorie první. Tyto údaje vznikly na základě srovnání seznamu blatenských příjmí/příjmení s informacemi, které každoročně uveřejňuje Ministerstvo vnitra ČR na svých internetových stránkách.¹⁹⁷ V případě, že v tomto zdroji nebyly nalezeny, došlo ještě ke srovnání

¹⁹⁵ SASSMANN, Alois: *Kořeny 2*, České Budějovice 2008, s. 137.

¹⁹⁶ SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003, s. 18.

¹⁹⁷ Jedná se o *Přehled četnosti všech příjmení* (ke 2. 2. 2016) dostupný z <http://www.mvcr.cz/>.

s přehledem, jenž uvádí ve své knize *Naše příjmení* (1897) Antonín Kotík (bohužel zde nejsou všechna tehdejší jména, ale pouze Kotíkem shromážděný seznam). Tento postup byl zvolen zcela záměrně, protože umožňuje sledovat vymírání v průběhu času, tedy za posledních 120 let. Příjmení, která existovala ještě v době Kotíkově, jsou zvýrazněna. U ostatních lze předpokládat, že vymizela nejpozději během 19. století, případně se může jednat o zkomolenou podobu dosud existujícího příjmení, které ale nebylo rozpoznáno. Celý přehled viz příloha č. 12.

10 MOŽNOSTI A LIMITY PRAMENŮ

V předchozích kapitolách byly představeny jak základní demografické ukazatele, tak i detailnější studie. Jelikož pramenů, které k bádání můžeme využít, je obrovské množství, nebylo z časových ani technických důvodů reálné je všechny vyčerpat. Stejně tak s postupujícím výzkumem vyvstávaly stále nové otázky a problémy, jimž by bylo možné se také věnovat. Proto jsem se rozhodla na závěr své práce přidat kapitolu, kde bych alespoň nastínila možnosti budoucího výzkumu. Není pochyb o tom, že časem se objeví ještě další témata, která by zasluhovala pozornost.

10.1 Natalita

Matriky, jakožto zásadní pramen při tvorbě této práce, poskytují téměř neomezené možnosti výzkumu. Kromě hlavních demografických ukazatelů lze z knih pokřtěných/narozených zjišťovat i další informace. Jedno z témat, které bylo opomenuto, je rodina. Má to však své opodstatnění. Jedná se totiž o velmi detailní problematiku, jež by, pokud by se měla týkat celého panství, byla z časového hlediska velmi náročná.

Za prvé lze zkoumat velikost rodin (k tomu stejně dobře poslouží i soupisy poddaných), čili kolik potomků průměrně připadá na každé manželství. Zde se nabízí otázka, jaké procento tvořily tzv. předsňatkové děti (narozené osm a méně měsíců po svatbě). S tím souvisí i zjišťování věku prvorodiček (nejmladší/nejstarší). Stejně tak můžeme pozorovat, do jakého roku života byly ženy schopny otěhotnět, respektive porodit, a zda se to průběhem času měnilo či nikoli. Neméně zajímavá jsou zjištění, jaká doba uplynula mezi sňatkem a prvním porodem (vyjma již zmiňovaných předsňatkových dětí), případně zda mohla být ovlivněna věkem jednoho z partnerů; stejně tak i délka intervalů mezi jednotlivými porody. Další otázka, která při výzkumu nastala, je, do jaké míry může mít vliv sociální postavení rodičů na počet jejich vlastních dětí. Rodilo se jich víc ve městech než na vsích?

Také roční doba (a zemědělský cyklus) měla zcela jistě vliv na dobu početí, a tím i následné narození, což je další (opět neméně náročný) námět ke zpracování do budoucna.

10.2 Sňatečnost

Také matriky oddaných lze využít k dalšímu bádání. V kapitole o sňatečnosti jsem se věnovala věku snoubenců při uzavření manželství. Kromě toho by bylo možné oba tyto údaje vzájemně porovnávat a určovat věkový rozdíl mezi manžely (zvláště zajímavé je například sledovat, do jaké míry si starší vdovci brali o generaci mladší dívky, s nimiž mohli zakládat nové rodiny, či jaká byla průměrná délka manželství). V případě, že jeden z páru přišel o partnera, jaká doba uplynula mezi pohřbem a dalším sňatkem? A jaký byl průměrný věk osob vstupujících do druhého (případně třetího) svazku? Pocházeli snoubenci ze stejné sociální vrstvy? Nejen na tyto otázky by se daly hledat odpovědi.

Velké téma představuje migrace. Až do zrušení nevolnictví nemohli lidé bez povolení vrchnosti cestovat mezi různými panstvími, nicméně po roce 1781 jim v tom již teoreticky nic nebránilo. Sledovat osudy všech lidí z Blatenského panství bude ovšem velmi časově náročné. Svatby se sice zpravidla konaly v místě bydliště nevěsty (také lze v budoucnu sledovat, na kolik to platilo), takže evidovat jejich mimopanské manžely by nemělo působit obtíže, nicméně muži, kteří se vydali za hranice svého bydliště, se nemuseli zastavit pouze na vedlejším panství. V případě, že obřad probíhal v místě bydliště ženicha (a nevěsta byla odjinud), mohou vedle matrik pomoci například knihy povolení k sňatku či další prameny.

Přínosné (také pro kulturní antropologii) je shromažďování informací ohledně doby konání svateb, tzn. v jakém měsíci či dnu v týdnu proběhla. Tradice ruku v ruce s pragmatismem prosazovala úterý v době, kdy se nevykonávaly žádné zemědělské práce. A právě sledování příčin odchylek od těchto zažitých pravidel může odhalit na první pohled skryté skutečnosti (např. sňatek byl uspíšen, protože nevěsta již byla těhotná).

10.3 Mortalita

Do třetice ani problematika mortality nebyla úplně vytěžena. Stejně jako v předchozích případech, i zde je možné zjišťovat sezónní výkyvy. Umírali lidé více v létě z namáhavé zemědělské práce, nebo naopak podléhali nemocem v zimě, kdy nebyl dostatek oblečení ani potravy? A lišila se situace mezi dospělými a dětmi (případně i starými lidmi)?

Jaká je průměrná délka života lidí v jednotlivých časových obdobích? Jak moc jsou spolehlivé údaje o věku nebožtíků ze 17. a 18. století a lze je ke statistice použít? Také otázka, kdo umíral dříve, zda muži či ženy, by si zasloužila pozornost.

10.4 Povolání

O řemeslnických rodech v Blatné bylo stručně pojednáno v 7. kapitole. K dalšímu studiu lze využít kromě matrik oddaných, v nichž se uvádí povolání ženicha (ne každý muž se oženil, a ne vždy to bylo v jeho farnosti, takže část populace by tímto způsobem z výzkumu vypadla), prameny z fondů jednotlivých cechů ze SOkA Strakonice (např. knihy vydaných vandrovních knížek, pracovních knížek apod.).¹⁹⁸ Opět jsou k dispozici i nejrůznější výpisky od J. P. Hilleho, které mohou posloužit jako srovnávací či doplňující materiál. Kromě dalších řemeslnických rodů je možné sledovat, zda se řemeslo drželo v rodině, jestli byli oba snoubenci z rodů vykonávajících totéž řemeslo atd.

Poslední téma se netýká ani tolik zaměstnání, jako sociálního postavení. Jsou jimi tzv. svobodníci, neboli osobně i majetně svobodní lidé (vyskytovali se převážně v jižních Čechách). Přestože se jednalo o velmi malou skupinu (na Blatensku pouze jednotlivci), je možné některé z nich v pramenech dopátrat. Tereziánský katastr připomíná roku 1716 v Dobšicích Jana Mináře, Hille dokonce se svých poznámkách eviduje i všechny jeho nástupce na č. p. 6 až do roku 1902¹⁹⁹. Nicméně pouze další studium ukáže, zda na panství bydleli ještě jiní svobodníci, případně jaké byly jejich

¹⁹⁸ V době psaní této práce probíhalo jejich zpracování a tvorba inventářů, proto nebylo možné s nimi pracovat.

¹⁹⁹ SOkA Strakonice, *HJP*, 1861-1943, inv. č. 81, kart. 10, sign. 81/1.

osudy. K tomu je možné využít i prameny z Národního archivu, jako jsou svobodnické knihy, seznamy svobodníků a další.

10.5 Příjmení a křestní jména

Problematické týkající se příjímí, respektive příjmení, byla věnována celá kapitola, nicméně toto téma ještě zdaleka není vyčerpáno. Jelikož se panství Blatná nachází v oblasti jižních Čech, tak i zde se můžeme setkat s fenoménem tzv. příjímí po chalupě, čili přízvisek, jež získal nový majitel usedlosti bez ohledu na to, jaké měl původně příjímí on sám. Takováto jména lze identifikovat jednak v matrikách (objevují se zápisy typu *Matěj Novotný vulgo (také řečený) Otčenášek*), i v soupisech poddaných. Často studium zkomplikuje fakt, že daná osoba je zapisována několika různými způsoby (jednou jako Novotný, podruhé Otčenášek, potřetí oběma přízvisky), stejně tak jeho potomci. Jindy zůstává skutečnost, že člověk užíval více příjímí, skryta zcela. Teprve srovnáváním matrik a soupisů poddaných lze na základě jmen rodičů a jejich potomků (velmi užitečné jsou údaje o věku dětí) identifikovat dvě na první pohled různé rodiny jako jednu a tutéž.

Už od nejstarších dob však měl člověk i druhé, respektive první, jméno, tedy křestní, zpravidla podle některého ze světců, čímž byla možnost výběru značně omezena. Existovala jen malá skupina ženských a mužských jmen, která se po celé generace prakticky neměnila. V tomto případě lze sestavit žebříček podle četnosti pro obě pohlaví, sledovat změny (nárůst/úbytek jmen) v delším časovém horizontu, či se věnovat některým podrobnějším problémům (jména nemanželských dětí, dvojčat/trojčat). Velkou roli ve výběru hrálo i roční období či měsíc; proto se na podzim často rodiče rozhodli pojmenovat dceru Kateřina a syna Václav. Ovšem do jaké míry se toto pravidlo na Blatensku uplatňovalo, je také otázkou případného budoucího výzkumu.

Třetí téma, které se jmen dotýká nepřímo, je studium gramotnosti obyvatelstva. Tu můžeme sledovat nejlépe na tom, zda se byl daný člověk schopen podepsat (jiné písemné projevy celé skupiny obyvatelstva v podstatě nemáme). K tomu lze využít matriky, v nichž jsou od roku 1784 znamenány podpisy svědků (křtů i sňatků), snubní

protokoly evidují jména snoubenců, do josefínského a stabilního katastru se museli podepisovat majitelé nemovitostí, stejně tak jako na archy v rámci pravidelného sčítání lidu ve druhé polovině 19. století.

10.6 Jiné

Na závěr je tu ještě skupina menších témat, která by z demografického hlediska také měla svůj význam. Předně je to problematika židů na panství. Některé významné rody byly sice představeny na základě matričních záznamů a dalších pramenů hromadné povahy, nicméně celkový soupis všech jednotlivců prozatím chybí.

Další téma představuje vojenství. Knihy hnanců, soupisy vojenských nováčků, záložníků, invalidů atd. poskytují celou řadu informací, které umožňují zkoumat tuto problematiku podrobněji.

O kriminalitě na panství se několikrát ve svých pracích zmiňuje Hille. I matriční záznamy často naznačují, že došlo k trestnému činu (zabití, vraždy, potyčky apod.). Nejen ze soudních knih lze čerpat při zpracovávání tohoto tématu.

Poslední otázkou, která vyvstala, je vystěhování do Ameriky. Kromě několika drobných poznámek Hilleho se zatím nepodařilo objevit jiný pramen, z něhož by se dalo při studiu vycházet. Nicméně je jasné, že emigrace se Blatenských také týkala, neboť v různých pracích o dějinách města se často setkáváme s poznámkou, že i odsud odešlo velké množství lidí do Ameriky.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zachytit demografický vývoj jihočeského panství Blatná s přihlédnutím k otázkám sociálním na základě dochovaných archivních pramenů. Ty umožnily stanovit za spodní časovou hranici přelom 16.-17. století, druhý mezník pak představuje rok 1900, jímž končí většina digitalizovaných matrik. Zároveň s počátkem 20. století dochází k velkým společenským změnám, které už byly odstartovány v polovině předcházejícího století, kdy tradiční panství zanikla a nově převzaly správu obcí politické a soudní okresy. Nicméně tyto změny mají pro historicko-demografický výzkum pouze nepatrný význam. Zavedené systémy ve vedení matrik, sčítání obyvatelstva apod. pokračovaly bez větších zásahů i nadále. Kde lze rozvolnění dosavadních zvyklostí pozorovat nejvíce, jsou města a s nimi spojená migrace obyvatelstva (především za prací). Tato problematika by jistě stála za pozornost, i když její časové vymezení by si zasloužilo rozšířit až do 1. poloviny 20. století.

Kromě základních demografických ukazatelů, jako je natalita, sňatečnost či mortalita, byly provedeny i některé podrobnější sondy v kratším časovém horizontu, především kvůli neúplnosti či nedostatku pramenů pro nejstarší dobu. Původní vize a cíle se nejen naplnily, ale v mnoha ohledech i předčily očekávání, což souvisí s hlubším proniknutím do dané tematiky. Čím více otázek bylo zodpovězeno, tím více nových však vyvstávalo. Některé jsem považovala za natolik zajímavé, že jsem se jimi zabývala blíže. Např. na základě studia sociálního původu matek, které porodily nemanželské dítě/děti, bylo zjištěno, že ženy z nejchudších vrstev představovaly pouze čtvrtinu až pětinu, nikoli většinu, jak se často mylně udává. Znázornění jednotlivých statistik formou tabulek a grafů bylo zvoleno zcela záměrně již předem, neboť umožňuje velmi rychlé proniknutí do celé problematiky a během krátké chvíle si čtenář udělá přesnou představu o každém z témat.

Při studiu matrik jsem našla více jak 81 000 pozitivních záznamů, čili takových, které se týkaly lidí žijících na blatenském panství. Jelikož se jednalo o velké množství dat, ponechala jsem jejich kontrolu stranou s tím, že pokud byly snad některé jednotliviny opomenuty, na výsledcích by se to nemělo projevit.

Celkově výzkumy ukázaly, že Blatná představuje oblast s poměrně dobře dochovanými archiváliemi. Kromě některých církevních pramenů (*soupis poddaných podle víry, soupisy duší, zpovědní seznamy* z některých let apod.) je možné k historicko-demografickému bádání využít široké spektrum písemností, které byly podrobně představeny v 1. kapitole. Tento souhrn, který zcela jistě není vyčerpávající, může pomoci případným budoucím badatelům v rychlejší orientaci a získat představu, co vše lze ke studiu v této oblasti využít. Přestože tato práce velké množství otázek ozřejmila, ještě více jich zůstává nezodpovězeno a naskytá možnost dalšího studia.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Prameny

Národní archiv:

NA, *Archiv pražského arcibiskupství*, 1221-1950, inv. č. 1338, 1583, 1604, 1607, 1610, 1613, 1616, 1623, 1626, 1629, 1631.

NA, *Josefský katastr*, 1785-1875, inv. č. 3170-3175.

NA, *Stabilní katastr – duplikát*, 1826-1878, inv. č. 5752, 5756, 5760, 5762, 5763, 5775, 5776, 5777, 5781, 5782, 5783, 5786, 5787, 5795, 5796, 5797, 5803.

NA, *Tereziánský katastr*, 1684-1790, inv. č. 2279.

SOkA Strakonice:

SOkA Strakonice, *Archiv města Blatná*, 1489-1945, inv. č. 21-22, 89, 164-165, 168-169.

SOkA Strakonice, *Děkanský úřad Blatná*, 1629-1949 (nezpracováno), kniha zkoušek snoubenců (1780-1831), kniha zkoušek snoubenců (1831-1852), kniha zkoušek snoubenců (1852-1856), kniha biřmovanců (1758-1831), kniha biřmovanců (1890).

SOkA Strakonice, *Hille Jan Pavel*, 1861-1943, inv. č. 80-82, 86-87, 107, 115, 139, 142.

Vydané prameny

Berní rula č. 27. Kraj prácheňský I. díl, ed. Antonín Haas, Praha 1954.

ČÁŇOVÁ, Eliška: *Mor v Čechách v roce 1680* in: Sborník archivních prací 31, 1981, s. 265-337.

ČÁŇOVÁ, Eliška: *Status animarum pražské arcidiecéze z roku 1651* in: Sborník archivních prací 29, 1979, s. 20-55.

EBELOVÁ, Ivana: *Soupis židovských familantů v Čechách z roku 1783 II.*, Praha 2010.

CHALUPA, Aleš: *Tereziánský katastr český. Svazek 2.* Praha 1966.

MARAT, František Xaver: *Soupis poplatnictva 14 krajův království Českého z roku 1603.* Praha 1898.

MAUR, Eduard – PÍŠOVÁ, Dagmar: *Sčítání konzumentů soli v Čechách roku 1702* in: Historická demografie 18, 1994, s. 7-67.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav: *Zpovědní seznamy arcidiecése pražské z r. 1671-1752. VIII., Prácheňsko*, Praha 1931.

Literatura

- BAHENSKÝ, František: *Velké dějiny zemí Koruny české. Lidová kultura*, Praha 2014.
- BURDOVÁ, Pavla: *Nariadení o užívání příjmení v 18. století* in: *Demografie* 29, 1987, s. 348-349.
- ČÁŇOVÁ, Eliška: *K problematice studia zpovědních seznamů arcibiskupství pražského jako prameny pro demografickou statistiku* in: *Historická demografie* 5, 1971, s. 47-60.
- ČÁŇOVÁ, Eliška: *Prameny pro demografickou statistiku v archivu pražského arcibiskupství* in: *Historická demografie* 4, 1970, s. 19-32.
- DEBNAR, Alexandr: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město*, Blatná 2001.
- DVOŘÁČEK, František: *Soupis obyvatelstva v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v letech 1754-1921*, Praha 1926.
- EBELOVÁ, Ivana – WOITSCH, Jiří – BAHENSKÝ, František: *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska V. Židovské obyvatelstvo v Čechách v letech 1792-1794*, Praha 2007.
- FIALOVÁ, Ludmila: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998.
- HAAS, Antonín: *Vývoj populace v Prácheňsku v letech 1650-1910* in: *Sborník pro hospodářské a sociální dějiny I.*, 1946, s. 40-62.
- HILLE, Jan Pavel: *Jména rodin usedlých v Blatné v letech 1533-1850*, Okresní muzeum v Blatné 1937.
- HOFMANN, Gustav: *Blatenský velkostatek v polovině 19. století* in: *Sborník archivních prací* 8, 1958, s. 98-130.
- JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.
- KALIBOVÁ, Květa: *Úvod do demografie*, Praha 2001.
- KÁRNÍKOVÁ, Ludmila: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754-1914*. Praha 1965.

KASALICKÝ, Václav – LUTONSKÝ, Boleslav: *Německo-český slovník pro genealogy*, Praha 1997.

KOTÍK, Antonín: *Naše příjmení. Studie ku poznání příjmení československých, s ukázáním jejich hojnosti, rozmanitosti a namnoze zvláštního rázu a s pokusem o vysvětlení jich původu a smyslu*, Praha 1897.

KOUBÍK, Vladimír: *Průvodce městem Blatná*, Městský úřad Blatná, 1994.

KRYL, Rudolf: *Neznámé prameny sčítání obyvatelstva v Čechách* in: *Demografie* 3, 1961, s. 253-257.

KŘIVKA, Josef: *Význam poddanských seznamů pro demografické bádání* in: *Historická demografie* 4, 1970, s. 50-58.

LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie: *Z dějin české každodennosti*, Praha 2013.

LUTONSKÝ, Boleslav – ČERNÝ, Jaroslav: *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha 1995.

MAREŠ, Jan: *Latinsko-český slovník pro genealogy*, Praha 1996.

MAUR, Eduard: *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)* in: *Sborník archivních prací* 20, 1970, s. 425-457.

MAUR, Eduard: *Historická demografie*, Praha 1983.

MAUR, Eduard: *Populační vývoj českých komorních panství po válce třicetileté* in: *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica* 3, 1972, s. 9-80.

MAUR, Eduard: *Problémy farní organizace pobělohorských Čech* in: *Traditio et Cultus*, uspořádala Zdeňka Hledíková, Praha 1993, s. 163-176.

MAUR, Eduard: *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in: *Historická demografie* 6, 1972, s. 40-59.

MICHÁLEK, Jan: *Sborník k 750. výročí Blatné. Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné*, Blatná 1985.

MÍKA, Alois: *Počet obyvatelstva zvláště městského v českých zemích před třicetiletou válkou* in: *Demografie* 14, 1972, s. 193-202.

MOLDÁNOVÁ, Dobrava: *Naše příjmení*, Praha 2010.

Obyvatelstvo českých zemí v letech 1754-1918, ed. Václav Sekera, Praha 1978.

PALACKÝ, František: *Popis Království Českého čili podrobné poznamenání všech dosavadních krajův, panství, s udáním jejich obyvatelstva dle popisu r. 1843 vykonaného*, Praha 1848.

PEKAŘ, Josef: *České katastry 1654-1789*, Praha 1932.

PEKAŘ, Josef: *Prvé sčítání obyvatelstva v Čechách* in: *Český časopis historický* XX., 1914, s. 330-333.

PETERKA, Josef: *Cesta k rodinným kořenům aneb Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006.

POHANKA, Henry: *Sám proti toku času aneb s genealogií k vlastním kořenům*, Litvínov 2002.

ŘIČAŘ, Kristoslav: *Občanská genealogie. Základy rodopisné práce*, Praha 2000.

ŠŤASTNÁ, Jarmila: *Sčítací operáty jako pramen pro etnografické studium* in: *Český lid* 62, 1975, s. 33-35.

SASSMANN, Alois: *Kořeny 2*, České Budějovice 2008.

SCHALLER, Jaroslav: *Topographie des Königreichs Böhmen, darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen und jetzigen Benennungen samt ihren Wertwürdigkeiten beschreiben werden. Dritter Theil. Prachiner Kreis*, Praha a Vídeň 1790.

SIBLÍK, Josef: *Blatensko a Březnicko*, Blatná 1915.

SIBLÍK, Josef: *Zajímavější ustanovení cechovních řádů v Blatensku* in: Památky archeologické a místopisné XX., 1901-1902, s. 425-432.

SIBLÍK, Josef: *Příspěvky k cechovníctví z Blatenska* in: Památky archeologické a místopisné XIX., 1900-1901, s. 411-420.

SLONIM, Dimitrij: *K historii židů v jihočeské Blatné a okolí*, Městské muzeum Blatná a Nadace Židovské obce v Praze 2003.

SOMMER, Johann Gottfried: *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt. Achter Band, Prachiner Kreis*, Praha 1840.

SOUKUPOVÁ, Silvie: *Jan Pavel Hille. Blatenský kněz a regionální historik*, Městské muzeum v Blatné 2011.

SRB, Vladimír: *Demografická příručka*, Praha 1967.

VOJTÍŠKOVÁ, Marie: *Farní archivy a historicko-demografické bádání* in: Historická demografie 4, 1970, s. 33-49.

VRÁNA, Miroslav: *Město Blatná. Obraz prehistorický, historický, kulturní, sociální a národohospodářský*, Blatná 1926.

Internetové zdroje

Národní archiv:

Knihy židovských familiantů (1793) dostupné z <http://www.badatelna.eu/>.

SOA Třeboň:

Civilní matriky farnosti Blatná dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Pozemkové knihy velkostatku Blatná dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Blatná dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Černívsko dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Kadov dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Mirovice dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Pohoří dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Radobyteč dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Sedlice dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Římskokatolické matriky farnosti Záboří dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Sčítání lidu z let 1857-1900 dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Soupisy poddaných panství Blatná dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/>.

Jiné:

Přehled četnosti všech příjmení dostupný z <http://www.mvcr.cz/>.

<http://archivnimapy.cuzk.cz/>

<https://search.mlp.cz/>: heslo Jan Melič.

<http://www.svobodnici.cz/>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky

Č. 1

Římsko-katolické matriky farnosti Blatná

Č. 2

Civilní matriky farnosti Blatná

Č. 3

Soupis poplatnictva z roku 1603

Č. 4

Počet osedlých v roce 1653

Č. 5

Počet osedlých v roce 1654

Č. 6

Trojčata narozená na blatenském panství

Č. 7

Počet břimovaných v Blatné

Grafy

Č. 1

Počet domů panství Blatná v 17. století

Č. 2

Počet evidovaných v soupisech poddaných a zpovědních seznámech do roku 1701

Č. 3

Počet evidovaných v soupisech poddaných a zpovědních seznámech během 18. století

Č. 4

Počet domů na panství v 18. století

Č. 5

Počet obyvatel podle soupisů poddaných

Č. 6

Počet obyvatel města Blatná v 19. století

Č. 7

Počet domů ve městě Blatná mezi lety 1601-1900

Č. 8

Počet narozených mezi lety 1635-1701

Č. 9

Poměr narozených mužů a žen v letech 1635-1701

Č. 10

Počet narozených v 18. století

Č. 11

Poměr narozených mužů a žen v 18. století

Č. 12

Počet narozených v 19. století

Č. 13

Poměr narozených mužů a žen v 19. století

Č. 14

Poměr dvojčat a trojčat v letech 1635-1900

Č. 15

Povolání otců matek nemanželských dětí v 1. polovině 19. století

Č. 16

Povolání otců matek nemanželských dětí v 2. polovině 19. století

Č. 17

Počty sňatků během třicetileté války

Č. 18

Počty sňatků během 2. poloviny 17. století

Č. 19

Počty sňatků v letech 1701-1900

Č. 20

Počty sňatků podle knih zkoušek snoubenců

Č. 21

Počet nevěst mladších 21 let

Č. 22

Věk nevěst

Č. 23

Počet svobodných a ovdovělých při uzavření manželství

Č. 24

Počet zemřelých v 18. století

Č. 25

Počet zemřelých v 19. století

Č. 26

Věk při úmrtí

Č. 27

Počet zemřelých podle věku

Č. 28

Příčiny úmrtí

Č. 29

Přirozený přírůstek a úbytek obyvatelstva v 18. a 19. století

Č. 30

Počet židů v městě Blatná

SEZNAM PŘÍLOH

Č. 1

Dochované soupisy poddaných z panství Blatná

Č. 2

Tabulka s přehledem dochování sčítacích operátů pro jednotlivé vsi panství Blatná

Č. 3

Seznam blatenských duchovních v letech 1635-1900

Č. 4

Mapa blatenského panství

Č. 5

Data k vývoji natality na panství Blatná v letech 1635-1900

Č. 6

Povolání otců matek nemanželských dětí v 19. století

Č. 7

Data k vývoji sňatečnosti na panství Blatná v letech 1632-1900

Č. 8

Data k vývoji úmrtnosti na panství Blatná v letech 1701-1900

Č. 9

Příčiny úmrtí blatenských obyvatel v letech 1851-1900

Č. 10

Přehled rychtářů v jednotlivých obcích blatenského panství podle Hilleho

Č. 11

Soupis příjmí a příjmení vyskytujících se na blatenském panství

Č. 12

Soupis vymřelých příjmí a příjmení vyskytujících se na blatenském panství

PŘÍLOHY

Č. 1

pořadové číslo	inventární číslo	název	datace
1	191	Soupis obyvatel mužského a ženského pohlaví a tažného dobytka na panství Blatná (Erste Conscriptions-Buch mänl. als auch Weibl. Geschlechts)	1771
2	192	Soupis poddaných mužského pohlaví (Zweites Conscriptions Buch der männlichen Geschlechts)	1771
3	193	Soupis poddaných mužského pohlaví ve vsích Škvořetice, Myštice, Mračov, Chlum, Mačkov, Pacelice, Paštiky, Míreč, Dol a Skaličany	1771–1777
4	194	Soupis poddaných - panství Blatná (Registra řízení sirotkův)	1694
5	195	Soupis poddaných - panství Blatná (Registra aneb stavuňk lidí poddaných)	1698
6	196	Soupis poddaných - statek Škvořetice (Registra sirotčí)	1699
7	197	Soupis poddaných - panství Blatná (Registra stavuňků lidí poddaných)	1701
8	198	Soupis poddaných - panství Blatná	1706
9	199	Soupis poddaných - panství Blatná	1707
10	200	Soupis poddaných - panství Blatná a statek Škvořetice (Registra stavuňků lidí poddaných)	1708
11	201	Soupis poddaných (Stavuňk sirotčí)	1711
12	202	Soupis poddaných (Stavuňk sirotčí)	1712
13	203	Soupis poddaných (Stavuňk lidí poddaných)	1759
14	204	Soupis poddaných	1762
15	205	Soupis poddaných	1765
16	206	Soupis poddaných (Stavuňk všech poddaných lidí)	1767
17	207	Soupis poddaných	1768
18	208	Soupis poddaných	1769
19	209	Soupis poddaných	1770
20	210	Soupis poddaných	1771
21	211	Soupis poddaných (Kniha sirotčí)	1778
22	212	Soupis poddaných	1779

23	213	Soupis poddaných	1780
24	214	Soupis poddaných	1781
25	215	Soupis poddaných	1782
26	216	Soupis poddaných	1783
27	217	Soupis poddaných	1784
28	218	Soupis poddaných	1785
29	219	Soupis poddaných	1786
30	220	Soupis poddaných	1788
31	221	Soupis poddaných (Manschaftsbuch)	1789
32	222	Soupis poddaných (Mannschafts-Buch)	1794
33	223	Soupis poddaných	1795
34	224	Soupis poddaných	1796
35	225	Soupis poddaných	1797
36	226	Soupis poddaných	1798
37	227	Soupis poddaných	1802
38	228	Soupis poddaných	1803
39	229	Soupis poddaných	1804
40	230	Soupis poddaných	1805
41	231	Soupis poddaných	1806
42	232	Soupis poddaných	1807
43	233	Soupis poddaných (Mannschafts Buch)	1809
44	234	Soupis poddaných	1811
45	235	Soupis poddaných	1813
46	236	Soupis poddaných (zlomek)	1814
47	237	Soupis poddaných	1815
48	238	Soupis poddaných	1816
49	239	Soupis poddaných	1817
50	240	Soupis poddaných	1818
51	241	Soupis poddaných	1819
52	242	Soupis poddaných	1821
53	243	Soupis poddaných	1839
54	244	Soupis domů a bytů na blatenském panství a jejich obyvatel (1. část chybí)	1840 (1850)

Dochované soupisy poddaných z panství Blatná

Č. 2

obec	1857	1869	1880	1890	1900
Bezdědovice					
Blatenka				►	►
Blatná	►			►	
Buzice			►	►	
Buzičky/Zbuzy			►		
Čermák					
Dobšice					
Drahenický Málkov					►
Důl					►
Hajany					►
Hněvkov					
Chlum					►
Chobot					►
Labuť (Myštice,					
Laciná (Myštice)					►
Lhotka (Blatná)					
Lom					
Mačkov					
Míreč					
Mračov					
Mužetice					►
Myštice					►
Neradov					
Nevželice					►
Pacelice					
Paračov (Chlum)					►
Paštiky					
Řečice	►				
Skaličany					►
Strž (Hněvkov)					
Střížovice					►
Škvořetice					
Újezd u Skaličan					►
Václavov					

Tabulka s přehledem dochování sčítacích operátů pro jednotlivé vsi panství Blatná

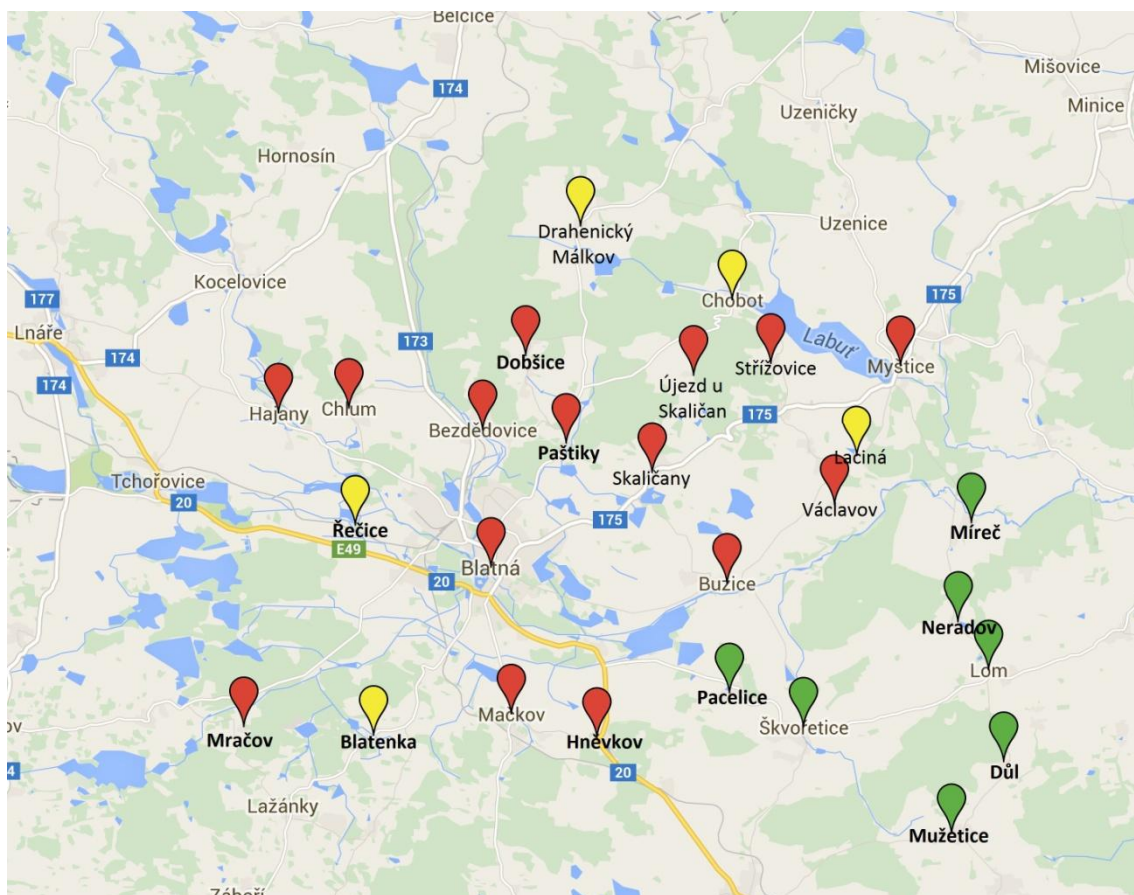
Č. 3

jméno	léta působení
Marek Saller	1635-1640
Michael Aug. Natalis	1640-1641
Urban Puletius	1642-1647
Martin Hynek Hložek	1647-1651
Šimon Fabricius	1651
Jan Ludvík Berger	1651-1657
Kašpar Erhard	1658-1659
Jan Jetřich Šlechta ze Všehrd	1660-1665
Jiří Berger	1668-1669
Matěj Pechenius	1669-1695
Jáchym Václav Krump	1696-1709
Ludvík Josef Blovský	1710-1718

jméno	léta působení
František Xaver Vlas	1720-1740
Václav Šedivý	1740-1749
František Xaver Tvrdý	1749-1756
Hynek z Blakenfeldu	1756-1773
Václav Šedivý	1773-1804
P. Rudolf Bezděka	1812-1818
Karel Trnka	1820-1839
Matěj Vošáhlík	1840-1855
Jindřich Hausner	1855-1875
Josef Pekárek	1875-1898
Václav Jíně	1898-1912

Seznam blatenských duchovní v letech 1635-1900

Č. 4

Mapa blatenského panství

(červeně původní obce, zeleně statek Škvořetice, žlutě zbylé obce přikoupené/vzniklé později)

Č. 5

počet narození	nuži	ženy	neurčité pohlaví	nemanželské děti	dvojčata	trojčata
44571	22983	21553	35	1818	539	9

Data k vývoji natality na panství Blatná v letech 1635-1900

Č. 6

povolání	1801-1850	1851-1900
chalupník/domkař	207	229
nádeník/čeledín/pasák/ovčák/sluha	130	177
neznámé	130	10
řemeslník	68	138
sedlák	53	24
řezník/krupař/pekař	12	6
drážní strážník/policejní sluha/voják	8	3
hajný/myslivec	7	13
měšťan	7	4
šenkýř/hostinský/sládek/sladovník	7	7
pohodný	6	0
lokaj/kočí/vozka/drožkař	5	3
nájemník/pachtýř	5	40
šafář/poklasný	5	10
učitel/vrch. důchodní/fin. komisař	5	6
mlynář/stárek	4	10
rychtář	4	0
uhlíř/hutník/havíř	4	5
hrobař	3	0
kramář/obchodník/handlíř	2	3
vrátný	2	0
kominík	1	0
mašinmistr/řidič	1	1
ponocný	1	0
špitálník/zvěrolékař	1	2
žebrák	1	2
komediant	0	2
malíř	0	2
postilion	0	3
rolník	0	17

Povolání otců matek nemanželských dětí v 19. století

Č. 7

počet sňatků	nevěsty mezi 18-21 lety	nevěsty mladší 18 let	vdovy	vdovci	oba ovdovělí
9077	1602	261	301	846	203

Data k vývoji sňatečnosti na panství Blatná v letech 1632-1900

Č. 8

počet úmrtí	mrtvo- rození	do 1 měsíce	do 1 roku	1-5	5-15	15-30	30-50	50-80	80 a více
27503	479	1828	3291	2969	968	1048	1572	4577	1140

Data k vývoji úmrtnosti na panství Blatná v letech 1701-1900

Č. 9

příčina úmrtí	počet zemřelých
alkoholismus	2
blázen	4
blednutí	2
bolení hlavy	7
boule/otok	10
červenka	16
dna	10
epilepsie	5
horečka/zápal	51
cholera	20
chřipka	4
kašel/zánět průdušek	190
kolika	2
křeče	9
kýla	2
mrtvě/předčasně narození	505
mrzák	1
nemoci jater	26
nemoci kostí	8
nemoci krve	113
nemoci ledvin	147
nemoci močového měchýře	5
nemoci mozku	475
nemoci plic	2043
nemoci sleziny	4
nemoci srdce	196
nemoci střev	285
nemoci žaludku	54
neštovice	74
vysílení/slabost/neznámé	819
opaření	1
otrava	2
po porodu	56
prsni neduh	10
příušnice	1

příčina úmrtí	počet zemřelých
psotník	2005
rakovina	126
růže	3
sebevražda - neznámá	4
sebevražda - oběšení	26
sebevražda - podřezání	2
sebevražda - zastřelení	4
spála/zánět mandlí	296
spalničky	40
syfilis	6
tetanus	3
tyfus	87
uhoření	2
umačkání	2
umrznutí	2
úraz	11
utopení	39
věkem	1534
vlhkost těla	1
vodnatelnost	179
vražda	7
zadušení	3
zánět	18
zánět bérce	1
zánět dělohy	1
zánět jazyka	1
zánět míchy	12
zánět páteře	1
zánět pobřišnice	38
zánět pohrudnice	9
zánět v krku	9
zánět varlat	1
záškrt	324
žloutenka	9

Příčiny úmrtí blatenských obyvatel v letech 1851-1900

Č. 10

Buzice
Vaněk (1605)
Hakel (1617)
Jan Slivka (1648)
Jan Slivka (1671-1678)
Řehoř Kubík (1694-1696)
Šorna (1706)
Jakub Beneš (1738)
Martin Vácha (1751-1754)
Martin Vovsik (1758-1771)
Martin Tomášek (1772-1784)
Adam Klozar (1783-1799)
Jan Šorna (1801-1806)
František Klozar (1807-1812)
Josef Beneš (1812-1824)
Jan Berka (1825-1829)
Martin Koubek (1830-1835)
Václav Zelenka (1849-1868)

Dobšice
Jiří Zelenka (1668-1690)
Jan Vachuta (1738)
Jiří Krejčí (1758)
Tomáš Kapr (1772-1774)
Tomáš Zelenka (1775-1806)
Vojtěch Zelenka (1807-1822)
Vojtěch Chlanda (1828-1831)

Hajany
Vavřinec Šindelář (1608)
Jan Král (1625)
Matěj Král (1641-1648)
Jakub Choura (1694)
Jan Beran (1707-1724)
Václav Kuřák (1728-1738)
Matyáš Voříšek (1748)
Ambrož Kuřák (1751-1758)
Václav Tintěra (1758-1771)
Josef Barcal (1772-1777)
Antonín Beran (1777-1790)
Prokop Pavlík (1790-1811)

Josef Beran (1813-1826)
Josef ? (1828-1844)
Václav Kutina (1846-1849)
Václav Valcha (1851-1855)

Hněvkov
Zitter (1670)
Matěj Daniel (1692-1697)
Novotný (1712)
Šimon Staněk (1738)
Vojtěch Pěč (1749)
Martin Baloun (1756)
Vít Lexa (1758-1777)
Jakub Lexa (1777-1800)
Václav Lexa (1808-1811)
Vojtěch Kouba (1812-1827)
Matěj Kouba (1828-1832)
Vojtěch Kouba (1832-1835)
Václav Šafařík (1834-1837)
Josef Janovský (1847)
Josef Baloun (1847-1858)

Chlum
Václav Klozar (1604)
Jiří Bouda (1694)
Kryštof Sýček (1704-1712)
Kašpar Čada (1712-1723)
Vít Oulehle (1738-1763)
František Prček (1765-1771)
Ondřej Ráž (1772-1780)
Jan Čada (1783-1791)
Václav Chlanda (1791-1798)
Jan Čada (1799-1802)
Jan Oulehle (1803-1813)
Josef Oulehle (1813-1834)
Jan Ráž (1832-1833)
Matěj Koblih (1834-1851)
František Oulehle (1851-1855)

Lom
Jan Novák (1590-1597)

Jan Šilha (1611-1615)
Ondřej Sedláček (1699-1705)
František Zajíc (1721)
Jakub Vohryzka (1738-1749)
Václav Šilha (1758-1780)
Matěj Maroušek (1786-1788)
Vojtěch Malát (1790-1796)
Jan Čechral (1796-1797)
Ondřej Vohryzka (1800-1837)

Mačkov
Matěj Janovský (1633)
Vavřinec ? (1650-1651)
Vít Tomášek (1692-1700)
Matěj Pavlík (1721)
Matěj Proška (1738-1748)
Martin Šurát (1758-1771)
Šimon Meloun (1777-1789)
Josef Pavlík (1789-1826)
Matěj Pavlík (1826-1834)
Josef Proška (1835-1840)
Václav Chejníček (1847-1848)
Jan Vrána (1851)

Mračov
Kryštof Tintěra (1738)
Václav Cheníček (1847)

Drahenický Málkov
Jiří Daniel (1770-1708)
Matěj Kubát (1772)
Matěj Kuděj (1775-1790)
Vojtěch Kuděj (1791)
František Kuděj (1823)
Martin Kuděj (1829)

Mužetice
Václav Maňhal (1611)
Vít Nováček (1615)
Batista Jan (1635-1640)
Mikuláš Janda (1641)

Jan Mulač (1699)
Mulač (1731-1736)
Václav Šach (1738)
Vít Šach (1741)
Václav Mulač (1751)
Tomáš Janda (1758-1762)
Vít Říha (1772)
Jan Mulač (1779-1794)
Matěj Říha (1798-1822)

Myštice (Nevželice a Chobot)
Mikuláš (1667)
Adam Vlk (1668)
Adam Vylita (1738)
František Vlk (1758-1764)
Martin Vlk (1772-1805)
František Vlk (1809-1848)
Jan Vlk (1850-1851)

Pacelice
Václav Malý (1593)
Kříž (1615)
Jan Kříž (1635-1638)
Mikuláš Choura (1690-1699)
Hromada (1726-1734)
Ferdinand Choura (1738)
Vít Šetele (1750-1753)
Matěj Srp (1754-1783)
Karel Srp (1783-1802)
Tomáš Fišer (1802-1806)
Tomáš Srp (1807-1821)
Jakub Voldán (1823)
Antonín Srp (1823-1834)
Tomášek (1836)
Antonín Srp (1842-1855)
Matěj Srp (1864)

Paštiky
Jan Koman (1654)

Vít Koman (1668-1698)
Jan Koman (1738)
Jan Koman (1757)
Martin Koman (1757-1775)
Martin Hrubý (1775-1804)
Jan Koman (1804)
Martin Hrubý (1806)
Jan Koman (1827-1846)
Jan Koman (1850-1855)

Skaličany
Mikuláš Staněk (1678)
Václav Proška (1694)
Šimon Říha (1738-1742)
Martin Hloucha (1749-1759)
Bártík (1764)
Vavřinec Liška (1772-1777)
Josef Říha (1777-1786)
Jakub Hloucha (1789-1818)
Václav Hloucha (1818-1835)
Josef Hloucha (1852-1855)

Střížovice
Matěj Holej (1694)
Tomáš Holej (1738)
Václav Koch (1758-1780)
František Vlk (1812-1840)

Škvořetice
Václav Vaněk (1581-1592)
Matěj Zemek (1611)
Jíra Adamec (1635-1647)
Matěj Zelenka (1670)
Matěj Mžík (1699)
Pavel Vlček (1728)
Josef Mokrý (1738-1756)
Josef Novotný (1758)
Ondřej Týma (1762)
Josef Mokrý (1772-1784)

Tomáš Primas (1784-1798)
Václav Toufar (1801-1807)
Jakub Koubek (1808)
Josef Primas (1812-1819)
Josef Toufar (1819-1826)
Jan Primas (1837-1845)
Josef Toufar (1851)

Blatná
Václav Kadlec (1598-1612)
Václav Marštálka (1616)
Jan Obročník (1630-1665)
Matěj Hnětynka (1701-1708)
Jan Lauer (1708-1715)
Jan Vazač (1716-1724)
Jan Pelikán (1728-1740)
Ignác Jurčík (1740)
Pavel Bux (1743)
Antonín Kancler (1746-1754)
Martin Klozar (1755-1760)
František Pelikán (1760-1774)
Jan Javůrek (1774-1789)

Přehled rychtářů v jednotlivých obcích blatenského panství podle Hilleho

Č. 11

Abelaker, Adamec, Adámek/Adamík, Adamský, Ajerman, Aleš/Alš, Anděl, Antony, Apel/Oppl, Arelt, Astl, Augustin, Baar, Babický, Babka, Babor, Báca, Bacoun, Bachmann, Balcar, Balek, Balík, Baloun, Baltazar, Bambas, Bambásek/Bambausek, Bamberg, Baptista, Barabas, Baráček, Barcal, Baron, Bárta, Bártík, Bartizal, Bartoníček, Bartoš, Bartůňek, Bartuška, Baruch, Barvíř, Basler, Bastián, Bastl, Batista, Baťka/Batěk, Bauer, Baumgartner, Baumruk, Bauška, Bavorovský, Bayer/Pajer, Bažantník, Bažata, Becker, Bečvář, Běhavý, Behenský, Bechyňský, Bejček, Bek, Bekanský, Bělčický, Běle, Bělka, Bělonoš, Benda, Bendl, Beneda, Benedka/Benetka, Beneš, Benešovský, Beníšek, Benzl, Beran, Beránek, Beringer/Berniger, Berka, Berounský, Beroušek, Berta, Berthold, Bezděk, Bezděkovský, Bíba, Bičík, Biederman/Pidrman, Bierhansl/Pirhanzl, Bílek, Bílý, Biskup, Bízek, Blábol, Bláha, Blaženský, Blatenka, Blatenský, Blažej, Blažek, Blížil, Blovský, Blümel/Bliml, Boček, Bočoun, Boháč, Bohdan, Böhm, Bolf, Bollard, Bomba, Borovička, Bosák, Boštický, Boubal, Bouda, Bouše, Boušek/Bouška, Brabec, Brabenec, Bradík, Branžovský, Bratek, Braťka, Brauner, Brázda, Brdička, Brejcha, Brich, Brichta, Brixa, Bromálský, Brousil, Brož, Brožák, Brožík/Brožek, Bruderhans, Brumlík, Brunner/Pruner, Brynda, Březák, Březina, Březnický, Břich, Břicháček, Buben, Bubeníček, Bubeník, Bublík, Bubna, Budělovský, Bulín, Burek, Bureš, Burian, Bursík, Buřič, Butovič, Buxa, Buzek, Cafourek, Cais, Cenek, Cigler/Ziegler, Cihla, Cikán/Zykan, Cikánek, Cimbura, Cimbůrek, Colner, Coufal, Covona, Cozl, Crlík, Cukr, Cvach, Čabrádek, Čada, Čadek, Čapek, Čarek, Čegl, Čech, Čechral, Čejka, Čermácký, Čermák, Černožský, Černoch, Černý, Červenka, Červený, Červinka, Češka, Číha, Čicha, Čilý, Čížek, Čulík, Dammer, Daneš, Daňhel, Davídek, Deport, Deutschovský, Diba, Dichtl, Diviš, Divůček, Dlouhý, Dobředělej, Dobřemysl, Dolejší, Doležal, Domas, Domín, Doubek, Drábek, Draška, Dražan, Draždík, Drexler/Drechsler/Dröhsler, Drhlička, Drmota, Drnek, Dubina, Dubský, Duda, Duchač, Důchodní, Dumazanský, Dunovský, Duras, Durchan, Dušek, Dvořák, Eber, Eberhard, Ebert, Effenberg, Effenberger, Ehrlich, Eihart, Eichner, Eisenreich, Elger, Emerling, Endršt, Erben, Ertner, Euban, Eust, Fabrich, Fajst, Fajt, Faldus, Falkenstein, Faltus, Faměra, Famfulík, Fanfule, Fant, Fanta, Farář, Faustus, Feindl, Feld, Felix, Fetter, Fiala, Fikrle, Filec, Finěk, Fischkandl, Fišer, Fiška,

Flachs/Flax, Flandera, Flegl, Foedisch, Foch, Folger, Fontán, Forejt, Formánek, Forst, Forster, Fořt, Fous, Franěk, Frank, Franta, Franz, Freigang, Freyer, Fridl, Frimberg, Frisk, Friš, Frost, Frundl, Fryc, Fuchs/Fux, Fürbach, Fürich, Fürst, Fürstl, Füster/Pfüster, Gallas, Gellert, Gilman, Gothard, Graas, Gregoriades, Greš, Grill, Gros, Gulberger, Habada, Habán, Hacker, Hach, Haidinger, Haišman, Hájek, Hajný, Hakl, Hála, Hálek, Haller, Haloun, Hamberger, Hammer, Hamnach, Handrla, Handšur, Hanec, Haník, Hanovský, Hanzal/Hanzl, Hanzlík, Haraburda, Harb, Harmach, Hartl, Hartmann, Haselbauer, Haselmann, Haštaba, Haštal, Hauf, Haufar, Hauser/Hauzar/Houzar, Havel, Havelec, Havelka, Havlan, Havlena, Havlíček, Havlík, Heger, Hejda, Hejl, Hejlík, Hejsek, Hejtmánek, Hekl, Held, Helma, Hendrich, Herfurt, Herfurt, Hergott, Hering, Herman, Herrig, Herzig, Herzl, Herzman, Hesoun, Hevera, Hlaváč, Hlaváček, Hlavatý, Hlávka, Hlina, Hlinka, Hloucha, Hlt, Hnětynka, Hnyk, Hoblík, Hodík, Hoffman, Hoch, Hochwald, Hochwalder, Hojsa, Hokr, Holaj, Holenka, Holík, Holman, Holomek, Holub, Holubář, Holý, Holzknecht, Honig, Hons, Hora, Horáček, Horák, Horník, Hořejš, Hospodář, Houdek, Houska, Houška, Houžvík, Hrabík, Hrádek, Hradský, Hramba/Ramba, Hrb, Hrbek, Hrdina, Hrdlička, Hroch, Hromada, Hrouda, Hrubec, Hrubeš, Hrubý, Hrudka, Hruška, Hřebejk, Hříbal, Hřímal, Hubáček, Hubinger, Hubka, Hudec, Hudeček, Hudlický, Hůla, Hulík, Hůlka, Hulvát, Humpolecký, Huňáček, Hunkeller, Hupák, Hůzl, Hybrant, Hynek, Chaloupecký, Chaloupka, Chalupník, Chalupný, Chamba, Chára, Charvát, Cheníček/Chejníček, Chlad, Chládek, Chlanda, Chmeliček, Chochol, Choura, Chovít, Chramosta, Chrastil, Chromý, Chroustovský, Chudobka, Chumelka, Chvála, Chvatlina, Chvojan, Chvojka, Iľman, Irrlacher, Jabulka, Jabůrek, Jakoubek, Jan, Jána, Jančar, Janda, Jandáč, Jandura, Janeček/Janíček, Janek, Janota, Janoušek, Janovský, Janský, Janšelka, Januška, Jareš, Jašpr/Jasper, Javorský, Javůrek, Jebací, Jebák, Ječný, Jedlička, Jech, Jeklík, Jelínek, Jeníček, Jerie, Jestřáb, Ježek, Jícha, Jilek, Jindra, Jindřich, Jíně, Jireš, Jirkal, Jirkovský, Jirkův, Jírovec, Jírů, Jiřinec, Jiskra, Johanus, Jonáš, Junek, Jungbauer, Junger, Jungmann, Juppa, Jurčík, Just, Kába, Kabelík, Kabeš, Kabousek, Kacelovský, Kačena, Kačerovský, Kačín, Kadečka, Kadlec/Tkadlec, Kafka, Kahovec, Kácha, Kaiser, Kalač, Kalaš, Kalina, Kalista, Kalivoda, Kalný, Kalouník, Kalous, Kancler, Kandr, Kanka, Kapr, Kára, Karas, Karásek, Karel, Karfiol, Karlec, Karmazínek, Karnet, Kasárna,

Kaspar, Kašák, Kaše, Kašpar, Kaufman, Kaval/Kavale, Kazatelík, Keller, Kerber, Kerzl, Keřka, Kestler, Kettner, Khazal, Kilián, Kindermann, Kinkor, Kirchman, Kirchner, Kladívko, Klam, Klamicer, Klas, Klásek, Klátil, Klaudius, Klecán, Klement/Klemens, Klenka, Klenovský, Klenský, Klepsa, Klička, Kliha, Klíma, Kliment, Klimeš, Klinka, Klír, Kloboučník, Kloc, Klofáček, Klonfar, Klos, Kloubek, Klouček, Klouda, Klousal/Klouzal, Klozar, Klugner/Klukner, Klukner, Kment, Knäbl, Knapek, Kníže, Koblih, Kobylka, Kocáb, Kocourek, Kočí, Kočovský, Kodat, Koděra, Kodýdek, Kohlbeck, Kohout, Koch, Kokrda, Kokrhoun, Kolanda, Kolář, Kolbek, Koller, Koloc, Koloušek, Kolpek, Koman, Komanec, Komárek, Kondrát, Koníček, Konrád, Konšínský, Kop, Kopa, Kopáček, Kopačka, Kopelent, Kopka, Kopřiva, Kopta, Koráb, Koranda, Kordáč, Korecký, Korejzlík, Kornet, Koryta, Kořán, Kostka, Košák, Košíř, Košnář/Košníř, Košta, Kotápiš, Kotiš, Kotnauer, Kotrba, Kotyška, Kouba, Koubek, Koubů, Koukol, Kouřím, Kout, Koutecký, Koutenský, Koutský, Kovář, Kovařík, Koza, Kozák, Kozel, Kozlík, Kozma, Koželoužek, Koželuh, Kožený, Kožíšek, Kožíšník/Kožešník, Krácel, Krahulec, Krajánek, Krajíc, Krajzl/Kreisl, Krákora, Král, Kramer, Kraml, Krát, Krátký, Kratochvíl/Kratochvíle, Kraus, Kraváč, Kravař, Kravčuk, Krbeček, Krbek, Krček, Krehan, Krejč, Krejčí, Krejzl, Krepuszevski, Kretzer, Krhoun, Krieger, Kroc, Krof, Kroneisl, Kropáček, Krotíl, Kroupa, Krs/Kres/Kros, Krůček, Kruch, Krumel, Krumpolec, Krumpolečik, Krušina, Kryda, Krýda, Kryl/Gril, Krymlák, Krýsman, Křepelka, Křivanec, Křivánek, Kříž, Křížek, Kub/Kup, Kuba, Kubát, Kubata, Kubek, Kuber, Kubeš, Kubička, Kubík, Kubín, Kubů, Kučera, Kuděj, Kudelásek, Kudrlička, Kudrna, Kuffner, Kuchař, Kula, Kulač, Kulatka, Kulhavý, Kulík, Kulina, Kumpera, Kuňák, Kunert, Kurc, Kůrka, Kuřák, Kůs, Kůst, Kuška, Kůta, Kuťák, Kutina, Kužel, Kuželka, Kvarda, Kvasnička, Kvíčala, Kynkor, Kyrís, Labský, Ladman, Ládr, Lahvička, Lajn, Lamač, Laminarius, Landa, Langhammer, Langhans, Lank, Lanzendörfer, Lapač, Lasna/Lážna, Laštovička, Laštovka, Laur, Lavička, Lávka, Lebeda, Ledvina, Lehečka, Leiner, Leissner, Leitner, Lejsek, Lenhart, Lepič, Lepíček, Leroch, Levák, Lexa, Leypold, Lhotka, Líbal, Libánský, Libý, Linda, Lindner, Linek, Linhard, Linz, Lis, Lisec, Lisner, Lisý, Liška, Lívaneč, Lívanský, Lodr, Lohse, Lojík, Lokaj, Lomecký, Lorenc, Loučka, Louda, Louka, Loula, Loupal, Lucerna, Lucin, Luhan, Luhař, Lukáš, Lukeš, Luňáček, Lupáček, Luzum, Lužník, Macák, Macek, Mačl,

Mach, Machatý, Machovec, Maischeider, Máj, Majer, Mála, Malát, Maleček, Málek, Malina, Malíř, Malkovský, Malý, Mañas, Maňaska, Mandík, Mandle, Mandlík, Maňha, Maňhal, Mann, Mára, Marciál, Marcon, Mareček, Marek, Mareš, Marholt, Marouš, Maroušek, Maršík, Marštalíř, Marštálka, Martens, Martin, Martínek, Martinovic, Martinovský, Maruš, Mařán, Mařík, Masák, Masný, Mastík, Mastný, Mašát, Mašek/Mašík, Matašovský, Matějíček, Matějka, Matějovský, Matyáš, Mautvic/Mautwitz, Medulka, Měchura, Melan, Meloun, Mentlík, Mergans, Merkl, Merta, Metele, Metlička, Mezera, Michal/Míchal/Michl, Mikolášek/Mikulášek, Mikolášík, Mikšovský, Mikuláš, Mild/Milde, Miltner, Minařík, Miniberger, Missbichler, Míšanský/Myšanský, Mixa, Mlíčko, Mlynářík, Moisel, Mokráček, Mokry, Molkup, Mölzer, Moravec, Morávek, Mothejzík, Motl, Motyčka, Motyka, Moučka, Moucha, Moulík, Moulis, Mour, Mourek, Mraček, Mravík, Mráz, Mrázek, Mrhal, Mrkvička, Mrva, Mrvík, Mulač, Müller, Musil, Muzika, Myslík, Myslivec, Myška/Miška, Nachbar, Nachtigal, Nachtmann, Neckář, Necuda, Nedvěd, Nejdí, Nejedlý, Nekl, Němec, Němeček, Nepodal, Nepřítel, Nesnídal, Nesvačil, Nesvadba, Netter, Netušil, Neuberger, Neumann, Neuner, Neustädter, Nigrín, Nitsch, Nízky, Noha, Nosek, Nováček, Novák, Novotný, Nový, Obermaier, Obročník, Očenášek/Otčenášek, Oktavec, Oliva, Opelka, Opolský, Oppelt, Otradovec, Oulehle, Ouředník, Ouško, Outlý, Ovčáček, Paděra, Paleček, Paneš, Panuška, Panýrek, Papež, Papoušek, Parma, Partyngl, Pařík, Pásek, Pašek, Pata, Patrný, Paulus, Paur, Páv, Pavec, Pavelec, Pavelka, Pavlíčko, Pavlík, Pazderník, Pecold, Pěč/Pěťš, Pečánka, Pečer, Pehel, Pehr, Pechoušek/Pekoušek, Peiker, Pekárek, Pekař, Pěknice, Pěla, Pelák, Pelc, Peleška, Pelhřimovský, Pelikán, Pelouch, Peltan, Peprný, Peroutka, Pešek/Peška, Pešíř, Petele, Petelík, Pětipeský, Petrлік, Petrovec, Petrovský, Petrs, Petrů, Petrželka, Petřík, Pfau, Pfeffer, Piálek, Pícka, Pičman, Pihera, Pícha/Pýcha, Pichl, Pichner/Pikner, Pilka, Pilz, Pinc, Pindl, Pipa, Pirný, Písařík, Piskáč, Piskáček, Pitte, Plaška, Platnýř, Plavec, Pleger, Plechatý, Pleier, Pleskot, Plešivec, Pletka, Plička, Plzák, Pobuda, Počívka, Počta, Podhájský, Podhrázský/Podráský, Podzemský, Pohl, Pojer, Poklop, Pokorný, Poláček, Polák, Polan, Polánka, Polda, Polent, Polesný, Polz, Pompe, Pondělíček, Poner, Pop, Port, Pöschl, Poslušný, Poš, Potenec, Potůček, Pracna, Pracner, Praseta, Praský, Pražák, Prček/Prčka, Prepsl, Prexl/Prächtl, Primas, Princ, Probošt, Procházka, Prokop, Prokopec/Prokopius,

Proška, Provazník, Průcha, Převrátil, Přib, Příbyl, Ptáček, Pučálka, Pugner, Pumpa, Pups, Purmann, Půstka, Raba, Rada, Radek, Radel/Radil, Rádr, Rainer, Rampa, Randa, Rangl, Rapida, Raška, Rataj, Ratolístka, Ratschhamer, Ráž, Reisner, Remec, Remiš, Remta, Renč, Resl, Reš, Retera, Režný, Riedl, Richter, Ritter, Rob, Roch, Rokos, Rolenc, Rollinger, Rosák, Rossbach, Rošický, Roubal, Roušal, Rozhon, Roznar, Rozsypal, Roztočil, Rozum, Rožánek, Rub, Rumlík, Rut, Růžička, Rybáček, Rybák, Rybička, Rychlík, Rychtář, Ryjáček, Ryšlavý, Řápek, Řebík, Ředina, Řehák, Řehoř, Řepa, Řeřábek, Řeřabina, Řeřicha, Řezáč, Řezník, Říha, Říkovský, Říský, Řízek, Sadílek, Sádlo, Samec, Sarauer, Sattler, Sedláček, Sedlák, Sedlář, Sedlecký, Sedmihradský, Seeman, Seidl, Senft, Senokol, Schamler, Scheinherr/Šainher, Scherl/Šerl, Schleiss/Šleis, Schmidinger, Schmidt/Šmíd, Schnedl/Šnedl, Schnurpfeil, Schollar/Šolar, Schoř/Shoř, Schreiner, Schreiter, Siblík, Simandl, Skákal, Skála, Skalický, Sklenář, Sklenka, Skočdopole, Skopař, Skuhra, Sládek, Sladký, Slanec, Slanina, Slavíček, Slavík, Slepíčka, Slezák, Slouha, Sloup, Sluka, Smekal, Smíl, Smilovský, Smíšek, Smola, Snědl, Sochor, Sochovský, Sochůrek, Sokol, Solar, Souček, Souhrada, Soukup, Sovka, Spirman, Spousta, Srb/Srp, Srch, Srška, Stálý, Staněk, Starec, Starý, Stefan, Steffl, Stehlík, Steiner, Stejskal, Stich, Stocký, Stoček, Stradiot, Straka, Strakatý, Strejc, Strnad, Strouhal, Sturm, Stybal, Suda, Suchánek, Suchomel, Suchopár, Suchý, Suk, Sup, Süss, Sušenský, Svačina, Svára, Svatoš, Svoboda, Svojše, Sýček, Sýkora, Synek, Sypal, Syrový, Sýval, Šafařík, Šalamoun, Šalanský, Šalda, Šámal, Šampalík, Šaršok, Šarzoun, Šatalík, Šatava, Šebor, Šedivý, Šembera, Šenbauer, Šesták, Šetele, Šilha, Šilhavý, Šimák, Šiman, Šimánek, Šimon, Šimsa, Šimůnek, Šindelář, Šindler, Šípek, Široký, Šiška, Šiškovský, Šitner, Škácha, Škala, Škarda, Škoda, Škoch/Škach, Škopek, Škrabka, Škudrna, Škvára, Šlapák, Šlesinger, Šmákal, Šmat, Šmatlák, Šmeisl/Šmajs/Šmaicl, Šnobl, Šole, Šon, Šoral, Šorna, Šoun, Šouník, Šoupa, Šourek, Špaček, Špála, Šperlík, Špilík, Špimer, Špimrvimr, Šrám, Šrut, Štáf, Štancl, Štark, Šťastník, Šťastný, Štědranský, Štefl, Štěch, Štěpán, Štěpánek, Štěrba, Štětka, Štich, Štika, Štípek, Štolba, Štoll, Štorkan, Šťovík, Štros, Štunc, Štván, Šuber, Šubert, Šuk, Šurát, Švarc, Švec, Švehla, Švejda, Švejnoha, Švenda, Švestka, Švihovec, Tachecí, Tachovský, Tancer, Tápal, Taraba/Tereba, Tauche, Tejc, Teml, Tesař, Teska, Tetauer, Teton, Teušel/Teuschl, Textor, Thorovský, Tichý, Timer, Tinkr, Tintěra,

Tkadlec, Tlapa, Tlustý, Tolar, Tomášek, Tomaško, Tomek, Tonič, Toufar, Toucha, Toupal, Tramba, Trávníček, Trča, Trefný, Treitler, Treixler, Treml, Tricha, Trinks, Trnka, Troníček, Truhlář, Trusík, Trýnoha, Třeštík, Tříska, Tuček, Tuháček, Tůma, Turek, Turník, Tvrdočel, Tvrdý, Tyl, Týma, Typl, Ulrich, Urban, Vacek, Vacík, Václavík, Vadlejch, Vachout, Vachtl, Vachuta, Vaindl, Vála, Valach, Valášek, Valčák, Válek, Valenta, Valcha, Valta, Valter, Vaňáč, Vančura, Váně, Vaněček, Vaněk, Vaněrka, Vaníček, Váník, Vantura, Varous, Vartecký, Vavroušek, Vavřík, Vavřina, Vavřinec, Vavřínek, Vavřinka, Vazač, Vejlupek, Vejšický, Velan, Velíšek, Vendler, Veselka, Veselský, Veselý, Vestfal, Vetter, Vevera, Vídeňský, Viktora, Vildner, Vinopal, Vinter, Virt, Vít, Viták, Vitanovský, Vítek, Vithous/Vithaus, Vladyka, Vlach, Vlas, Vlasák, Vlasatý, Vlček, Vlk, Vocelka, Vodák, Vodička, Vodvářka, Vohryzka, Vojč, Vojta, Vojtěch, Vojtek, Vojtík, Vojtíšek, Vokáč, Vokál, Vokroj, Vokůrka, Voldán, Voldřich, Volek, Volf, Volner, Volský, von Blumenthal, von Falkenstein, von Flick, von Harbuval-Chamaré, von Hildprandt, von Ottenhausen, Vonášek, Vondráček, Vopálecký, Vopička, Voráč, Voračka, Vorel, Vorlíček, Voříšek, Vosahlík/Vošahlík, Vošmik, Votočka, Votruba, Votýpka, Vovsík, Vrána, Vrátník, Vrátný, Vrba, Vrbský, Vrcný/Vrbský, Vrhel, Vroblicius, Všetečka, Vydra, Vychner, Vylita, Vyskočil, Vyšehrad, Vyžrálek, Walter, Weiner, Wendler, Weysser, Wildner, Wunsch, Wurm, Záhoř, Zahradník, Zach, Zachariáš, Zajíček, Zákostelecký, Zálaha, Záluský, Zámečník, Zavadil, Zborník, Zdráhal, Zeberer, Zelenka, Zelinka, Zeman, Zemek, Zemen, Ziba, Ziegelhain/Cíklhain, Ziegler, Zíka, Zimmermann, Zítek, Zitter, Zoubek, Zralý, Zrostlík, Zuček, Zuvač/Zubač, Zvára, Zwicker, Žáček, Žáček, Žahour, Žák, Žid, Žitek, Žižka, Žofka/Žovka, Žundálek.

Soupis příjmi a příjmení vyskytujících se na blatenském panství

Č. 11

Abelaker, Ajerman, Arelt, Bacoun, **Baltazar**, Bamberg, Bažantník, Bekanský, Bělonoš, Blašenský, Blatenka, **Blatenský**, Bromálský, Břich, **Bubna**, Colner, Covona, Čechral, Čermácký, **Čilý**, Deutschovský, Divůček, **Dobředělej**, Dumazanský, Eihart, Emerling, Euban, Eust, Fabrich, Falkenstein, Feindl, Foedisch, Folger, Frimberg, Gulberger, Hamnach, **Haštal**, Haufar, Herrig, Hlt, Hunkeller, **Hulvát**, Chudobka, Chumelka, Janšelka, Jeklík, Jebací, **Jebák**, Kabousek, Kacelovský, Kalouník, Kazatelík, Klaudius, Klenský, Klofáček, Konšínský, Korejzlík, Košíř, Krácel, Krát, Kravař, Krepuszevski, Krumpolečik, Laminarius, Lávka, Lucerna, Luhař, Lužník, Mandle, Marciál, Marštalíř, Marštálka, Medulka, Metele, Míšanský/Myšanský, Nachbar, Nepřítel, Neustädter, Pětipeský, Pitte, Platnýř, Počívka, Polent, Půstka, Rapida, Ratschhamer, Remec, Retera, Roznar, Řeřabina, Senokol, Schamler, Snědl, Srška, Sušenský, Sýval, Šarzoun, Tinkr, Tonič, Tvrdočel, Vithous/Vithaus, von Blumenthal, von Falkenstein, von Flick, von Harbuval-Chamaré, von Hildprandt, von Ottenhausen, **Vosahlík/Vošahlík**, Vrcký/Vrdský, Vroblicius, Zeberer, Ziegelhain/Cíklhain, Zitter.

Soupis vymřelých příjmí a příjmení vyskytujících se na blatenském panství